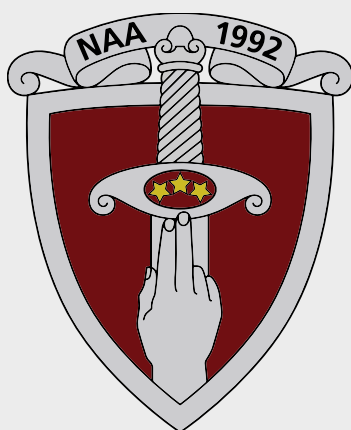

LATVIJAS NACIONĀLĀ AIZSARDZĪBAS AKADEMIJA

KADETS

Nr. 53

Rīga 2025

IZDEVĒJI:
LATVIJAS NACIONĀLĀ AIZSARDZĪBAS AKADĒMIJA,
LATVIEŠU VIRSNIEKU APVIENĪBA

Redakcijas kolēģijas priekšsēdētājs: pulkvežleitnants Ēriks Keisters
Redakcijas kolēģijas sekretāre: Laila Tīgere

Redakcijas kolēģija:
pulkvežleitnants Dainis Balodis
pulkvežleitnants Armands Kesteris
pulkvežleitnants Aivars Spriedējs
pulkvežleitnants Tomass Delves
komandkapteinis Kristaps Sīpols
kapteinis Mārtiņš Zābelis
kapteinis Zigurds Labalaiks
Dr. sc. pol. Toms Rostoks
Ilona Ekmane

LVA sadaļas redaktori:
kapteine (atv.) Sarma Līne, virsleitnants (atv.) Andris Meikulāns

Korektore: Agija Krasta
Maketētājs: Ernests Kajaks
Iespiests Latvijas Ģeotelpiskās informācijas aģentūras tipogrāfijā

Redakcijas adrese:
Žurnāls "Kadets"
Latvijas Nacionālā aizsardzības akadēmija
Ezermalas iela 8b, Rīgā, LV-1014

Par rakstu saturu, kas parakstīti ar autoru vārdu un uzvārdu, atbild to autori.
Žurnālā tiek izmantoti fotoattēli no rakstu autoru, Latvijas Nacionālās aizsardzības
akadēmijas, Latviešu Virsnieku apvienības un Aizsardzības ministrijas arhīviem.
Vāka noformējumā izmantota fotogrāfija no KIK 2024. Foto: Ēriks Kukutis

ISSN 0313-1017

© Latvijas Nacionālā aizsardzības akadēmija, 2025

SATURA RĀDĪTĀJS

IEVADS.....	6
Nacionālā Aizsardzības akadēmija 2024. gadā, un kurp mēs ejam	6
Virzoties uz NAA stratēģiskajiem mērķiem.....	8
JAUNUMI UN AKTUĀLIE NOTIKUMI 2024. GADĀ.....	10
Sauszemes spēku nodaļas aktualitātes 2024. gadā	10
Profesionālā bakalaura studiju programma Jūras spēku militārā vadība.....	11
Profesionālā bakalaura studiju programma Gaisa spēku militārā vadība	12
Sauszemes spēku militārās vadības un komandējošā sastāva virsnieka studiju programmu aktualitātes.....	14
Vada taktikas kursa norise 2024. gadā	16
Vidējā līmeņa komandējošā sastāva un štāba virsnieka kurss.....	17
Rotas komandiera kvalifikācijas uzturēšanas kurss	19
Vecāko virsnieku speciālistu kurss	19
Sauszemes spēku taktisko operāciju kurss: starptautiskā sadarbība un spēju stiprināšana NAA.....	21
NAA Kaujas izturības kurss	24
NAA Vasaras lauka nometne "Burning sand 2024"	26
Kadeta kandidāta jaunākā līdera kursa vingrinājums "Četri vēji"	28
Kadetu pētnieciskā konference	30
Aspekti studējošo pētniecības darbos.....	34
Līderība – veidot līderus, kuriem uzticas.....	37
Tālmācības attīstība NAA.....	41
30 gadi akadēmisko bibliotēku saimē.....	43
Vēsturiskās un militārās pieturvietas: grāmatu prezentācijas NAA.....	46
Pasākumi personāla izaugsmei	51
Spilgtākie notikumi sportā NAA 2024. gadā	55
Pārskats par 2024. gada Krīvu padomes aktivitātēm	57
NAA Krīvu padome	58
TRADĪCIJAS UN ATMIŅAS	60
Melnās kafijas vakars un Vareļu piemiņas pasākumi	60
Kadetu iesvētības pasākums "Baltā nakts".....	62
Valdim Matīsam – 80	64
Mālpils kadeti	71
STARPTAUTISKĀ SADARBĪBA.....	75
Starptautiskā sadarbība NAA 2024. gadā	75
NAA sadarbība ar Ukrainu	78
NAA kadetu komandējums Ziemeļdzordžijas universitātē	79
Burāšanas prakse Rumānijas Jūras akadēmijā "Mircea cel batran"	84
INTERVIJAS UN PĀRDOMAS.....	86
Vidējā līmeņa komandējošā sastāva un štāba virsnieka kursa absolventa pārdomas par kursu	86
Manas pārdomas par studijām NAA pēc absolvēšanas.....	87
Intervija ar absolventu kursa labāko sportisti Evu Bērziņu.....	88
ZINĀTNISKĀS KONFERENCES, RAKSTI, PĒTĪJUMI.....	90
DSPC zinātniskās konferences 2023. un 2024. gadā	90
Patriotisms un demokrātiskas vērtības.....	93
Kas ir pilsoniskās vērtības?	96
3D drukas tehnoloģiju (additive manufacturing) pielietojums mūsdienu kaujas apstākļos	100
Antropometrisko rādītāju vērtējums kaujas izturības kursa slodzes ietekmē.....	106

Biotekstils: risinājumi bruņoto spēku personāla dzīvotspēju paaugstināšanai dienesta/taktiskā vidē.....108

LATVIEŠU VIRSNIEKU APVIENĪBA.....110

Latvijas Centrālās padomes Memorandum – 80.....110

Aizsardzības ministrs tiekas ar militāri patriotisko organizāciju pārstāvjiem113

Latviešu virsniecības atcere ir svēta113

Tikšanās ar Ukrainas karavīriem.....115

Volejbolistes sarunājas ar pulkvedi116

Apsardzības ministram Jānim Zālītim – 150117

26. kara svētki Liepsalās.....117

Izstāde “Varoņstāsts”118

Karavīru organizācijas atzīmē valsts svētkus119

Latvijas armijas virsniekam majoram Alfrēdam Porietim – 115121

Grāmatas par pulkvedi Arvīdu Krīpeni atvēršana.....122

Izdzīvojušo un Mores kaujās kritošo piemiņai125

In memoriam127

LVA 2025. gadā sveic savus jubilārus!128

PIELIKUMI129

NAA absolventu saraksti.....129

Saīsinājumi131

Virsnieku svinīgais solījums Rīgas Brāļu kapos, 2024. gada 18. jūnijs. Foto: Ēriks Kukutis

IEVADS

*Pulkvedis Māris Utināns,
NAA Mācību vadības pavēlniecības komandieris,
NAA rektors*

Lai sasniegtu, ir jāatdod, lai izaugtu, ir jāmainās, un lai atklātu, nav jābaidās!

NACIONĀLĀ AIZSARDZĪBAS AKADĒMIJA 2024. GADĀ, UN KURP MĒS EJAM

Viens no Latvijas Nacionālās aizsardzības akadēmijas (NAA) lielākajiem uzdevumiem 2024. gadā saistījās ar augstskolas mācību programmu akreditāciju, kas deva mums iespēju kritiski izvērtēt savu realizējamo programmu kvalitāti un piemērotību mūsdienu dinamiskajai realitātei. Akreditācijas procesā tika vērtēta gan mācību programmu atbilstība mūsdienu akadēmiskajām prasībām, gan docētāju un mācītspēku kvalifikācija, gan kadetu līdzdalība mācību procesā. Rezultātā NAA visās programmās tika piešķirts maksimālais akreditācijas termiņš – tas apliecina gan mācību programmu, gan mācītspēku augsto kvalitāti, kas nodrošina teicamu Latvijas bruņoto spēku virsnieku sagatavošanu.

2024. gadā mēs atbilstoši Latvijas Republikas Izglītības ministrijas realizētajai augstākās izglītības reformai nostiprinājām NAA Lietišķo zinātņu augstskolas statusu. Tādējādi zinātniskā darbība tika noteikta kā prioritāte, kas nodrošinās militārās domas un inovāciju veicināšanu NBS. Kadetiņiem kā neatņemamai zinātniskās darbības daļai tiek dota iespēja prezentēt savus pētījumus (referātus, bakalaura darbus) kadetu zinātniskajā konferencē. Šī konference tika organizēta jau otro gadu, pulcējot gan kadetus, gan nozares pārstāvjus. Turpmāk konferences attīstībā paredzam starptautiskā līmeņa īstenošanu, iesaistot citu valstu militārās augstskolas un organizācijas. Lai veicinātu kadetu lietišķās pētniecības prasmes un veidotu militārās zinātnes nozari NAA, mēs aizvien paplašinām sadarbību ar citām Latvijas zinātniskajām institūcijām, laboratorijām un industriju, veidojot saikni starp NBS vajadzībām, militārās domas veicināšanu un sabiedrības integrāciju valsts drošības spēju uzturēšanā un veicināšanā.

Lai veicinātu kadetu prasmes darboties starptautiskajā vidē, veidotu pašpārliedzinātību un izpratni par Eiropas Savienības un NATO partneru bruņotajiem spēkiem, 2024. gada ietvaros tika realizēts liels skaits starptautisko mobilitāšu, kā rezultātā to kadetu skaits, kuri piedalījās starptautiskajās apmaiņas programmās, pārsniedza 30 % no visiem studējošajiem. Starptautiskās mobilitātes tika veiktas gan īslaicīgā, gan ilgākā formātā, sasniedzot pat semestra apjomu. Kā galvenais mobilitāšu apjoma celšanas virzītājspēks ir sekmīga "Erasmus+" projektu realizācija un sadarbības veidošana starp militārajām augstskolām Eiropā un ASV. Jaunās NAA stratēģijas ietvaros esam uzstādījuši mērķi – studiju laika ietvarā katram kadetam ne mazāk kā vienu reizi ir jāpiedalās starptautiskā apmaiņas programmā.

Noslēgumā ir nepieciešams uzsvērt NAA jauno studiju programmu izveidi. Pamatojoties uz mūsdienu drošības realitātēm, pieaug prasības virsnieku un instruktoru akadēmiskajām zināšanām un prasmēm, ko raksturo spēja analizēt liela apjoma informāciju, konceptualizēt procesus un identificēt attīstības virzienus. Lai minētais NBS uzstādījums tiktu realizēts, NAA veido īsa cikla augstākās izglītības programmu, kas dos iespēju NBS instruktoru korpusam iegūt augstāko izglītību mūsu augstskolā. Programmu paredzēts sākt realizēt 2025. gada otrajā pusē. Otrs darbības virziens ir jaunas maģistra programmas izveide, kas dos iespēju NBS virsniekiem, instruktoriem un, iespējams, Aizsardzības ministrijas darbiniekiem iegūt maģistra grādu. Šī grāda esamība virsniekiem tiks virzīta kā viena no obligātajām prasībām, paaugstinot pulkvežleitnanta dienesta pakāpē. Minētā prasība izriet no jaunā virsnieka profesijas standarta un nepieciešamības pēc augsti kvalificēta NBS virsnieku sastāva.

Nacionālajā aizsardzības akadēmijā 2024. gadā esam daudz sasnieguši, izpratuši nepieciešamās izmaiņas un veicamos uzlabojumus. Neatļaidīgi strādājot, analizējot un mainoties, mēs veidojam mūsu virsniecību un Latvijas bruņoto spēku eliti.

Nesam Latvijas valsts un tautas vērtības cauri laikmeta griežiem.
"Per Aspera ad Astra!"

*Pulkvežleitnants Ēriks Keisters,
NAA prorektors*

VIRZOTIES UZ NAA STRATĒGISKAJIEM MĒRĶIEM

Nereti dzirdam, ka valsts neatkarība un brīvība nav jāuztver kā kaut kas pašsaprotams. Tieši bruņotie spēki tiek piesaukti kā valsts neatkarības un brīvības saglabāšanas garantanti. Ja bruņotie spēki ir tik ļoti nozīmīgi, tad jāsecina, ka arī virsnieki, kuri vada dažādu līmeņu apakšvienības bruņotajos spēkos, ir tikpat, ja ne vēl vairāk nozīmīgi. Ierasti katra valsts gatavo savus bruņoto spēku virsniekus militārās akadēmijās, tādēļ savā ziņā tās varētu uzskatīt par bruņoto spēku profesionalitātes rādītāju.

Latvijas Nacionālā aizsardzības akadēmija (NAA) ir vienīgā militārā augstskola Latvijas Republikā. Mūsu misija ir sagatavot NBS jaunākos virsniekus Sauszemes spēku, Jūras spēku un Gaisa spēku specializācijā, kā arī nodrošināt NBS virsniekiem karjeras un mūžizglītības iespējas atbilstoši NATO un ES militārās izglītības standartiem.

Kā apliecinājumu mūsu ticībai izvirzītajai misijai var minēt akreditācijas procesa noslēgumu. Vairāk nekā divus gadus NAA akadēmiskais personāls ir strādājis pie akreditācijas dokumentācijas sagatavošanas, nolikumu pārstrādes un ārvalstu ekspertu komisijas uzņemšanas. Izpildot akreditācijas prasības, mēs apliecinājam paši sev, ka turpinām ceļu uz stratēģijā nospraustajiem mērķiem. Studiju virziena un studiju programmu akreditācija ir daļa no NAA stratēģiskā attīstības virziena – kvalitatīvu studiju attīstības.

Ir apritējis pilns gads, kopš tika laists klajā iepriekšējais žurnāla "Kadets" numurs, kurā lasītājiem tika sniegta iespēja iepazīties ar NAA stratēģijas izvilcumiem. Būtu tikai loģiski un pareizi, ja 2024. gada pārskata žurnāls sniegtu jaunāko informāciju attiecībā uz NAA attīstības progresu.

Vēlos atgādināt lasītājiem, ka mūsu stratēģiju veido pieci attīstības virzieni: efektīva pārvaldība un ilgtspējīga attīstība, profesionāla personāla komplektēšana, kvalitatīvas studijas, zinātnes attīstība un sadarbība, militārā kultūra un profesionālā izaugsme.

1. Efektīva pārvaldība un ilgtspējīga attīstība. NAA turpina darbu pie augstskolas reorganizācijas, iedalot augstskolas personālu un resursus trijās lielās struktūrvienībās: administrācijas pārvalde, zinātnes prorektora dienests un studiju prorektora dienests. NAA strukturālo izmaiņu iecere ir virtojusi gaisā kādu laiku, jo studējošo skaits turpina pieaugt. Piemēram, 2024. gadā esam uzņēmuši lielāko kadetkandidātu skaitu kopš 2009. gada. Lai arī lielais studētgrībētāju skaits ir sava veida apliecinājums mūsu panākumiem kvalitatīvu studiju nodrošināšanā, tas vienlaikus ietver arī vairākus izaicinājumus. Pēc ārvalstu ekspertu komisijas vīzītes un Augstākās izglītības kvalitātes aģentūras (AIKA) Studiju kvalitātes komisijas ieteikumiem augstskolas reorganizācija ir viena no mūsu tuvākās nākotnes prioritātēm. Turklāt esam noslēguma posmā NAA infrastruktūras investīcijas projektam – četrstāvu kazarmas renovācijai. Lai arī reāli būvniecība vēl nav sākusies, tomēr ir veikts pēdējais solis komersanta piesaistei renovācijas veikšanai.

18. novembra parāde, NAA priekšgalā plt. Ēriks Keisters.
Foto: Ēriks Kukutis

2. Profesionāla personāla komplektēšana. Ir jāatzīst, ka tieši šim attīstības virzienam 2024. gadā ir bijis vismazākais izrāviens un panākumi. Mums ir izdevies noturēt akadēmiskā personāla skaitu iepriekšējā gada līmenī, tomēr, esot godīgiem pret sevi, nākas atzīt, ka NAA ir jāturpina radīt tādu darba vidi un darba apstākļus, kas palīdzēs piesaistīt labākos aizsardzības resoru prātus un arī atvaļinātos karavīrus, kuriem ir interese par darbu augstākās izglītības iestādē. Profesionāla personāla komplektēšana noteikti ir cieši saistīta ar NAA reorganizāciju, ka arī investīcijām NAA infrastruktūras atjaunošanā.

3. Kvalitatīvas studijas. Visspilgtākais apliecinājums mūsu darba kvalitātei ir studiju virziena un studiju programmu akreditācija uz maksimālo termiņu. Nākamie soļi iekļauj sevī darbu pie ieteikumu ieviešanas, ko ir sniegusi AIKA Studiju kvalitātes komisija. Mūsu tuvākie uzdevumi ietver darbu pie sagatavošanās institucionālajai akreditācijai un pie lietiskās augstskolas statusa uzturēšanas. NAA akadēmiskais personāls aktīvi turpina strādāt pie divu jaunu studiju programmu izstrādes – tā būs īsā cikla programma, kas paredzēta NBS vecākajiem instruktoriem, un otrā cikla programma, kas piemērota aizsardzības nozarē nodarbinātajiem. Nākotnē plānojam piedāvāt septiņas studiju programmas: piecas bakalaura līmeņa studiju programmas un divas maģistra līmeņa studiju programmas.

4. Zinātnes attīstība un sadarbība. 2024. gads ir iezīmējis vairākus svarīgus notikumus virzībā uz stratēģiskajiem mērķiem NAA zinātniskās pētniecības jomā. Esam turpinājuši darbu pie savu zinātnisko konferenču organizācijas, apvienojot drošības un stratēģiskā pētniecības centra konferenci ar kadetu pētniecisko konferenci. Divu dienu norises laikā konferencei izdevās piesaistīt gan nacionālā līmeņa, gan starptautiskā līmeņa ziņotājus, kas nākotnē noteikti sniegs iespējas vairot mūsu konferenču atpazīstamību. 2024. gadā esam strukturējuši NAA zinātniski pētnieciskos virzienus, kas ir pamats zinātniskajai darbībai. Mūsu pētnieki ir turpinājuši iesaistīties gan Eiropas Aizsardzības fonda apguvē, gan arī zinātnisko publikāciju sagatavošanā kopā ar nacionālā līmeņa un starptautiskajiem partneriem. Lasītājiem īpaši interesants varētu šķist tas, ka esam parakstījuši vienošanos starp Baltijas reģiona militārajām augstskolām par kopīga zinātniskā žurnāla publicēšanu.

5. Militārā kultūra un profesionālā izaugsme. Pēc mentoru programmas ieviešanas 2024. gadā esam apkopājuši pirmos iespaidus gan no kadetiem, gan mentoriem. 2025. gadā mentoru programmā tiks ieviestas dažas korekcijas, lai vairotu tieši lietpratīgo virsnieku pieredzes nodošanu jaunajai topošo virsnieku paaudzei. Lai veicinātu apziņu par savu militāro vēsturi un tradīcijām, 2024. gadu noslēgsim ar jaunas ekspozīcijas dizaina projekta izstrādi, lai jau 2025. gadā izveidotu jaunu ekspozīciju NAA galvenajā ēkā. Militārā kultūru un profesionālā izaugsme ir pamats jaunas virsnieku paaudzes veidošanā.

Mums noteikti ir jābūt gandarītiem par 2024. gadā izdarīto un virzību stratēģisko mērķu sasniegšanas virzienā, bet tieši 2025. gads iezīmēs vairāku svarīgu attīstības virzienu pakārtoto uzdevumu izpildes gaitu. Ja militārās augstskolas snieguma novērtējumu var uzskatīt par vienu no NBS profesionalitātes rādītājiem, tad mēs noteikti varam uzslavēt sevi par veiksmīgu un produktīvu gadu.

Novēlu veiksmi mums visiem, vairojot augstskolas prestižu un atpazīstamību!

JAUNUMI UN AKTUĀLIE NOTIKUMI 2024. GADĀ

*Pulkvežleitnants Armands Kesteris,
NAA Sauszemes spēku nodaļas vadītājs*

SAUSZEMES SPĒKU NODAĻAS AKTUALITĀTES 2024. GADĀ

Latvijas Nacionālās aizsardzības akadēmijas (NAA) Sauszemes spēku (SzS) nodaļas pamatuzdevums ir sagatavot karavīrus un virsniekus dienestam Nacionālo bruņoto spēku (NBS) vienībās. Nodaļa realizē virsnieku pamatapmācības un tālākizglītības kursus, kas ļauj saņemt nākamo dienesta pakāpi Militārā dienesta likumā noteiktajā kārtībā.

2024. mācību gadā profesionālā bakalaura studiju programmu “Sauszemes spēku militārā vadība” (SzS MV) un otrā līmeņa profesionālās augstākās izglītības studiju programmu “Komandējošā sastāva virsnieks” (KSV) jeb virsnieku pamatapmācību absolvēja 29 jaunie leitnanti, kā arī Zemessardzes vada komandiera kursa 12 jaunie leitnanti. Vidējā līmeņa komandējošā sastāva štāba virsnieka kursu (VLKS ŠVK) jeb virsnieku tālākizglītības kursu pabeidza 23 karavīri, kuri ir tiesīgi saņemt nākamo dienesta pakāpi – kapteinis. SzS nodaļas realizēto Vecākā virsnieka speciālista kursu (VVS) pabeidza 12 karavīri un Rotas komandiera kvalifikācijas uzturēšanas kursu (RKKUK) – 5 karavīri. 2024. mācību gadā studijās SzS MV programmā tika uzņemti 70 kadeti un KSV programmā – 24 kadeti.

Būtiskas izmaiņas notikušas SzS nodaļas mācībspēku sastāvā. Šajā mācību gadā SzS nodaļas Studiju kursam kadetu apmācībai pievienojās jauns kursa priekšnieks un instruktors kā kursa seržants. SzS nodaļas VLKS ŠVK pievienojās jauns kursa priekšnieks un Taktikas kursam jauns virsnieks – pasniedzējs. Šogad amatā stājās jauns SzS nodaļas vadītājs. Atbilstoši SzS nodaļas nolikumam jaunpienācēji tika pieņemti kolektīvā saskaņā ar tradīcijām un aizejošie – pavadīti un apbalvoti ar žetoniem un nažiem par godprātīgu un teicamu dienestu, un ieguldījumu NAA kadetu un klausītāju attīstībā.

Mācību gada laikā SzS nodaļas Taktikas kursa instruktori piedalījās vairākos starptautiskos apmācībasursos, kur pilnveidoja savas zināšanas kaujas taktikā apdzīvotās vietās un atstrādāja individuālas iemaņas šaušanā ar dienesta pistolēm. Šī gada Taktikas kursa ietvaros tika realizēts arī starptautiskais modulis, kur kopā ar NAA kadeti piedalījās arī kadeti no citu valstu militārajām akadēmijām.

Šogad daži karavīri no SzS nodaļas piedalījās bruņutransportiera “Patria” apmācībā, kur apguva transporta vadīšanas un apkalpes prasmes, kā arī zināšanas par tā pielietojšanu kaujā, kas arī tika veikta šī gada NAA kursā Vasaras lauka nometnē.

SzS nodaļas karavīri arī nepārtraukti pilnveido savas zināšanas angļu valodā un piedalās ar medicīnu saistītosursos; tāpat viņi apmeklē karjeras kursus, lai apgūtu jaunas un pilnveidotu jau esošās iemaņas un zināšanas, un lai saņemtu nākamo dienesta pakāpi.

SzS nodaļas karavīri gada garumā aktīvi piedalījās Latvijas un NBS līmeņa sacensībās un ieņēma godalgotas vietas. SzS nodaļas karavīrs Latvijas līmeņa sacensībās lietišķajā šaušanā ieņēma 1. vietu, otrs sasniedza Latvijas šaušanas federācijas 2. sporta klasi šaušanā ar pistoli. Trešais godalgotais SzS nodaļas karavīrs bija 3. vietas ieguvējs Latvijas līmeņa skriešanas sacensībās.

NBS līmeņa hokeja sacensībās SzS nodaļas pārstāvis ieņēma 2. vietu, un NAA komanda kopā ar SzS nodaļas pārstāvjiem – 5. vietu NBS peldēšanas čempionātā; NBS līmeņa florbola un mini futbola čempionātā tika iegūta 3. vieta un NBS līmeņa čempionātā biatlonā – arī 3. vieta.

*Kapteinleitnants Artis Strautiņš,
NAA Jūras spēku militārās vadības studiju kursa priekšnieks*

PROFESIONĀLĀ BAKALaura STUDIju PROGRAMMA JŪRAS SPĒKU MILITĀRĀ VADĪBA

Latvijas Nacionālās aizsardzības akadēmijas (NAA) profesionālā bakalaura studiju programmas Jūras spēku militārā vadība (JSMV) mērķis ir sagatavot studējošos par vidējā līmeņa vadītājiem dienestam Nacionālo bruņoto spēku (NBS), Ziemeļatlantijas līguma organizācijas (NATO) un Eiropas Savienības (ES) daudznacionālajās vienībās ar izteiktām līdera spējām, augstu motivāciju un profesionālo kompetenci. NAA studiju programma JSMV ir akreditēta kopš 2013. gada, un jau 2017. gadā pirmajiem absolventiem tika piešķirts profesionālais bakalaura grāds JSMV un profesionālā kvalifikācija – leitnants.

Lai veicinātu augstākās izglītības kvalitāti un starptautisku atzīšanu, Akadēmiskās izglītības kvalitātes aģentūra (AIKA) veica NAA studiju virziena Militārā aizsardzība un arī tās studiju programmas JSMV pārakreditāciju. Pēc vairāk nekā viena gada intensīva darba un, pateicoties NAA mācībspēkiem, pašiem studējošajiem un darba devējam – Jūras spēkiem (JS) –, AIKA šogad noslēdza NAA akreditāciju un novērtēja NAA studiju programmu JSMV ar vērtējumu “labi”.

Paralēli studiju procesam aizvadītajā gadā JSMV kadeti guva pirmreizēju iespēju un pieredzi doties burāšanas praksē uz Rumānijas Jūras akadēmijas buru kuģa “Mircea”, kur kadeti Žaklīna Maksimova un Martins Svitiņš divu mēnešu garumā Vidusjūrā apguva gan takelāžas iemaņas, gan sardzes mehāniķa prasmes.

Vēl viens jaunums studiju programmas JSMV veicināšanā bija starptautiskā moduļa Surface maritime picture ieviešana un realizācija “Erasmus+” ietvaros sadarbībā ar Mācību vadības pavēlniecības (MVP) Jūras spēku mācību centru (JSMC). Kurss ilga vienu nedēļu un tika nodrošināts angļu valodā gan JSMV 4. kursa kadeti, gan četriem Rumānijas Jūras akadēmijas kadeti. Būtiski, ka paši kadeti kursu atzina par profesionāli organizētu un izpildītu.

Nozīmīga aktivitāte pēc pāris gadu pārtraukuma ir saņemtais uzaicinājums NAA piedalīties Itālijas Jūras akadēmijas organizētajā starptautiskajā burāšanas semestrī, kur prasmes burāšanā ar jahtu apliecināja JSMV kadeti Edvards Eniņš, Kirills Dubsons un Ernests Kubiljus. Kopumā starptautisko regati pārstāvēja 36 burāšanas komandas no 30 dažādām pasaules valstīm (Eiropas, Āzijas, Āfrikas un Dienvidamerikas).

JSMV kadeti regulāri dodas dažādos starptautiskajos komandējumos, kur apgūst gan karavīra, gan jūrnieka karjerai un specializācijai nozīmīgus mācību priekšmetus. Arī 2024. gadā “Erasmus+” mobilitātēs uz trim mēnešiem devušies četri JSMV kadeti: Jānis Edijs Buks un Aleksis Eduards Palejs uz Itālijas Jūras akadēmiju, Emīls Kairēns un Uvis Stumbris uz Rumānijas Jūras akadēmiju.

2024. gada februārī NAA studiju programmā JSMV tika imatrikulēti 19 jauni studējošie specialitātē kuģu vadīšana, savukārt jūnijā programmu sekmīgi noslēdza 4 jauni leitnanti. Gada izskaņā NAA studiju programmu JSMV specialitātē kuģu vadīšana turpina apgūt 32 studējošie un 16 – kuģu mehānikas specialitātē.

*Kapteinis Mārtiņš Zābelis,
NAA Gaisa spēku studiju kursa priekšnieks*

PROFESIONĀLĀ BAKALAURA STUDIJU PROGRAMMA GAISA SPĒKU MILITĀRĀ VADĪBA

Jau kopš 2009. gada Latvijas Nacionālā aizsardzības akadēmija (NAA) nodrošina topošo Gaisa spēku (GS) virsnieku sagatavošanu. NAA ir vienīgā šāda veida augstskola Latvijā, kas sagatavo nākamos NBS virsniekus. Tas savukārt uzliek par pienākumu rūpēties par augstiem izglītības standartiem un studiju kvalitāti.

Šis gads NAA bija nozīmīgs ar to, ka bija pienācis laiks veikt augstskolas pārakreditāciju, lai turpinātu sekmīgi apmācīt un sagatavot kadetus par topošajiem Nacionālo bruņoto spēku (NBS) virsniekiem ar iegūtu bakalaura izglītības grādu. Process nebija viegls, un atbildīgo personu ieguldītā darba apjoms bija ievērojams. Studiju virziena akreditācija vēl nav noslēgusies, jo jāsaņem Institucionālās akreditācijas komisijas gala atzinums, bet viss liecina par to, ka NAA turpinās nodrošināt kadetiem iespēju saņemt augstāko izglītību. Pabeidzot Gaisa spēku militārās vadības (GS MV) programmu, kadeti iegūst profesionālā bakalaura grādu un saņem profesionālā bakalaura diplomu GS MV programmā, kas ļauj viņiem piešķirt leitnanta dienesta pakāpi.

Profesionālo kvalifikāciju kadetiem piešķir pēc profesionālās augstākās izglītības programmas GS MV sekmīgas apgūšanas un bakalaura darba izstrādāšanas un aizstāvēšanas.

GS MV kadetu apmācība ir komplicēts pasākums, jo kadeti apgūst ne tikai militāros priekšmetus, bet sadarbībā ar Transporta sakaru institūtu (TSI) – arī civilos priekšmetus. Šāda sadarbība ļauj kadetiem sniegt kvalitatīvas nodarbības, kurās tiek apgūta specifiska mācību viela, kas rezultējas kadetu intelektuālo spēju pilnveidē, nodrošinot GS ar zinošiem virsniekiem. Augsti kvalificēti virsnieki ir spējīgi pildīt uzdevumus jau no pirmās darba dienas. Sekmīgi nokārtojot piecas sesijas, kadeti saņem sekmju izrakstu no TSI, kas dod iespēju paralēli studijām NAA nākotnē turpināt mācības arī TSI vai citā izvēlēta augstskolā.

Studiju gaitā TSI kadeti apgūst elektronikas pamatus, loģistikas pamatus, tehnisko mehāniku, datortīklus, aviācijas sakaru sistēmas, aviācijas likumdošanu, lidlauka un tā pārvaldības, kā arī citus priekšmetus. Savukārt NAA tiek apgūti šādi priekšmeti: medicīniskais nodrošinājums, kaujas tehnika un bruņojums, sakari, inženieru atbalsts, militārā pedagogija, militārā psiholoģija, karamākslas vēsture, militārā ētika u. d. c.

NAA GS MV studiju programma paredz to, ka katram kadetam studiju laikā ir jāpiedalās trīs praksēs, ko nodrošina NAA. Divas no šīm praksēm sadarbībā ar Gaisa spēkiem norisinās NBS aviācijas bāzē Lielvārdē, kur kadeti tiek iepazīstināti ar bāzē dislocētajām apakšvienībām, to uzdevumiem, specifiku, struktūru, tradīcijām un standartiem. Kā atzīst paši kadeti, tad, pateicoties šādām praksēm, viņi jau studiju laikā tiek iepazīstināti ar, iespējams, turpmākajām dienesta vietām pēc NAA absolvēšanas. Praksju laikā kadetiem rodas priekšstats par studiju nepieciešamību TSI un iegūto zināšanu pielietojumu, dienot NBS GS.

Būtisks faktors NAA kadetiem atšķirībā no civilajiem studentiem ir tas, ka viņi skaitās profesionālā dienesta karavīri, kam paralēli studijām NAA un TSI ir jāapgūst karavīru iemaņas un jāpiedalās dažādās militārās mācībās un pasākumos. Lai GS MV kadeti pilnveidotu iemaņas militārajā jomā, viņi katru gadu piedalās NAA organizētajā Vasaras lauka nometnē, kur atbilstoši iegūto zināšanu līmenim apgūst un uzlabo lauka kauju iemaņas, vada un nodaļas līmeņa taktiku u. c. Papildus tam GS MV programmas kadeti piedalās citās NBS un starptautiskās sadarbības ietvaros organizētās mācībās, piemēram, GS organizētās mācībās "Gaisa dūre", kas ir NBS mācību "Namejs" GS sadaļa, kā arī mazāka mēroga mācībās Ādažu poligonā.

Pēdējo trīs gadu laikā NAA ir palielinājusi izejošās un ienākošās programmas "Erasmus+"

mobilitātes, kas dod iespēju kadetiem apmeklēt citu valstu militārās augstskolas pieredzes apmaiņā. Lai gan pagaidām GS MV kadeti netiek nodrošināti pilni studiju semestri ārvalstīs, tomēr GS kadeti visaktīvāk izmanto iespēju doties īsajās mobilitātēs.

Ģeopolitiskā situācija pasaulē diktē noteikumus, kas Latvijai un NBS liek straujiem soļiem investēt moderno tehnoloģiju iegādē un esošo spēju attīstībā. Tas savukārt rada nepieciešamību pēc jauniem kvalificētiem speciālistiem. Speciālistu sagatavošana ir laikietilpīgs process un, paredzot, ka nākotnē pieprasījums pēc profesionāliem virsniekiem tikai augs, ik gadu tiek palielināts NAA studējošo kadetu skaits. 2024. gadā NAA GS MV studiju kursos kopā mācās 59 topošie GS virsnieki. Ja šiem kadetiņiem pieskaita jauno 1. GS MV kursu, kas patlaban iegūst karavīra pamatzināšanas Alūksnē, tad 2025. gadā NAA GS MV kursos kopā studēs gandrīz 80 kadeti – NAA vēsturē vēl nebijis skaits. Šāds studējošo apjoms uzliek papildu slogu NAA, jo kvalitatīva studiju procesa organizēšanai jānodrošina kadetu izmitināšana, apmācība, auditoriju pieejamība, pasniedzēji, sadarbība ar civilajām augstskolām u. c. svarīgi jautājumi.

GS MV nodaļas plānos ietilpst strādāt pie kadetu mācību procesa pilnveides, kā arī sadarbībā ar darba devējiem diskutēt un meklēt risinājumus GS MV programmas attīstīšanai, iekļaujot tādus apmācību blokus un priekšmetus, kas uzlabotu kadetu zināšanas un iemaņas, lai darba devējs saņemtu profesionālus darbiniekus. Apmācību tendences un process nemitīgi mainās un attīstās līdz laikam, līdz ar to arī NAA aktīvi darbojas, lai šajā inovāciju laikmetā ietu roku rokā ar tām.

NAA GS 1.–3. kursu kadeti. Foto: Santa Vojevodska

*Majors Jānis Gavrilovs,
NAA Sauszemes spēku studiju kursa priekšnieks*

SAUSZEMES SPĒKU MILITĀRĀS VADĪBAS UN KOMANDĒJOŠĀ SASTĀVA VIRSNIEKA STUDIJU PROGRAMMU AKTUALITĀTES

Latvijas Nacionālās Aizsardzības akadēmijas (NAA) Sauszemes spēku plūsmā 2023./2024. mācību gadā februārī tika uzņemti 94 jaunie kadeti, kuri veiksmīgi pabeiguši Militāras pamatapmācības kursu un Jaunākā līdera kursu Alūksnē. No tiem 24 kadeti bija uzsākuši studijas otrā līmeņa profesionālās augstākās izglītības studiju programmā "Komandējošā sastāva virsnieks" (KSV), un 70 kadeti uzsāka studijas profesionālā baka-laura studiju programmā "Sauszemes spēku militārā vadība" (SzS MV). 2024. gada sā-kumā NAA absolvēja 29 kadeti, kuri turpina dienestu NBS vienībās kā jaunākie virsnieki.

SzS MV programmas kopējais studējošo skaits 2024. gadā ir 166 kadeti, no kuriem SzS MV 1. kursā iekļauti 55 kadeti, 2. kursā – 40, 3. kursā – 32 un 4. kursā – 21 kadets.

2024. mācību gadā stājās spēkā jauns Kadetu līderības nolikums, kas nosaka kadetu reitingu sistēmas veidošanas pamatprincipus. Šajā mācību gadā pirmo reizi tika īstenota Mentoringa programma, kuras ietvaros kadets var izvēlēties virsnieku, kurš kļūs par viņa mentoru un savstarpējas sadarbības ietvaros atbalstīs dienesta gaitās.

KSV un SzS MV studiju programmām mācību gada nogalē mainījās studiju kursa priekšnieks: līdz šim šo pienākumu pildīja kapteinis Arturs Baltais, no 2024. gada 14. oktobra amatu pārņēma majors Jānis Gavrilovs.

2024. mācību gadā SzS MV un KSV kadeti piedalījās vairākos NAA reprezentācijas pasākumos, piemēram, "Skola 2024", "Patria Race" un Rīgas Tehniskās universitātes rīkotajās sacensībās, kurās ieguva 1. vietu.

SZS MV 1. KURSA KADETU PĀRDOMAS PAR STUDIJU UZSĀKŠANU NAA

Kadets Oskars Rāmiņš:

Pirms iestāšanās NAA sešus gadus darbojos Jaunsardzē, iepazīstot militāro vidi. Tur, tiekoties ar NAA personālu, uzzināju par studiju iespējām akadēmijā. Kadetkandidātu pa-matapmācība man vairāk asociējās ar iepriekš Jaunsardzē apgūto prasmju un iemaņu pilnveidošanu. Īpaši interesanta un aizraujoša apmācības sadaļa bija uzdevumu izpilde nometnē mežā diennakts tumšajā laikā, teorētiskās zināšanas pielietojot praksē. Kā izaicinājums bija savstarpējā sadarbība un sapratne kadetu starpā kopējo uzdevumu izpildē.

Turpinot kadetkandidātu kursu, nākamais izaicinājums bija Jaunākā līdera kurss (JLK), kas bija intensīvs un laikā ierobežots, – tas iemācīja laika organizācijas pamatprincipus. Beidzoties JLK kursam, nākamais izaicinājums bija "Baltās nakts" pasākums – intere-sants un aizraujošs piedzīvojums, kura ietvaros veicām noteiktus uzdevumus; šis kurss tiek uztverts kā iesvētības sadaļā pirms iekļūšanas NAA kadetu sastāvā.

Kļūstot par NAA kadeti, turpinājām studiju procesu ar ikdienas rutīnas iepazīšanu. Šajā posmā atbalstīju kursa biedrus mācību procesa apgūvē, īpaši informācijas tehnolo-gijas sadaļā, jo iepriekš pārzināju konkrēto jomu labā līmenī.

Līdz šim nenožēloju lēmumu par iestāšanos NAA. Turpināšu studijas ar tādu pašu apņēmību un aizrautību, un atbalstīšu kursa biedrus jaunu zināšanu, prasmju un iemaņu apgūvē.

Kadets Nikita Nikitins:

Par NAA uzzināju caur Jaunsardzi, sāku pētīt un apsvēru domu mācības turpināt NAA, kas ļāva man uzsākt dienesta gaitas un paralēli iegūt arī augstāko izglītību.

Kad sāku interesēties par NAA notiekošo, skatījos interneta platformā Youtube.com pieejamos NAA video, no kuriem radās pirmais iespaids, ka šeit ir jābūt fiziski aktīvam, var uzzināt daudz jauna un satikt dažādus cilvēkus.

Uzsākot studijas NAA, esmu iepazinis cilvēkus ar dažādām interesēm un prasmēm, tai skaitā jaunus draugus, ar ko mēdzu satikties un pavadīt laiku arī brīvdienās. Pasniedzēji ir saprotoši un bieži pretimnākoši, bet tas prasa pašdisciplīnu.

Savu izvēli studēt NAA noteikti nenožēloju, jo jau esmu apguvis daudz jaunu un dzīvē noderīgu prasmju un iemaņu, un stiprinājis jau iepriekš apgūtās. Katru dienu attīstos un pilnveidoju sevi arī fiziskās sagatavotības kontekstā. Ik dienu es un mani kursabiedri tie-camies kļūt labāki nekā bijām vakar, kas katram izdodas maziem, bet ļoti pārlicinātiem soliņiem.

KSV programmas absolventi Rīgas pilī 2024. gada 18. jūnijā.
Foto: Santa Vojevodska

*Kapteinis Mārtiņš Mārtužs,
NAA Sauszemes spēku Taktikas kursa priekšnieks*

VADA TAKTIKAS KURSA NORISE 2024. GADĀ

Latvijas Nacionālā aizsardzības akadēmija (NAA) reizi gadā organizē Vada taktikas kursu. Šī kursa mērķis ir sagatavot kadetus vada lieluma apakšvienību vadīšanai, apmācību veicot maksimāli reālistiski pietuvinātos kaujas apstākļos, pilna spektra operācijās, kā rezultātā kadeti gūst priekšstatu un izpratni par galvenajiem kājnieku vada un rotas operāciju veidiem, pamatprincipiem un plānošanas faktoriem.

Kursā piedalās kadeti no visām trim studiju plūsmām – SzS militārās vadības (MV) 3. kurss, Komandējošā sastāva virsnieka un Gaisa spēku 4. kursa kadeti. Vada taktikas kursa ietvaros ik gadu tiek pieaicināti arī komandvadību praktizējuši virsnieki no dažādām NBS vienībām, kuri dalās personīgajā pieredzē dažādu operāciju izpildē un sniedz vērā ņemamu pieņemumu un palīdz pilvērtīgāk sasniegt kursā noteiktos mērķus.

Vada taktikas kursā 2024. gadā tiek realizēti divi starptautiskie moduļi, kuros piedalās NAA kadeti kopā ar starptautiskajiem kadeti. Tādējādi NAA kadeti pilnveido komunikācijas prasmes starptautiskā vidē un veicina izpratni par dažādu kultūru ietekmi uz lēmumu pieņemšanas procesu militārajā kontekstā. Būtiski atzīmēt arī pieņemumu, ko apmācībām sniedz pasniedzēji no starptautiskās vides, kas programmas „Erasmus+” ietvaros NAA pasniedz lekcijas kadeti par plaša spektra jautājumiem. Šī sinerģija ļauj starptautiskos blokus realizēt starptautiski gan no iesaistīto virsnieku un instruktoru, gan arī kadetu puses.

“Fight in built up area” (FIBUA) ir viens no diviem starptautiskajiem moduļiem, kas tika realizēts šogad. Moduļa ietvaros apmācāmie apguva ar minēto operāciju veidu saistītās teorētiskās zināšanas, kā arī nostiprināja to praktiski. Lai arī vairumam kadetu ir priekšzināšanas šī operāciju veida specifiskā no citiem kursiem, piemēram, nodaļas taktikas kursa (kas vairumam NBS personāla pazīstams kā KNK kurss), apmācība ir jāsāk no pamatiem. Vispirms kadeti atsvaidzināja individuālā un pāra līmeņa zināšanas un prasmes, kas nepieciešamas, lai darbotos pilsētvidē, un tikai tad grupu un nodaļu ietvaros. Taktiskā apmācība noslēdzās ar dažādiem vada līmeņa uzdevumiem. Pēc taktisko uzdevumu izpildes kadeti bija iespēja nostiprināt esošās prasmes kaujas šaušanā, kur dažādu vingrinājumu ietvaros bija iespējams saprast, kā labāk un precīzāk šaut, lai sasniegtu vēlamo rezultātu.

Kadeti Taktikas kursa FIBUA bloka ietvaros. Foto: Santa Vojevodska

Kadeti Taktikas kursa FIBUA bloka ietvaros. Foto: Santa Vojevodska

“Crisis management operations” (CMO) ir otrs starptautiskais modulis, kas tiek realizēts Vada taktikas kursa ietvaros. Šī moduļa ietvaros kadeti apgūst gan teorētiskās, gan praktiskās zināšanas un iemaņas, kas nepieciešamas šāda operācijas veida izpildē. Kadetu apmācībai tiek radīta mākslīga vide, kas ir maksimāli pietuvināta reālai situācijai, kurā tiek integrēta nepieciešamība praktiski pielietot iepriekš apgūto.

Nemot vērā pieredzi, ko Ukraina gūst karā ar Krieviju, kopējās militāro konfliktu attīstības tendences un šā brīža aktualitātes, ir svarīgi jau pirmajā virsnieku apmācības līmenī NAA topošos virsniekus ne vien informēt par šīm aktualitātēm, bet arī strādāt pie topošo virsnieku praktiskās apmācības mūsdienu tehnoloģijām atbilstošas vides karamākslas vešanai. Līdz ar to, sākot ar 2024. gadu, Vada taktikas kursā tiek integrēta arī Bezpilota lidaparātu (BPLA) izmantošana, kas ne tikai sniedz taktiskās priekšrocības (pretinieka dislokācijas noteikšana, kā pārvietošanas pretinieks, cik tehnikas vienību ir pretiniekam utt.), bet arī ļauj paskatīties uz apmācībām no cita skatpunkta, piemēram, aizsardzības pozīciju veidošanā izmantojot bezpilota lidaparātus, var redzēt, cik kvalitatīvi ir nomaskētas pozīcijas. Kadeti atzīmīgi novērtējuši iespēju apmācību procesā apgūt bezpilota lidaparātu vadīšanas prasmes un veidot izpratni par to praktisko pielietojumu militāro operāciju plānošanā un izpildē.

*Kapteinis Kaspars Kesteris,
NAA Vidējā līmeņa komandējošā sastāva
un štāba virsnieka kursa vecākais pasniedzējs*

VIDĒJĀ LĪMEŅA KOMANDĒJOŠĀ SASTĀVA UN ŠTĀBA VIRSNIKU KURSS

Vidējā līmeņa komandējošā sastāva un štāba virsnieka kurss (VLKS ŠVK) ir NBS jaunāko virsnieku karjeras kurss, kas dod tiesības klausītājiem saņemt nākamo dienesta pakāpi Militārā dienesta likumā noteiktajā kārtībā. Kursu mērķis ir sniegt izglītojamajam nepieciešamās zināšanas un prasmes patstāvīgai rotas līmeņa apakšvienības personāla vadības procedūru (*Troop leading procedures*) veikšanai un jaunākā štāba virsnieka pieņemumu pildīšanai bataljona līmeņa vienības sastāvā.

VLKS ŠVK 2023 risinājās no 2023. gada 2. oktobra līdz 2024. gada 5. aprīlim. Kursu sekmīgi pabeidza 23 virsnieki no dažādām NBS vienībām. Kursu realizāciju nodrošināja trīs VLKS ŠVK vecākie pasniedzēji, un tajā bija plaši iesaistīti NBS spēku veidu un ārvalstu

pārstāvji, kas klausītājiem sniedza iespēju apgūt aktuālas, mūsdienu prasībām atbilstošas zināšanas un prasmes.

VLKS ŠVK 23/24 kursa absolventi. Foto no NAA arhīva

VLKS ŠVK tika realizēts sešos mācību blokos, kuru laikā klausītāji apguva rotas līmeņa vienību vadību, bataljona kaujas operāciju plānošanas procesu un štāba procedūras, kā arī pamatjautājumus starptautisko operāciju norisē. Praktisko iemaņu nostiprināšanai VLKS ŠVK klausītāji veica trīs personāla vadības procedūras un sagatavoja savas rotas komandiera kaujas pavēles, vienu no tām izspēlējot datora simulācijas platformā VBS (*Virtual Battle Space*). Tāpat štāba procedūru nostiprināšanai kursa klausītājiem nācās realizēt trīs praktiskos mācību vingrinājumus, kur katrs sindikāts veidoja atsevišķu bataljona štābu ar visām nepieciešamajām štāba funkciju sastāvdaļām. Visa kursa garumā VLKS ŠVK klausītāji izstrādāja individuālos izpētes darbus, kuru tēmas bija saistītas ar bataljona un brigādes līmeņa problēmjautājumiem, izaicinājumiem un novitātēm; bija vēlams, lai izvēlēta tēma tiktu sasaistīta ar Ukrainas kara pieredzi. Papildus kursa klausītāji piedalījās taktiskajās lauku mācībās "CRYSTAL ARROW 2024", kur Sauszemes spēku Mehanizētās kājnieku brigādes 3. kājnieku bataljona štāba un 2. mehanizētā kājnieku bataljona štāba sastāvā veica plānošanu un operācijas realizāciju.

NAA ir izveidojusies veiksmīga sadarbība ar Terēzas militāro akadēmiju Austrijā. Vienā no VLKS ŠVK praktiskajiem mācību vingrinājumiem piedalījās arī Austrijas virsnieki, kuri deva iespēju klausītājiem vingrināties starptautiskā vidē un praktizēt dažādas pieejas problēmsituāciju risināšanā. Arī viens no Latvijas NAA VLKS ŠVK pasniedzējiem dalījās pieredzē un piedalījās praktiskajos mācību vingrinājumos Terēzas militārās akadēmijas organizētajos Jaunākā štāba un rotas komandieruursos Austrijā.

Lai analizētu kaujas operāciju praktiskos piemērus, kursa klausītāji vairākkārt devās izbraukumos uz vēsturiskajām Pirmā un Otrā pasaules kara kauju vietām, kur karojošo pušu sastāvā bijušas gan mehanizēto, gan motorizēto, kā arī kājnieku un kaujas atbalsta vienības; tas palīdzēja izprast mūsdienu dinamiskās kaujas norises īpatnības.

Kursa mācību process tiek raksturots ar augstu dinamiku un lielu apgūstamās informācijas apjomu, kas pieprasa no virsniekiem izteiktu pašdisciplīnu, patstāvību un iniciatīvu. Viens no lielākajiem izaicinājumiem VLKS ŠVK sekmīgai pabeigšanai ir laika plānošana un kontrole, praktisko vingrinājumu izpilde un individuālā izpētes darba realizācija. Pēc sekmīgas kursa pabeigšanas virsnieki ir spējīgi plānot un vadīt rotas līmeņa operācijas un pildīt jaunākā štāba virsnieka pienākumus bataljona līmeņa vienības sastāvā.

*Kapteinis Kaspars Kesteris,
NAA Vidējā līmeņa komandējošā sastāva
un štāba virsnieka kursa vecākais pasniedzējs*

ROTAS KOMANDIERA KVALIFIKĀCIJAS UZTURĒŠANAS KURSS

Rotas komandiera kvalifikācijas uzturēšanas kursa mērķis ir pilnveidot rotas vadības grupas personāla iegūtās zināšanas un prasmes kaujas operāciju plānošanā un personāla vadības procedūrās (*Troop leading procedures*), kā arī veicināt izpratni par plānošanas procesu, kas saistīts ar vienības kolektīvo apmācību. Šis kurss ir viens no retajiem kvalifikācijas celšanas kursiem, kurā var piedalīties gan instruktori, gan virsnieki, ja viņi atbilst prasībām un vienība uzskata, ka šis kurss ir nepieciešams. Šogad kursā piedalījās un to pabeidza pieci virsnieki. Kursa ilgums ir četras nedēļas: trīs nedēļu teorētiskais bloks un praktiskais bloks, kas ilgst nedēļu.

Teorētiskais bloks sastāvēja no vienas nedēļas ilgas apmācības par operāciju plānošanu un personāla vadības procedūru (TLP). Otrā nedēļā bija veltīta apmācību plānošanas scenārijiem: apmācāmie veica plānošanas procedūru soli pa solim pasniedzēju pavadībā un noslēgumā sagatavoja un atdeva rotas kaujas pavēli par aizsardzību. Trešajā nedēļā pievērsāmies apmācību plānošanas scenārijiem, kur apmācāmie veica plānošanas procedūru soli pa solim patstāvīgi un noslēgumā sagatavoja un atdeva rotas kaujas pavēli par uzbrukumu; šeit pasniedzēji iejaucās tikai neskaidrību gadījumos. Abos apmācības plānošanas scenārijos rotas kaujas pavēles tika izvērtētas un kļūdas – pārrunātas, lai no tām mācītos.

Praktiskajā blokā RKKUK dalībnieki pieslēdzās NAA vasaras lauka nometnei (VLN), kur RKKUK klausītāji pēc rotācijas principa pildīja rotas vadības grupas amata pienākumus rotas līmeņa operācijās, praktiski – poligona apstākļos uzbrukuma un aizsardzības operācijās.

*Kapteinis Ernests Berkmanis,
NAA Vecāko virsnieku speciālistu kursa priekšnieks*

VECĀKO VIRSNIEKU SPECIĀLISTU KURSS

Vecāko virsnieku speciālistu kurss (VVS) ir NBS virsnieku speciālistu karjeras (izglītības) kurss, kas dod iespēju klausītājiem saņemt dienesta pakāpi Militārā dienesta likumā noteiktajā kārtībā, respektīvi, saņemt nākamo dienesta pakāpi – majors. Kursa mērķis ir sniegt izglītojamajiem nepieciešamās zināšanas un prasmes, lai viņi pārzinātu Militārā lēmuma pieņemšanas procesu (LPP), izprastu savu kā speciālista lomu tajā, iekļautos LPP un štāba darbā miera, krīzes un kara laikā.

Kursā piedalījās 12 klausītāji no dažādām specialitātēm – juristi, kapelāns, IT speciālisti, mediķi un pētnieki.

Kursa ilgums ir astoņas nedēļas, kurās klausītāji pilna laika apmācību programmā klātienē veic padziļinātu LPP par visām štāba funkcijām, kā arī par sev saistošo specialitāti jau pieredzējušu vecāko virsnieku speciālistu klātbūtnē. Kursa neformālais plāns ir izprast LPP būtību, kā arī saskatīt savu kā virsnieka speciālista lomu katrā LPP solī un spēt atbalstīt štābu un komandieri savas specialitātes ietvaros svarīgu lēmumu pieņemšanas brīžos.

Šāda formāta kurss notiek reizi divos gados. Vēsturiski šis kurss tika apvienots ar

VSK 2024. gada absolventi. Foto no NAA arhīva

Jaunākā štāba virsnieka kursu (nu jau Vidējā līmeņa komandējošā sastāva un štāba virsnieka kursu), taču spēju un zināšanu atšķirības dēļ tas tiek realizēts atsevišķi no pārējiem kursiem. Kurss sastāv no trīs apmācību blokiem: vispārīgā, LPP bloka un speciālās zināšanas bloka.

Vispārīgā zināšanu blokā klausītājiem ir iespēja nedēļas laikā uzzināt svarīgākās aktualitātes no dažādām NBS vienībām, spēku veidiem, Aizsardzības ministrijas un NMPD. Vieslektori sniedza vispārēju ieskatu attīstības tendencēs un aktualitātēs, kā arī izskaidroja katras vienības specifiku un sadarbību ar pārējām vienībām un struktūrām. Tika skaidrots arī konkrēto vienību pakļautībā esošo vecāko virsnieku speciālistu ikdienas darbs, atbildība un uzticētie pienākumi, kā arī to mijiedarbība ar pārējiem kolēģiem savā sfērā.

Otrajā LPP blokā klausītājiem bija iespēja sešu nedēļu laikā soli pa solim gan teorētiski, gan praktiski iziet visu plānošanas procesu bataljona un brigādes līmenī, lai atsvaidzinātu tā pamatus un apgūtu jaunas, padziļinātas zināšanas. Klausītāji rotācijas kārtībā tika sadalīti pa dažādām štāba funkcijām (štāba priekšnieks, izlūkošanas virsnieks, operāciju plānošanas virsnieks, apgādes virsnieks, sakaru atbalsta virsnieks, inženieris, uguns atbalsta virsnieks), lai izprastu, kā notiek klasiskas manevra vienības plāna veidošana. Papildus tika diskutēts, kāda būtu katra klausītāja kā speciālista loma un sniedzamais atbalsts pārējiem štāba darbiniekiem katrā LPP solī.

Noslēdzošajā kursa nedēļā klausītāji tika sadalīti pa darba grupām, kurās darba organizāciju vadīja no vienībām uzaicinātie jau esošie vecākie virsnieki speciālisti. Katrs klausītājs varēja veikt praktiskus darbus savas specializācijas ietvaros, gūt praktiskus padomus ikdienas darbos, kā arī savstarpēju pieredzes apmaiņu, apmeklējot vienības vai veicot reālus ikdienā izmantojamus darbus savas specialitātes sfērās. Šis kursa bloks tika realizēts sadarbībā ar Militārās policijas kapelānu, 2. RNC mediķi, MKBde galveno juristu un Apvienotā štāba Sakaru jomas pārstāvju atbalstu. Pēc klausītāju domām, šī sadaļa bija ļoti noderīga redzesloka paplašināšanai, kā arī dažādu neskaidrību atrisināšanai, kurās šķietami vēl netika izskaidrotas dienesta laikā.

Kursa noslēgumā klausītājiem bija jāveic teorētisko zināšanu integrētais tests par kursa laikā apgūtajām tēmām. Par 2024. gada VSK labāko klausītāju tika atzīts kapteinis Oļegs Jēkabs Dzērve, balstoties uz atzīmēm, personības novērtējumu un klausītāju iekšējo balsojumu.

Man bija gods un prieks ikdienā darboties ar tik pieredzes bagātu un erudītu auditoriju kā šis kurss, jo tā bija iespēja ne tikai sniegt jaunas zināšanas klausītājiem, bet arī pašam mācīties no viņiem par dažādām specialitātēm, ikdienā veicamajiem pienākumiem un uzklaut viņu bagāto dzīves pieredzi.

*Majors Vladislavs Tihonovičs,
NAA Sauszemes spēku nodaļas
Jaunākā štāba virsnieka kursa priekšnieks*

SAUSZEMES SPĒKU TAKTISKO OPERĀCIJU KURSS: STARPTAUTISKĀ SADARBĪBA UN SPĒJU STIPRINĀŠANA NAA

2024. gada oktobrī Latvijas Nacionālās aizsardzības akadēmijā (NAA) tika uzsākts otrais Sauszemes spēku taktisko operāciju kurss (SSTOK), pazīstams arī kā Land Tactical Operations Course (LTOC). Šis starptautiskais kurss ir būtiska daļa akadēmijas sadarbības ar NATO dalībvalstīm stiprināšanā, un tā mērķis ir sagatavot Nacionālo un sabiedroto bruņoto spēku personālu dienestam NATO štābos, pilnveidojot zināšanas par divīzijas un brigādes līmeņu štāba darba organizāciju un uzdevumiem.

Pēc veiksmīgas kursa norises 2023. gadā NAA personāls, atsaucoties uz dalībnieku ieteikumiem, ir pilnveidojis kursa programmu un vērtēšanas kritērijus. 2024. gada martā kursa programma tika oficiāli apstiprināta Mācību vadības pavēlniecībā, un Sauszemes spēku taktisko operāciju kurss tika iekļauts Nacionālo bruņoto spēku (NBS) kursu katalogā.

2024. gada 7. oktobrī SSTOK uzsāka 17 kursa dalībnieki no Zemessardzes, Gaisa spēkiem, daudznacionālās divīzijas štāba "Ziemeļi", Sauszemes spēku Mehānizētās brigādes, Vācijas un Čehijas bruņotajiem spēkiem, kā arī Valsts policijas un Robežsardzes. Kursa vadībā šogad piedalījās augsta līmeņa speciālisti, tostarp pulkvedis Mareks Ozoliņš un pulkvežleitnants Dainis Ozoliņš, nodrošinot dalībnieku snieguma izvērtēšanu un padziļinātas zināšanas.

Kursa programmu veido divas fāzes – teorētiskā un praktiskā. Teorijas fāze koncentrējās uz NATO plānošanas procesa soļiem un konkrētām štāba lomu funkcijām, savukārt praktiskā fāze nodrošināja iespēju pielietot apgūtās zināšanas divīzijas un brigādes līmeņa štāba darbībā.

Vērtīgu ieguldījumu kursa satura īstenošanā sniedza speciālisti no Dānijas, ASV, Kanādas, Vācijas, bruņotajiem spēkiem, kā arī NBS vienībām, piemēram, NBS Apvienotā štāba, Zemessardzes, daudznacionālā korpusa štāba "Ziemeļaustrumi", Gaisa spēkiem, daudznacionālās brigādes "Latvija", NATO spēku integrācijas vienības un citiem. Kursa dalībniekiem tika nodrošināts arī ieskaits Latvijas civilās aizsardzības struktūrās, iekļaujot lekcijas par Valsts policiju, Valsts Robežsardzi, Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienestu, Civilās aizsardzības operāciju vadības centru un Medicīnas katastrofu centru. Šīs sesijas palīdzēja kursantiem izprast katras no šīm iestādēm nozīmi un funkcijas krīzes situācijās, veicinot izpratni par sadarbību starp militārajām un civilajām institūcijām.

Kursa dalībniekiem tika piedāvātas iespējas praktizēt štāba plānošanas vingrinājumus, ko atbalstīja jomas eksperti. Daudznacionālās divīzijas "Ziemeļi" komandiere ģenerālmajore Jete Albinusa (*Jette Albinus*), NATO starptautiskā militārā štāba virsnieks brigādes ģenerālis Ilmārs Atis Lejiņš, Zemessardzes 4. Kurzemes brigādes komandieris pulkvedis Edmunds Svenčs un citi vadošie speciālisti dalījās savā pieredzē un nodrošināja dalībniekiem padziļinātu izpratni un perspektīvu vingrinājumu plānošanā.

Sauszemes spēku Mehānizētās kājnieku brigādes personāls pulkveža Igors Harlapenkova vadībā nodrošināja stabilizācijas operāciju moduli, daloties ar aktuālo informāciju no starptautisko operāciju rajona. Šis modulis sniedza kursa dalībniekiem padziļinātu izpratni par stabilizācijas operāciju nozīmi un taktiskajiem izaicinājumiem, ar kuriem sastopas Latvijas un sabiedroto spēki starptautisko operāciju kontekstā.

Studentiem tika sniegta iespēja iepazīt un klātienē vērot Baltijas aizsardzības līnijas

procesa attīstību, kā arī uzzināt detalizētus apvidus analīzes apsvērumus no Zemessardzes 3. Latgales brigādes izlūkošanas nodaļas speciālistiem. Šī pieredze sniedza praktisku ieskatu par robežu aizsardzības infrastruktūras attīstību un militārās izlūkošanas lomu valsts drošības stiprināšanā.

Kursa dalībnieku vērtēšana balstījās uz teorētiskajiem testa rezultātiem un praktiskās plānošanas fāzē sasniegtajiem rezultātiem. Par labāko kursa dalībnieku tika atzīts kapteinis Edgars Zieds no Gaisa spēkiem, savukārt kapteinis Mārtiņš Banka (Zemessardzes 1. Rīgas brigāde) saņēma balvu "Primus inter pares".

2024. gada 19. decembrī kursa absolventiem tika pasniegti sertifikāti par sekmīgu dalību, apliecinot viņu spējas veiksmīgi iesaistīties divīzijas un brigādes līmeņa plānošanas procesā. Nākamo Sauszemes spēku taktisko operāciju kursu plānots realizēt 2026. gadā, lai nodrošinātu turpmāku kompetenču un starptautiskās sadarbības stiprināšanu Latvijas un sabiedroto bruņotajos spēkos.

SSTOK kursa labākais absolvents kpt. Edgars Zieds. Foto: Santa Vojevodska

SSTOK kursa dalībnieku izlaidums 2024. gada 19. decembrī. Foto: Santa Vojevodska

"I believe, that the Land Tactical Operations Course is essential for military staff officers, operating within brigades and divisions.

By providing Division level tactical exercise plans, based on real-world scenarios, we see Candidates on the Land Tactical Operations Course gain the competencies required to plan tactical operations at the Division level. The Multinational Division North senior leaders engaging with the candidates are fortunate to see them develop the competencies to think critically of current plans, adjust to changing circumstances, and plan for the sustainment requirements of a conventional war.

The increased requirement for capable, competent, and well trained staff officers within NATO to plan and conduct conventional warfare is being met, in part, by courses like the Land Tactical Operation Course. I am happy to start seeing international enrolment in this course, providing NATO officers from various nations with the knowledge required operate within the Baltic States."

Brigadier General Jean-Francois CAUDEN, Deputy Commander Multinational Division North

"For us, it wasn't only about learning new knowledge and many great skills, also the opportunity to see Latvian army's way of training. During this course, we also had the unique opportunity to meet new friends and comrades, witness the beauty of Latvia and get the taste of your culture."

Major Michal BOGDAN, Course participant from Czech Republic

*Kapteinleitnants Artis Strautiņš,
NAA Jūras spēku militārās vadības kursa priekšnieks*

NAA KAUKAS IZTURĪBAS KURSS

Topošajiem Latvijas Nacionālo bruņoto spēku (NBS) virsniekiem nopietns un izaicinājumiem bagāts pārbaudījums ir Latvijas Nacionālās aizsardzības akadēmijas (NAA) studiju kurss Kaujas izturības kurss (KIK). Kurša pamats un mērķis ir aizgūts no Norvēģijas armijas virsnieku apmācības, kur KIK NAA kopš 2015. gada tiek realizēts jau 10 gadus. Laika gaitā kurša saturs un struktūra ir mainīta, bet mērķis palicis nemainīgs – trenēt un pārbaudīt topošo NBS virsnieku psiholoģisko noturību, pildot uzdevumus pastiprinātas slodzes, stresa un noguruma apstākļos. Viennozīmīgi, ka NBS karavīram ikdienā nav jāpārvar KIK laikā pieredzētā fiziskā un psiholoģiskā slodze, tomēr krīzes situācijās šī pieredze palīdzēs strādāt ar sevi kā karavīru, kā arī vadīt padoto personālu kā virsniekam.

KIK uzdevumi ir fokusēti gan uz individuālajām, gan kolektīvajām kadeta spējām strādāt slodzes apstākļos, tāpēc būtiski ir sagatavot karavīru attiecīgajām aktivitātēm un nodrošināt rehabilitāciju pēc tām. Gadu laikā analizējot kadetu ķermeņa fizioloģiskās izmaiņas, pirms kursa tiek pielāgoti sporta treniņi. Sākotnēji trīs mēnešus, bet patlaban vismaz sešus mēnešus pirms kursa uzsākšanas NAA sporta instruktori KIK dalībniekiem organizē individuālu pieeju sportam – dažādas slodzes maršus, dziļās muskulatūras vingrinājumus, elpošanas vingrinājumus, peldēšanu u. c. Kursam seko ķermeņa un prāta rehabilitācija ārstu uzraudzībā.

Visā kursa garumā līdz ar veselu organismu noturīgai jābūt arī psiholoģiskajai veselībai, tāpēc Mācību vadības pavēlniecības (MVP) vecākais psihologs ar citu NBS vienību psihologu atbalstu, kā arī NAA kapelāns sniedz morālo un psiholoģisko atbalstu KIK dalībniekiem gan sagatavošanās posmā, gan kursa aktīvajā daļā.

Pirms KIK uzsākšanas tā saturs NAA kadetiem ir zināms, lai viņi varētu iespēju robežās psiholoģiski sagatavoties veicamajiem uzdevumiem, tomēr apmācāmajiem ir teju neiespējami paredzēt, vai ķermenis spēs izturēt fizisko slodzi. Dažādus pētījumus un uzraudzību veic NAA Aizsardzības tehnoloģiju un inovācijas centra (ATIC) vadošā pētniece, lai analizētu kadetu ķermeņa rādītāju izmaiņas. Pamatojoties uz izmeklējumiem, tiek pārskatītas kursa aktivitātes un tā izpildījums kopumā.

KIK kursa dalībnieki izpilda "Aizsardzība no masveida iznīcināšanas ieročiem – gāzes bunkurs" uzdevumu.
Foto: Ēriks Kukutis

Apzinoties KIK izaicinājumus, NAA Mācību padome rūpīgi izvērtē katru kadetu, lai lemtu par tā pielaišanu kursam. Tiek izvērtēta kadeta atbilstība aprakstam par studija kursa apguvi, uzklauss NAA mācībspēku un Fiziskās sagatavotības un sporta studiju kursa vie-doklis, ņemti vērā NBS Nodrošinājuma pavēlniecības Medicīnas nodrošinājuma centra u. c. ieteikumi. 2024. gada maijā KIK kopumā uzsāka 66 no 77 kandidātiem Jūras spēku militārās vadības (JSMV), Gaisa spēku militārās vadības (GSMV), Sauszemes spēku militārās vadības (SzSMV) un Komandējošā sastāva virsnieku (KSV) studiju programmās.

Veicinot izpratni par NBS vienībām un to uzdevumiem, topošajiem virsniekiem izaicinājumus bija sagatavojuši Sauszemes spēku, Jūras spēku, Gaisa spēku un Speciālo uzdevumu pavēlniecības pārstāvji, kā arī paši NAA mācībspēki un vecāko kursu kadeti. Protams, kadeti kursa laikā ēdienreīzu skaits un atpūtas laiks ir ierobežots: pamatā tās ir vakariņas un atsevišķās dienās – arī dažu stundu miegs. Pēc septiņām intensīvi aizva-dītām dienām kursu sekmīgi pabeidza 64 kadeti un ar gandarījumu saņēma KIK nozīmīti.

KIK kursa laikā. Foto: Santa Vojevodska

Kadeta plaukstā godam nopelnīta "KIK nozīme".
Foto: Santa Vojevodska

NAA kadeti Kaujas izturības kursa laikā. Foto: Ēriks Kukutis

Štāba virsseržants **Dmitrijs Kozlovskis**,
NAA Sauszemes nodaļas vecākais pasniedzējs instruktors

NAA VASARAS LAUKA NOMETNE "BURNING SAND 2024"

Vasaras lauka nometne (VLN) ir Latvijas Nacionālās aizsardzības akadēmijas (NAA) nozīmīgākās gada mācības, kurās piedalās lielākā akadēmijas pastāvīgā personāla un kadetu daļa, kā arī Valsts Robežsardzes koledžas (VRK) kadeti. Kopā ar akadēmijas personālu mācībās iesaistās Nacionālo bruņoto spēku (NBS) Sakaru skolas, Zemessardzes un NATO sabiedroto vienību karavīri. Vairākas NBS vienības sniedz atbalstu VLN mācībām ar personālu un materiāltehnisko nodrošinājumu, lai sekmētu kopējo uzdevumu izpildi.

VLN ir obligāts studiju kurss Jūras, Gaisa un Sauszemes spēku Militārās vadības (attiecīgi JS, GS, SzS) un Komandējoša sastāva virsnieku (KSV) programmās studējošajiem. Kurša sekmīga pabeigšana ir priekšnosacījums kadetu studiju turpināšanai NAA. VLN mācību mērķis ir sniegt kadetiem zināšanas, kuras nepieciešamas profesionālā dienesta karavīra pamatpienākumu veikšanai, lai sekmīgi izpildītu kājnietu nodaļas un vada uzdevumus rotas līmeņa vienībā, tā stiprinot valsts aizsardzību.

VLN mācību saturs ir sadalīts vairākos apmācību blokos: individuālajā, šaušanas un kolektīvajā apmācībā. Individuālās apmācības laikā kadeti nostiprina lauka kaujas iemaņas, nodarbību vadīšanas un sagatavošanas spējas, navigācijas prasmes, un apgūst kolektīvus ieročus. Šaušanas bloka laikā kadeti pilnveido prasmes šaušanā ar triecienšautenēm tuvās un vidējās distancēs, kā arī ar dienesta pistolēm. Kolektīvās apmācības laikā kadeti tiek organizēti nodaļās, vados un rotās un veic dažāda līmeņa taktiskus vingrinājumus, pilnveidojot komunikēšanas un sadarbošanās prasmes ar citiem kadeti, lai sasniegtu mācību mērķi. 2024. mācību gadā VLN mācībās tika integrēti daži jauninājumi, proti, bezpilota lidaparātu vadīšanas apmācība un desantēšanās no bruņutransportiera "Patria"

VLN sagatavošanās un norises posmā būtiska loma ir SzS MV un GS MV 4. kursa kadeti. Viņi ir mācībspēks un apakšvienību līderi VLN mācību laikā. 4. kursa kadeti plāno, organizē un realizē lauka taktiskās un paaugstinātās bīstamības nodarbības, attīstot personāla administrēšanas un vadīšanas kompetences, pirms doties uz NBS vienībām kā jaunie leitnanti. NAA 4. kursa kadeti augsti novērtē šo iespēju attīstīt vadītāju prasmes.

SzS MV 4. kursa kadets pasniedz kaujas šaušanas tuvās distancēs nodarbību 2. kursa kadeti. Foto: Santa Vojevodska

Kadetu pārdomas par VLN mācībām

Kadete Kitija Smirnova:

Esot 4. kursā, katrs no blokiem bija izaicinājums, jo mēs bijām vadošajos amatos un ar instruktoru atbalstu, var teikt, vadījām un kontrolējām visu notiekošo. Izaicinājums bija tajā, ka ikdienā ar visiem kadeti saskrienamies ēdnīcā, mācību telpās un kopīgos pasākumos, uzturot draudzīgas attiecības, bet VLN mācībās nākas ievērot hierarhiju un nevar ar visiem būt draugos. Pirmo reizi dzīvē ievēroju distanci ar vada karavīriem, vienlaikus palīdzot viņiem. Sapratu arī to, ka cieņu nopelnu ar darbiem. Viena no spilgtākajām atmiņām ir gala izvade, kur paziņoja labākos VK, VS no rotām. No vadības puses es šo titulu neieguvu, bet, stāvot ar savu vadu ierindā un dzirdot, ka viņi čukstus saka, ka es, viņaprāt, esmu labākā, jutu gandarījumu, ka esmu darījusi pareizi un karavīri mani novērtē.

Kadets Ragnārs Reinis Stabiņš:

Atrodoties VLN, beidzot var izjust patieso apakšvienības sajūtu, jo tu vairs nestrādā sava kursa ietvarā, kur visus pazīsti. Tu praktiski piedzīvo bataljona līmeņa vienības darba vidi, jo kā 4. kursa kadets strādā ar štābu. Ir nepieciešams iegūt MTL, plānot nodarbības un tās fiziski realizēt, neskatoties uz izaicinājumiem, kas var būt gan papildu uzdevumi no augšas, gan karavīru veselības problēmas, gan morālas dabas pārdomas. Tu vari izvēlēties darīt visu viens pats vai sadarboties ar citiem komandieriem, lai uzlabotu procesus. Galu galā tu vari secināt, ka, esot militārajā vidē, haoss ir nevis blakusparādība, bet gan standarta režīms. Un vienīgā iespēja ir meklēt veidus problēmu risināšanai, lai sabalansētu uzdevuma izpildi un pieejamos resursus.

Kadets Rūdis Niklāvs Vēvers:

Kā pilnīgi jaunam un neapmācītam robežsardzes personāla vada komandierim izaicinājumu apjoms tiešām bija liels. Saskāros ar to, cik ļoti nepieciešama zemāko līderu spēja strādāt ar saviem padotajiem un komunicēt gan nodaļas vidū, gan starp nodaļām. Ņemot vērā arī elementus, kas savā starpā nav sastrādājušies, koordinācija bija diezgan sarežģīta. Kopumā iespēja strādāt ar jaunu personālsastāvu ir iespēja paskatīties uz sevi no malas. Dienesta gaitā iegūto zināšanu apjoms ir liels, līdz ar to klāt nāk arī saīsinājumi un jēdzieni, kurus jaunie karavīri nav apguvuši, tāpēc nedaudz jāsamazina savu ambīciju līmenis un izmantotā leksika, lai varētu skaidrāk atdot pavēles, izklāstīt savu vīziju un izpildīt kopīgo uzdevumu.

VLN mācības ir lieliska iespēja NAA personālam pārbaudīt spējas organizēt un realizēt akadēmijas topošo virsnieku sagatavošanas procesu lauka apstākļos, kā arī prasmes strādāt komandā, lai sasniegtu vienības kopīgo mērķi. Apmācība lauka apstākļos ir topošo virsnieku izglītošanas neatņemama sastāvdaļa, un katra karavīra iesaistīšanās un ieguldījums mācību procesā ir ļoti svarīgs. Mācībām jābūt grūtām un izaicinājumu pilnām, jo izglītība ir izaugsmes noteicošā komponente: "Caur ērkšķiem uz zvaigznēm".

VLN/2024 labākais kadets kareivis Viljams Lutkevics saņem nometnes karoģu kā apbalvojumu. Foto: Santa Vojevodska

*Dr. hist. Kārlis Dambītis,
NAA Militārās vadības studiju nodaļas
NBS vēstures pētniecības nodaļas vadošais pētnieks*

KADETA KANDIDĀTU JAUNĀKĀ LĪDERA KURSA VINGRINĀJUMS "ČETRI VĒJI"

Lai kļūtu par kadetu Latvijas Nacionālajā aizsardzības akadēmijā (NAA), kadeta kandidātam ir jāizpilda vairāki sagatavošanās posmi – vispirms pamata apmācības posms, kam seko Jaunākā līdera kurss, kurā sava nozīme ir atvēlēta vadības un līderības izskaidrošanai militārajā vidē. Lai to efektīvāk un interesantāk apgūtu, tiek izmantoti militārās vēstures piemēri. Ja iepriekšējos gados kurss norisinājās Alūksnē un kā militārās vēstures piemērs tika izmantota 1945. gada 2.–3. marta Stompaku kauja, kurā Latvijas Nacionālo partizānu apvienības grupa cīnījās pret padomju NKVD vienībām, tad 2024. gada sākumā par kursa norises vietu tika noteikta NAA Rīgā. Līdz ar to bija jāpielāgojas jaunajai situācijai un daļēji jāmaina vadības un līderības nedēļai izveidotais plāns un iepriekš realizētais vingrinājums. Ņemot vērā šos apstākļus, tapa ideja par vingrinājumu "Četri vēji".

Pats vingrinājuma mērķis – veidot vidi, kurā kadeta kandidātiem būtu jāuzņemas pašiniciatīva gan plānojot, gan organizējot, gan arī veicot pašu uzdevumu, – būtiski nemainījās. Izmaiņas skāra pašu vingrinājuma realizāciju, jo ne jauno kadeta kandidātu ievērojamais skaits, ne arī Stompaku apmetnes attālums no dzīvošanas vietas Rīgā neļāva realizēt vingrinājumu iepriekšējā izpildījumā. Tāpēc tika nolemts sadalīt kadeta kandidātu kursu četrās daļās un katrai dot savu, ārēji līdzīgu, bet saturiski atšķirīgu uzdevumu. Izvērtējot jaunam karavīram un topošam līderim būtiskos jautājumus, tika izvirzīti četri galvenie vadmotīvi, kuri katrai no grupām bija padziļināti jāizpēta, par piemēru izmantojot Latvijas militārās vēstures notikumus. Šie vadmotīvi ir līderība, drošība, ticība un, visbeidzot, Latvijas valstiskuma aizsargāšana. Vadoties pēc tiem, tika izvēlētas arī apmeklējamas vietas – pulkveža Oskara Kalpaka dzimtās mājas "Liepsalas", Latvijas Neatkarības kara notikumi Liepājā, Nacionālo partizānu nometne uz Stompaku purva salas, Nacionālās pretošanās kustības muzejs Rendā un Rubeņa bataljona muzejs Ugālē. Ņemot vērā katras vietas stāstu un tēmas kopējo vadmotīvu, kadeta kandidātu grupas saņēma uzdevumu sagatavot īsfilmu par vienu no tēmām.

Pēc darbīgas sagatavošanās nakts agrā 9. janvāra rītā četri kadeta kandidātiem pilni autobusi atstāja NAA teritoriju, dodoties katrs savā virzienā. NAA kapelāns kapteinis Ilmārs Kravalis devās līdz kadeta kandidātu grupai uz Stompaku partizānu mītnes vietu, lai stāstītu un rādītu to, kāda nozīme ir ticībai sev, saviem spēkiem, biedriem un uzdevumam kritiskās situācijās, un kur šo ticību rast. Kapteine Sarmīte Gailīte vadīja grupu, kas apmeklēja pulkveža Oskara Kalpaka dzimtās mājas "Liepsalas" un kapavietu Visagala kapos, un stāstīja par nepieciešamajām līdera spējām un kvalitātēm. Militārās vadības studiju nodaļas asistente Ilze Zeltkalne-Znotiņa pavadīja grupu, kas devās uz Liepāju, kur vēstures pētnieks Juris Raķis vadīja ekskursiju cauri Liepājas Karostai, stāstot par Latvijas Neatkarības kara 1919. gada novembra notikumiem un Lāčplēša Kara ordeņa kavalieriem, kuri ar savu drosmi pasargāja pilsētu no bermontiešiem. Savukārt vadošais pētnieks Kārlis Dambītis ar savu grupu apmeklēja Nacionālās pretošanās kustības muzeju Rendā, 1946. gada Apūznieku kaujas lauku, Kureļa grupas leitnanta Roberta Rubeņa bataljona muzeju un bunkuru vietas, lai vēsturnieka Andreja Ķeizara vadībā izzinātu mūsu senču mēģinājumus atjaunot Latvijas valsts neatkarību Otrā pasaules kara un tam sekojošajā Latvijas Nacionālo partizānu kara laikā. Visas grupas sava brauciena laikā noturēja

arī īsus piemiņas brīžus pie kritušo cīnītāju atdusas vietām, izrādot cieņu gan kritušajiem, gan viņu nestajām idejām.

Vakarpusē atgriežoties bāzē, kadeta kandidāti ķērās pie brauciena laikā safilmēto videomateriālu montāžas un sagatavošanās nākamās dienas prezentācijai. Jāatzīst, ka šīs prezentācijas bija gana interesantas un iespaidīgas. Šādi nepilnu trīs dienu laikā topošie kadeti ieguva jaunu pieredzi, zināšanas un piedzīvojumus, kas, jādūmā, būs noderīgi arī turpmākajā dienestā.

Kadeta kandidāti nacionālo partizānu piemiņas vietā bijušajā nometnes vietā Stompaku purvā.
Foto: Artūrs Bīte

NAA kapelāns Ilmārs Kravalis instruē kadetu kandidātus pirms Stompaku purva laipas un partizānu piemiņas vietas apmeklējuma.
Foto: Artūrs Bīte

Kadeta kandidāti apmeklē pulkveža Oskara Kalpaka dzimtās mājas "Liepsalas", veic sagatavošanos lai filmētu sižetu par O. Kalpaku.
Foto: Ramona Līgere

Kadeta kandidāti apmeklē pulkveža Oskara Kalpaka dzimtās mājas "Liepsalas" un gatavojas sižeta filmēšanai par O. Kalpaku.
Foto: Ramona Līgere

Kadeta kandidātu grupa pulkveža Oskara Kalpaka dzimtajās mājās "Liepsalas". Foto: Ramona Līgere

Kapteinleitnante **Kristīne TIMMA**,
NAA Militārās vadības studiju nodaļas vecākā pasniedzēja

KADETU PĒTNIECISKĀ KONFERENCE

NAA kadetu pētnieciskā konference. 2024. gada 6. jūnijs. Foto: Santa Vojevodska

2024. gada 6. jūnijā Latvijas Nacionālajā aizsardzības akadēmijā (NAA) norisinājās NAA kadetu pētnieciskā konference. Uz konferenci tika aicināti NAA kadeti, pastāvīgais personāls, Nacionālo bruņoto spēku (NBS) vienību pārstāvji un NAA sadarbības partneru viesi.

Konferencē piedalījās labākie Mācību vadības pavēlniecības (MVP) NAA maģistra programmas, Jaunākā štāba virsnieka kursa (JŠVK), Vecākā instruktora kursa (VIK), Augstākā instruktora kursa (AIK) absolventi, NAA bakalaura studiju programmas Jūras spēku (JS) un Gaisa spēku (GS) militārās vadības un profesionālās studiju programmas "Komandējošā sastāva virsnieks (KSV)" kursa kadeti, tādējādi prezentējot konferencē aktuālākos jaunākos zinātniski pētnieciskos virzienus, kas vienlaikus ar praktisko pielietojumu ir svarīgi bruņotajos spēkos.

Konferences mērķis bija pieredzes apmaiņas platforma, iegūstot kadetiem un citu MVP mācību iestāžu klausītājiem pieredzi pētījuma dizaina veidošanā un pētījuma prezentēšanā plašākai publikai, iedvesmojot klausītājus kvalitatīvi un ar interesi veikt pētījumus.

Konferences darbu tēmas iepriekš atlasīja Mācību vadības pavēlniecības (MVP) apakšvienību, NAA profesionālu docētāju un zinātniski pētniecisko darbu aizstāvēšanas komisijas.

Konferences pirmās daļas zinātniski pētnieciskās tēmas

- Kadetu Valsts aizsardzības dienests un obligātais militārais dienests kā sociālais līgums starp Latvijas sabiedrību un valsti. Komandkapteinis Guntis Skunstiņš (NAA maģistrantūra);
- Valsts aizsardzības dienests: jauniešu motivācija turpināt dienestu. Artis Čižēvičs (JS kadets);
- Valsts aizsardzības dienesta karavīru stresa vadības prasmes un to pielietošana militārās apmācības laikā. Rinalds Puriņš (GS kadets);
- Sešriteņu mototehnikas Can Am Outlander Bombardier MAX 650XT platformas pārbūve/modernizācijas iespējas. Kapteinis Ņikita Šeršnovs (JŠVK);

NAA kadetu pētnieciskā konference, Guntis Skunstiņš. Foto: Santa Vojevodska

NAA kadetu pētnieciskā konference. Foto: Santa Vojevodska

- Digitalizācijas attīstība un ietekme bataljona un brigādes līmeņa vienībās. Virsleitnants Ervīns Stepens (JŠVK);
- Rūpniecisko sprādzienbīstamo materiālu apdraudējums Latvijā un tā ietekme uz militāro operāciju vadību vada un rotas līmenī. Kitija Liepiņa (KSV kadete);
- Priekšējo novērotāju pielietošanas taktika Krievijas un Ukrainas karā. Emīls Matvejevs (KSV kadets);
- Šaušanas bīstamās zonas overleja izveide elektroniskā vidē NAA kadeti. Virsseržants Renārs Krīgers (VIK).

Konferences otrās daļas zinātniski pētnieciskās tēmas

- NBS rezerves karavīru apmācības koncepcijas analīze. Aleksandrs Eleksis (AIKS);
- Stresa avoti un izdegšana, aktualitāte un pasākumi to mazināšanā. Ēriks Tārauds (JS kadets);
- Fizisko spēju veidošana, uzturēšana un izmaiņas dažādos studiju posmos NAA. Elīna Pinne (GS kadete);
- Rūpniecisko radioaktīvo, bioloģisko un ķīmisko bīstamo materiālu apdraudējums un tā ietekme uz vada un rotas līmeņa militārajām operācijām. Agrita Timofejeva (KSV kadete).

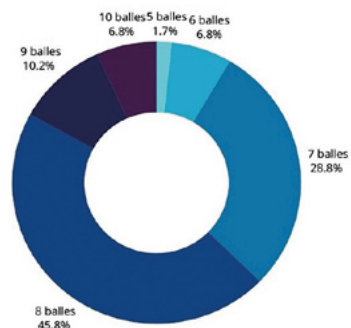
Nākotnes konferences redzējums ir turpināt akcentēt pētniecisko darbu prezentēšanu, lai veicinātu militārās zinātnes starpdisciplināro jomu attīstīšanu.

Konferences noslēgumā tika veikta aptauja, kuras rezultāti apliecina, ka šāda veida pasākumi ir nepieciešami un popularizē studējošo motivāciju veikt pētījumus.

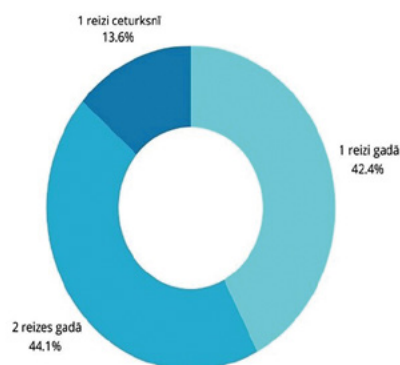
NAA pētnieciskās konferences klausītāju vērtējums

Saņemtas 59 anketas. Vidējais vērtējums – 7,75 balles (10 ballu skalā).

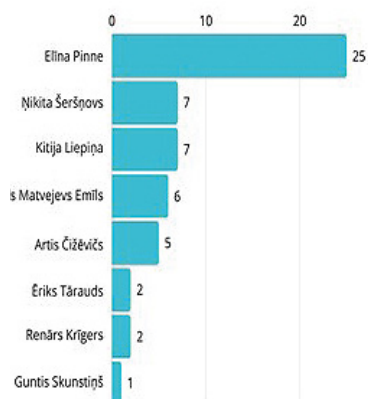
1. Jūsu vērtējums par konferences norisi kopumā.

2. Cik bieži būtu jāriko NAA pētnieciskā konference?

3. Kura kadeta pētījums jums šķita vissaistošākais?

4. Kuru jomu pētījumi jums ir visaktuālākie?

1. Sports, kadetu fiziskā sagatavotība
2. Tehnoloģijas un inovācijas, droni, 6x6, ATAK, radionavigācija, ATACMS
3. "Bombardier" modifikācijas
4. Stresa pārvarēšana, mentālā veselība, izdegšanas sindroms, miegs
5. Politika
6. Socioloģija
7. Vēsture
8. Valsts aizsardzības dienests
9. Rezerves karavīru sagatavošana
10. Kara apskati, Ukraina
11. Reālas problēmas un to risinājumi
12. Tiesību zinātne
13. AMII
14. Transports, infrastruktūra
15. Gaisa spēki
16. Personāla piesaiste
17. Taktika
18. Apmācība
19. Elektroniskais karš
20. Vērtēšanas un informācijas apmaiņas sistēma akadēmijā

Ņemot vērā, ka lielāko konferences dalībnieku skaitu veidoja kadeti, aptaujas rezultāti liecina: kadetu redzējums lielākoties ir praktiska rakstura, un svarīgākas būs tēmas, kuras pašreiz ir aktuālākas kadetu dzīvē.

Noslēgumā var secināt, ka ir iespējams pilnveidot un uzlabot konferences platformu un izpildījumu, kas, organizējot konferenci, dod iespēju radošumam.

NAA kadetu pētnieciskā konference, JS kadets Ēriks Tārauds.
Foto: Santa Vojevodska

*Ilze Zeltkalne-Znotiņa,
NAA Militārās vadības studiju nodaļas asistente*

ASPEKTI STUDĒJOŠO PĒTNIECĪBAS DARBOS

2024. gadā NAA izstrādāti deviņi bakalaura darbi Gaisa spēku militārās vadības (GS MV) programmā, četri – Jūras spēku militārās vadības (JS MV) programmā, 23 – Sauszemes spēku militārās vadības (SzS MV) programmā un septiņi – Komandējošā sastāva virsnieka (KSV) programmā. Līdz ar to kopumā NAA radīti 43 darbi. Analizējot darbus, šajā rakstā ņemti vērā trīs aspekti: darbu tematika, izvēlētās pētniecības metodes un darbu vadītāji.

Darbu tematika apliecina tēmu daudzveidību, ko varētu strukturēt nosacītās piecās grupās atbilstoši izpētes rakksam: pasaules konteksts, Latvijas mērogs, Nacionālie bruņotie spēki (NBS) kopumā, konkrēts spēka veids vai vienība un NAA. Pasaules konteksta problēmas, kas saistītas ar drošību un karadarbību, ir risinātas četros darbos, pievēršot uzmanību Izraēlas un Hamās kara ietekmei 2023. gadā (A. Štrenberga bakalaura darbs, GS MV), teroristu uzbrukumu plānošanai un izpildes mehānismiem ASV 11. septembra notikumos (D. Bramaņa bakalaura darbs, SzS MVV), kā arī karadarbībai Ukrainā – Krievijas Federācijas propagandai pret Ukrainu tautu (M. K. Kalviška bakalaura darbs, SzS MV) un priekšējo novērotāju izmantošanas taktikai (E. Matvejeva bakalaura darbs, KSV). Savukārt militārā specifika skatīta tālmācības (I. Lejnieka bakalaura darbs, SzS MV) un komunikācijas (E. Rižā bakalaura darbs, SzS MV) jomā.

Pasaules aktualitāšu ietekme vērojama arī Latvijas mērogā – to apliecina izstrādātie darbi par terorisma draudiem un riskiem mūsu valstī (A. Čiša bakalaura darbs par Islāma radikāļu draudiem, SzS MV; A. Galdiņa bakalaura darbs par Ukrainas konfliktā iesaistīto prokrievisko kaujinieku provokācijas riskiem, SzS MV). Saglabājot fokusu uz Latvijas kontekstu, tapuši astoņi darbi par dažādiem militāriem aspektiem, piemēram, gan par civilmilitārajām attiecībām un uzlabošanas iespējām (T. Boļšokova bakalaura darbs par karavīru mijiedarbību ar sabiedrību mācību laikā, GS MV), gan rūpniecisko apdraudējumu (K. Liepiņas un A. Timofejevas diplomdarbi, KSV), gan maskēšanās aizsardzību (R. Brālēna bakalaura darbs, SzS MV).

Lai gan ir grūti novilkt robežas starp fokusa maiņu no Latvijas mēroga kopumā uz NBS telpu vai tikai konkrētu vienību, piecos darbos galvenais akcents ir tieši NBS telpa, piemēram, analizējot M142 HIMARS (A. Ķīša diplomdarbs, KSV) un bezpilota lidaparātu (G. Valaiņa bakalaura darbs, SzS MV) nepieciešamību un NBS karavīru zināšanas par transportlīdzekļu ikdienas tehnisko apkopi (I. Pastara diplomdarbs, KSV). Atsevišķu spēka veidu vai konkrētu vienību aktualitātes atspoguļotas astoņos darbos, piemēram, Jūras spēkos skatīta digitālā mārketinga stratēģija (G. Lapsas bakalaura darbs, JS MV), ne tikai Jūras spēkos, bet arī Gaisa spēku gaisa telpas novērošanas eskadrijā aplūkoti karavīru stresa avoti un izdegšana (Ē. Tērauda bakalaura darbs, JS MV; Ž. Kilaita bakalaura darbs, GS MV). Gaisa spēku Pretgaisa aizsardzības divizionā pētīta karavīra integrēšanas procesa analīze (S. Homenko, GS MV), darba vides fizikālo faktoru ietekme uz cilvēku darbaspējām Aviācijas eskadrijā (S. Višņevska, GS MV).

Aktuālie jautājumi par Valsts aizsardzības dienesta karavīriem analizēti četros studējošo darbos – R. Puriņa bakalaura darbā “Valsts aizsardzības dienesta karavīru stresa vadības prasmes un to pielietošana militārās apmācības laikā” (GS MV), A. Čiževiča bakalaura darbā “Valsts aizsardzības dienests: jauniešu motivācija turpināt dienestu” (JS MV), J. Spruksta bakalaura darbā “Valsts aizsardzības dienesta karavīru adaptācija militārajā vidē” (SzS MV) un L. Safronovas diplomdarbā “Profesionālā militārā dienesta un Valsts

aizsardzības dienesta karavīru motivācija turpināt militāro dienestu” (KSV). Studējošo pētījumi pierāda, ka tēma par Valsts aizsardzības dienestu rada daudz jautājumu un ir saistoša kā pētniecības objekts.

Galvenais fokuss uz NAA redzams desmit darbos, aktualizējot dažādus jautājumus, piemēram, par psihoemocionālo faktoru ietekmi (E. Urbāna bakalaura darbs, SzS MV), fizisko spēju veidošanu (E. Pinnes bakalaura darbs, GS MV), organizācijas kultūras nozīmi (R. Apiņa bakalaura darbs, SzS MV), cilvēkresursu vadības modeli (G. Bērziņa bakalaura darbs, SzS MV), laika plānošanas kompetenci (F. Buhtujeva bakalaura darbs, SzS MV), vadīšanas funkciju pilnveidi un attīstību (N. D. Dovgāna bakalaura darbs, SzS MV).

Apkopojot darbos izvēlētās pētniecības metodes¹, var secināt, ka viena darba izstrādei ir izmantota vismaz viena, biežāk – divas, trīs vai pat četras metodes. Pamatojoties uz izvirzīto pētījuma mērķi un uzdevumiem, teorētiskajā daļā izmantota monogrāfiskā jeb aprakstošā (deskriptīvā) metode – literatūras avotu izpēte un analīze, teorijas analīze –, kuru norādījuši 26 darbu autori. Savukārt secinājumu un priekšlikumu izstrādei izmantota loģiski konstruktīvā pētījumu metode, kuru savos darbos kā izmantoto metodi ir norādījuši tikai 15 kadeti.

Empīriskajā daļā izvēlētās metodes (sk. tabulu) norāda, ka kadetu pētniecības darbos likumsakarīgi visbiežāk ir izmantotas aptaujas no kvantitatīvās metodes grupas un intervijas no kvalitatīvās metodes grupas. Apkopojumā netiek atsevišķi izdalīti veidi, proti, vai tās ir strukturētās anketas, viena vai divas anketas, tāpat – padziļinātā intervija vai intervijas. Iepazīstoties ar apkopojuma rezultātiem, jāņem vērā, ka vienā pētniecības darbā var būt izmantota gan aptauja, gan intervija, gan arī vēl kāda cita metode. Tāpat vērojama jauktās metodes izmantošana – kvantitatīvās un kvalitatīvās metodes kombinēšana. Īpaši vēlētos izcelt vienu darbu, kura autors veica eksperimentu, lai izprastu ieguvumus un priekšrocības atbilstoši darbā izvirzītajam mērķim un uzdevumiem (J. Semjonova bakalaura darbs par simulācijas sistēmu nozīmi NBS, SzS MV).

Kadetu pētniecības darbu empīriskajā daļā izmantotās metodes

Kvantitatīvās metodes	
Aptauja	20
Matemātiskās apstrādes metode (tostarp parametri, kas iegūti matemātisko aprēķinu rezultātā; METAR datu analīze, izmantojot matemātisko statistiku)	4
Datu ieguve no datubāzēm un kartēm	1
Modelēšana	1
Konstruktīvā, dedukcijas metode, sintēzes metode un socioloģisko pētījumu metode	1
Kvalitatīvās metodes	
Intervija	31

¹ Apkopojumā ņemtas vērā tās metodes, kuras ir definējis darba autors – kadets.

Informācijas analīze, tostarp mediju satura tematiskā analīze, teksta un tehniskās specifikācijas kvalitatīvā analīze, starptautiskās pieredzes analīze	7
Gadījuma studiju analīze (konkrēta gadījuma analīze)	3
Datu analīze, tostarp sekundāro datu analīze	3
Konsultācijas	1
Komunikācija ar ekspertiem	1
Grafiskā metode	
Iegūto datu apkopojums un analīze	1
Vizuālā pētniecības metode	
Video fiksāciju un fotofiksāciju analīze	1

Studējošo pētniecības darbus kopumā vadījuši 27 darba vadītāji. Visražīgākā no vi-
siem ir kapteine Sarmīte Gailīte, kuras pārraudzībā tika izstrādāti septiņi bakalaura darbi.
Savukārt pa trim darbiem ir vadījis docents Andis Landrāts un vieslektors Jānis Kapus-
tāns. Divus darbus ir vadījuši seši docētāji – asociētā profesore Monta Aleksandra Lācā-
ne, vadošā pētniece Ieva Bērziņa, docents Pēteris Lovčinovskis, pulkvežleitnants Tomass
Delves, kapteinis Ričards Laikovs un vieslektore Jana Trahimoviča. Pārējie 18 darbu va-
dītāji ir vadījuši katrs pa vienam darbam.

Jāatzīmē, ka izstrādātie bakalaura darbi un diplomdarbi ir pieejami sistēmā ILIAS –
NAA sadaļas atsevišķā mapē. Ņemot vērā NAA akreditācijas procesu, kopš 2024. gada
maija bakalaura darbi un diplomdarbi ir sakārtoti atbilstoši gadiem, kas papildināti ar pār-
skatāmiem sarakstiem, norādot kadeta vārdu un uzvārdu, gadu, kad darbs ir uzrakstīts,
darba nosaukumu latviski un angļiski, kā arī darba vadītāja vārdu un uzvārdu. Ērtākai
lietošanai ir izveidota arī saite, uz kuras uzklikšķinot ir iespējams nonākt pie darba PDF
formātā.

2024.GADS

Content

Info

Settings

Local User Administration

Export

View

Manage

Sorting

Add New Item

Customize Page

Bakalaura darbu un diplomdarbu pārskats

Tabulā ir redzami kadetu bakalaura un diplomdarbu nosaukumi. Uzspiežot uz "saite", ILIAS atvērīs Jūs uz attiecīgā darba. Lai darbu atvērtu, ir jānospiet uz zaļās pogas "Download file". Darbi ir pieejami arī, atzīstot uz zemāk redzamo rūpīti.

GS MVV - Gaisa spēku militārā vadība (Air Forces Military Leadership)

Tabulā redzams GS MVV kadetu bakalaura darbi

Nr.p.k.	Vārds, uzvārds	Gads	Darba nosaukums latviski	Darba nosaukums angļiski	Darba vadītājs	Saite
1.	Mārcis Bogdanovs	2024	Militāro gaisa kuģu ārkārtas nosēšanās iespējas Rīgas Lidojumu informācijas rajonā un papildus skrejceļi nepieciešamības izvērtējums	Possibilities for emergency landing of military aircraft in the Riga Flight Information Region (FIR) and assessment of the need for an additional runway	Monta Aleksandra Lācāne	saite
2.	Tomss Boļšakovs	2024	Karavīru mijiedarbība ar sabiedrību militāro mācību laikā	Soldiers' interaction with the public during military exercises	Ieva Bērziņa	saite
3.	Sandis Homenko	2024	Korvīro integrēšanas procesa analīze Gaisa spēku Pretgaisa aizsardzības divizionā	The Process of Integration in Anti Air Defence bias of Air Force	Sarmīte Gailīte	saite

Bakalaura darbu saraksta piemērs no ILIAS

*Ilze Zeltkalne-Znotiņa,
NAA Militārās vadības studiju nodaļas asistente*

LĪDERĪBA – VEIDOT LĪDERUS, KURIEM UZTICAS

2024. gadā kurss “Līderība” tradicionāli notika divas reizes – no 5. līdz 7. februārim un no 3. līdz 5. jūnijam. Februāra pasākumā piedalījās Sauszemes spēku programmas absolventi, savukārt jūnija kurss tika veltīts Gaisa spēku, Jūras spēku un Komandējošā sastāva absolventiem. Ielūkojoties kursa izveides vēsturē, šajā gadā pasākums notika astoto un deviņo reizi.

Gan februārī, gan jūnijā trīs dienu kursu programma tika veidota pēc līdzīgas struktū-
ras: pirmajā dienā vērsot uzmanību vispārīgajiem vadības/līderības tematiem, otrajā die-
nā fokusējoties uz tēmu “Vadība”, bet trešajā dienā uzsverot tēmu “Pieredzes nozīme līde-
ra izaugsme”. Kursa vadītājs atvaļinātais majors Dans Jansons akcentēja kursa konceptu:
“Kurss “Līderība” apzināti tiek organizēts īsi pirms izlaiduma, jo [...], saņemot virsnieka
pakāpi, šiem jauniejiem cilvēkiem ir ļoti ātri jāpieaug. Viņiem pašiem jā[k]ūst atbildīgiem.
Līdz ar to šī kursa mērķis ir iemācīt nevis kaut kādas jaunas akadēmiskās zināšanas, bet
mentāli sagatavot tam, kādas būs gan pirmās dienas jaunajā vienībā, gan arī turpmākais
dienests. [...] Mēs arī cenšamies iedot tādus universālus rīkus, kas palīdz transformācijā,
pieaugšanā, lai pēc iespējas mazāk ir pakļupšanu jau pirmajās dienesta dienās. [...] kursa
mērķis ir veidot līderi, un labs līderis ir tāds, kuram seko nevis zvaigžņu vai cieņas dēļ, bet
tādēļ, ka uzticas, līdz ar to galvenais uzdevums ir radīt uzticību starp sevi un cilvēkiem,
kurus komandējat, kurus vadāt.”¹

Kursa norisi atklāja NAA rektora pulkveža Māra Utināna un NAA prorektora pulkvežleit-
nanta Ērika Keistera uzrunas, apliecinot, ka kurss “Līderība” ir nozīmīgs akadēmijai, un
pozicionējot to kā iespēju īstajā brīdī – brīdī pirms izlaiduma – iedot līdzī pieredzes ceļa-
maizi. Gan janvārī, gan jūnijā kursa pirmajā dienā, kas bija veltīta vispārīgajiem vadības/
līderības tematiem, atvaļinātais majors Dans Jansons dalījās savā bagātīgajā militārajā
pieredzē un neatkārtojamajos stāstos, minot konkrētus piemērus no sarežģītām situāci-
jām misiju laikā, iesaistot kadetus situāciju risināšanā, mudinot domāt līdzī un izkrista-
lizēt vērtības, kas ir būtiskas virsniekam un kuras veido virsnieka skatījumu. Pieredzes
prizmā tika iekļautas vairākas tēmas: “Līderība. Tas, par ko nestāsta nodarbībās” (feb-
ruārī), “Līderība. Gadījumu izpēte, analīze, debates”, “Virsnieka brieduma un attīstības
līkne” (jūnijā).

Dana Jansona lielo ieguldījumu un nesavtīgo vēlmi dalīties pieredzē atgriezeniskajā
saitē novērtē arī kadeti: “Pietiekams kopskats. Interesanti, spēcīgi, noderīgi. Zināmais
tika sakārtots pa plauktiņiem.”², “Gadījumu izpēte ļāva saprast līderības būtību ar reāliem
piemēriem.”, “Konkrēti, reāli piemēri, kuru analīze veidoja pozitīvas un izprotamas disku-
sijas, kā arī izpratni par situācijām un to risinājumiem.” Tāpat kadeti atzinīgi vērtē kursa
formātu, aicinot “saglabāt brīvu sarunas stilu, dalībnieku iesaisti, diskusijas, interesantus
pieredzes stāstus un piemērus”.

Februāra pasākuma pirmo dienu, ko caurvija Dana Jansona bagātīgā pieredze, pa-
pildināja brigādes galvenais virsseržants Arvis Mucenieks ar tēmu “Sadarbība starp
instruktoriem un jaunākajiem virsniekiem”, ar darba gaitu atziņām pierādot, cik būtiska

¹ Citāts no intervijas ar Danu Jansonu. Intervija publicēta NAA sociālajos kontos, piemēram, Facebook (sk.
2024. gada 7. jūnijā izvēlnē “Video”).

² Šeit un turpmāk rakstā izmantotas anonīmās atgriezeniskās saites anketas, kuras kadeti aizpildīja kursu
noslēgumā. Kadetu atgriezeniskās saites palīdz veidot nākamo kursu saturu.

ir šī sadarbība. Līdzīgu rakursu jūnijā aplūkoja Apvienotā štāba augstākais virsseržants Ēriks Liflands lekcijā “Virsnieku un instruktoru mijiedarbība”, kurā sniedza lietderīgus padomus, kā rosināt veiksmīgu sadarbību ar instruktoriem, radīja sapratni, ko instruktors sagaida no virsnieka, un, kadetu vārdiem sakot, “radīja priekšzīmīgu iespaidu par to, kāds ir jaudīgs un pārliecinošs virsseržants”.

Gan februārī, gan jūnijā pirmās dienas noslēdzošā tēma bija saistīta ar psiholoģiju. Februārī majore Sandra Landratova aktualizēja tēmu “Emocionālā inteliģence”, kuru jūnijā papildināja atvaļinātā kapteine psiholoģe Anita Zabavņikova, skaidrojot arī autentisko līderību. Viņa turpināja psiholoģiskās tēmas arī otrajā dienā, piedāvājot lekciju “Psiholoģiskie izaicinājumi virsniekam”. Jāatzīst, ka psiholoģiskās tēmas teju vienmēr var nosaukt par sarežģītām, jo tās atklāj zemapziņas dziļes noslēpto, to, ko nevēlamies analizēt. Tomēr lektores izvēlētais metodes daļai kadetu ļāva pārvarēt pašu emocionālo barjeru, novērtējot, ka šīs lekcijas būs noderīgas arī privātajā dzīvē, vai uzzinot, kā cīnīties ar sevi un savām vājākajām īpašībām. Tāpat arī kadeti atzīst, ka tā bija īpaši noderīga “informācija par to, kas ir toksiskais līderis un kādam nevajadzētu būt virsniekam”.

Otrās dienas tēmu “Vadība” jūnijā pārliecinoši iezīmēja prorektora pulkvežleitnanta Ērika Keistera lekcija “Transformācija no kadeta par virsnieku”³, kas, kā atgriezeniskajā saitē norādījuši kadeti, stāstījumā un ieskatā no pieredzējuša virsnieka pozīcijām ļāva saprast, ka transformācija nenotiek vienā mirklī. Praktiskie ieteikumi sevis pilnveidošanai un priekšlikumi, ierodoties vienībā un veidojot savu karjeru, mudināja aizdomāties, vilkt paralēles ar iecerēto nākotni, un, kas būtiskākais, iedvesmoja. Kadeti apliecina: ļoti noderīgi, interesanti un cilvēcīgi.

Tēmu “Vadība” caur savas pieredzes šķautnēm un izveidoto skatījumu pauda arī citi

NAA prorektors pl. Ēriks Keisters kursā “Līderība” 2024. gada jūnijā.
Foto: Santa Vojevodska

pieredzējuši virsnieki. Februārī ar praktiskajām nodarbībām un netradicionālo skatījumu, ko, visticamāk, guvis militārās izglītības apgūvē Vācijā, kadetus pārsteidza kapteinis Nauris Svika, darbībā pierādot tēmas pieteikumu “Par līderību ārpus ierastās “klasikas””. Jāatzīst, ka pārsteigt kadetus izdevās arī atvaļinātajam virsseržantam Jānim Laķim, kurš dalījās bagātīgajā ilggadējā pieredzē gan dienestā, gan daudzajās starptautiskajās misijās, to raksturojot ar koloģiem un reizumis pat prātu neaptveramiem stāstiem, ko apliecina arī fotogrāfijām un videofragmentiem no misiju vietām.

³ Februāra kursa norisē šī tēma tika ietverta trešās dienas programmā.

Savukārt jūnijā komandkapteinis Kristaps Sīpols, NAA Jūras spēku nodaļas Starptautiskā jūras spēku Štāba virsnieku kursa priekšnieks, ar lekciju “Decentralizēta komandvadība” radīja izpratni par atšķirībām starp tiešo un netiešo komandvadību un komandvadības stiliem. Īpaši noderīgi piemēri bija tieši Jūras spēku kadeti, lai gan, kā to norāda paši kadeti, būtiska ir “interesantā pieredze un skatījums, labi un aizraujoši dzīves piemēri no pieredzējuša virsnieka, kā arī vērtīgā informācija par komandvadības stilu izmantošanu un vadību no citas perspektīvas, ko var izmantot visās regulāro spēku vienībās”.

Tāpat jūnijā majors Armands Rutkis, tobrīd NAA Sauszemes spēku nodaļas Jaunā

Kkpt. Kristaps Sīpols kursā “Līderība” 2024. gada jūnijā.
Foto: Santa Vojevodska

kā štāba virsnieka kursa priekšnieks, uzrunājot kadetus ar tēmu “Virsnieka galvenās vērtības: personiskā pieredze”, bija izvēlējis piemērus par virsnieka t. s. anatomiju un argumentus par to, kāpēc ir jāaizstāv savi karavīri. Visticamāk, tāpēc kadeti aicina arī turpmākajās kursu programmās saglabāt praktisko, kolektīvo uzdevumu par vērtībām, izskaidrojot to izpratni, un diskusiju par vērtībām, mentālo un fizisko spēku. Atgriezeniskā saite liecina, ka majora Rutka lekcija raisīja viedas atziņas kadetu vidū, piemēram: “Virsniekam ir jāciena gan savas, gan padoto vērtības. Virsnieks nevar padotajam mācīt par vērtībām, ja pats tās neievēro,” “Vērtības nāks ar gadiem. Katram jaunam virsniekam jātiecas uz tām vērtībām, kuras viņš novērtē citos.”

Leitnants Kristaps Priedītis, vada komandieris, uzstājās ar ļoti aktuālu tematu “Izaicinājumi darbā ar Valsts aizsardzības dienesta karavīriem”, jo, visticamāk, daudziem absolventiem darba gaitās nāksies ar karavīriem saskarties. Kā atzinuši kadeti, aizraujošā, pamācošā, ļoti interesantā, informatīvā, praktiskā, pamācošā lekcija ar labiem vizuālajiem piemēriem un reāliem stāstiem par VAD karavīriem bija iespēja iegūt jaunu informāciju, kas pat līdzinājās citai realitātei.

Kursā “Līderība” kadeti vienmēr ir novērtējuši jauno leitnantu stāstījumus, kurās viņi dalās ar atklātiem stāstiem no nesenajām pieredzēm, uzsākot dienesta gaitas konkrētā vienībā. Februārī jaunā leitnanta pirmās dienas un nedēļas Sauszemes spēkos pozicionēja kapteinis Nauris Jātņieks un leitnants Ritvars Ohnovskis. Savukārt jūnijā atbilstoši kursa tematikai viesojās Jūras spēku un Gaisa spēku pārstāvji – ar jaunā leitnanta pirmajām dienām un nedēļām Jūras spēkos iepazīstināja nesenais NAA absolvents leitnants Mārcis Liepiņš, JS Patruļkuģu eskadras komandiera palīgs, stūrmanis, un par pieredzi Gaisa spēkos – kapteinis Deniss Matvejevs, GS Gaisa telpas novērošanas eskadrijas virsnieks.

Kursa trešajā dienā "Pieredzes nozīme līdera izaugsmē" būtiska nozīme ir noslēguma uzrunai, kas tiek uzticēta augsta ranga militārpersonai. Februārī bija gods uzņemt NAA brigādes ģenerāli Ilmāru Ati Lejiņu, jūnijā – Zemessardzes 4. Kurzemes brigādes komandieri pulkvežleitnantu Edmundu Svenču, kuru uzstāšanās guva lielu atzinību no kadetu puses: "Perfekts noslēgums, ļoti vērtīgi, rosināja jautājumus un savstarpējo diskusiju.", "Ideāls punkts uz "i". Ļoti liels pienesums un ideāls noslēgums.", "Ļoti iedvesmojoši, motivējoši, uzaudzēja emocijas un degsmi, iedeva dzirksteli."

Brģen. Ilmārs Atis Lejiņš kursā "Līderība" 2024. gada februārī. Foto: Santa Vojevodska

Lt. Rīvars Ohnovskis kursā "Līderība" 2024. gada februārī. Foto: Santa Vojevodska

Zemessardzes 4. Kurzemes brigādes komandieris pl. Edmunds Svenčs kursā "Līderība" 2024. gada jūnijā. Foto: Santa Vojevodska

Maj. (atv.) Dans Jansons un kadeti kursā "Līderība" 2024. gada jūnijā. Foto: Santa Vojevodska

Pulkvežleitnants **Tomass Delvers**,
NAA Tālmācības studiju nodaļas priekšnieks

TĀLMĀCĪBAS ATTĪSTĪBA LATVIJAS NACIONĀLAJĀ AIZSARDZĪBAS AKADEMIJĀ

NAA arī 2024. gadā turpina darbu pie tālmācības attīstības. Šo attīstību papildus citiem faktoriem veicina arī NAA Tālmācības studiju nodaļas personāla dalība NATO apmācības darba grupās, kā arī ILIAS izmantošanas pieredze.

Pirmā aktuālā darba grupa ir NATO PfPC tālmācības darba grupa (*Partnership for peace consortium (PfPC) advanced distributed learning (ADL) working group*), kas nodarbojas ar NATO un PfP valstu bruņoto spēku tālmācības procesu attīstību.

Šī grupa ir ērts forums pieredzes apmaiņai, kur var uzzināt un salīdzināt jaunākās tendences tālmācības metožu un līdzekļu attīstībā. Aktuāla problēma visās valstīs ir atrast vidusceļu starp kiberdrošības pasākumiem un attālināto pieeju mācību materiāliem. Sakarā ar Krievijas iebrukumu Ukrainā ir apzināta pieredze daudzās militārās jomās, t. sk. arī tālmācības jomā. Piemēram, Ukrainas teritoriālās aizsardzības spēku un arī civiliedzīvotāju apmācība tiek organizēta, informāciju ievietojot brīvi pieejamā interneta mājaslapā¹, kur netiek izmantota slēgta apmācību platforma ar lietotāju kontroli. Acīmredzot Ukrainas bruņoto spēku vadība ir secinājusi, ka brīvi pieejama informācija rada vairāk pozitīvu efektu apmācībā, cilvēku veselības un dzīvības glābšanā nekā fakts, ka šo informāciju izvērtē arī Krievijas izlūkdienesti. Vēl viena svarīga atziņa ir, ka interneta izmantošana tālmācībā paātrina arī informācijas ātru nonākšanu pie adresātiem. Ievietojot tālmācības platformā mācību video par aktuālu tēmu (piemēram, aizsardzība pret jauniem, iepriekš neredzētiem droniem), šo informāciju burtiski uzreiz redz visi lietotāji, un netiek patērēts laiks mācību materiālu izplatīšanai pierastajā ceļā, kas var prasīt nedēļas un pat mēnešus.

Pieredzes apmaiņā *ADL working group* sadarbojas ar Armēniju, Gruziju, Kirgizstānu, Moldovu, Tadžikistānu, Ukrainu, kā arī citām valstīm dažādu projektu ietvaros.

ADL working group organizē savas konferences vairākas reizes gadā dažādās valstīs, lai maksimāli izprastu valstu pieeju tālmācības procesam. 2025. gada maijā konference notiks Latvijā, NAA. Tas uzliek pienākumu NAA rūpīgi sagatavoties konferencei, lai dalītos ar Latvijas NBS pieredzi tālmācības jomā. Būtiskākais, kas raksturo tālmācību NBS, ir t. s. *blended learning* (kombinētās apmācības) princips: NAA un arī NBS kopumā nav kursu, kas notiktu tikai tālmācībā, bet tās elementi ir iekļauti daudzos klātienē apmācībasursos.

Līdzīgas ar tālmācību saistītas konferences, kur piedalās NAA, organizē arī Ziemeļvalstu militārās apmācības organizācija *Nordic defence cooperation* (NORDEFCO).

¹ Saite uz Ukrainas teritoriālās aizsardzības spēku apmācību mājas lapu ir pieejama NAA ILIAS platformā.

NAA Tālmācības studiju nodaļas personāls konferencē Portugālē 2024. gada septembrī. No labās: srž. Madara Šteina, vsrž. Sergejs Gužejevs. Foto no Madaras Šteinas personīgā arhīva

Otra aktuālā darba grupa jeb pieredzes apmaiņas pasākums ir NATO *training technology conference*, kurā iespējams uzzināt par jaunāko attīstību virtuālās realitātes jomās, piemēram, šaušanas simulatoros. Pēdējo gadu laikā industrija ir izstrādājusi daudzu simulatoru prototipus, bet jāņem vērā, ka tie ne vienmēr atbilst militārās apmācības mērķu sasniegšanai. Daļība konferencē dod iespēju salīdzināt dažādu valstu pieredzi, lai atsijātu efektīvākos simulatorus un salīdzinātu paredzamo atdevi ar ieguldāmajiem resursiem.

Daudziem simulatoriem papildus pozitīvajiem apmācību efektiem piemīt arī negatīvās puses. Piemēram, mūsdienās populārās 3D brilles pietuvina elektronisko displeju ļoti tuvu acīm, un šādu brillu ilgstoša izmantošana var atstāt negatīvu iespaidu uz lietotāja redzi. Bieži ir arī novērojams, ka dažādi ražotāji izstrādā simulatoru sistēmas, kas ārēji ir atšķirīgas, bet pēc būtības ir ļoti līdzīgas viena otrai, un simulatoru modernizācijas izmaksas ir pārāk lielas, salīdzinot ar paredzamo apmācību efektu.

Laila Tīgere,
NAA bibliotēkas vadītāja

30 GADI AKADĒMISKO BIBLIOTĒKU SAIMĒ

Kopš Latvijas Akadēmisko bibliotēku asociācijas (LATABA) dibināšanas 1994. gada oktobrī aizritējuši 30 gadi. Atzīmējām šo gadskārtu ar lepnumu, jo mūsu bibliotēka bija viena no tām 10 bibliotēkām, kuras nodibināja šo organizāciju. Toreiz, 1994. gada rudenī, NAA bibliotēkai pašai bija tikai divu gadu pastāvēšanas pieredze, un jutos ļoti gandarīta, kad NAA pirmais komandieris pulkvedis Valdis Matīss ar sapratni uzklaušīja manus argumentus un parakstīja pilnvaru, atbalstot NAA bibliotēkas iestāšanos šajā organizācijā, kas vienlaikus bija tās dibināšana. Katrs LATABA biedrs ir bibliotēka, atšķirībā no Bibliotekāru biedrības, kas sastāv no individuāliem biedriem.

Asociācijas dibināšanā piedalījās šādas bibliotēkas (alfabētiskā secībā):

Daugavpils Pedagoģiskās universitātes bibliotēka, toreizējā direktore SOLOMEJA KUNDZIŅA,

Latvijas Akadēmiskā bibliotēka, toreizējais direktors EDVĪNS KARNĪTIS,

Latvijas Ārpolitikas institūta bibliotēka, toreizējā vadītāja MĀRĪTE SAVIČA,

Latvijas Lauksaimniecības universitātes Fundamentālā bibliotēka, direktore ILONA DOBELNIECE,

Latvijas Medicīnas akadēmijas bibliotēka, direktore INĀRA LEJNIECE (tagad Aploka),

Latvijas Nacionālās aizsardzības akadēmijas bibliotēka, vadītāja LAILA TĪGERE,

Latvijas Patentu tehniskā bibliotēka, direktore AGNESE BUHOLTE,

Latvijas Zinātniskā medicīnas bibliotēka, toreizējā direktore RAISA KAZANKINA,

Liepājas Pedagoģiskās augstskolas bibliotēka, toreizējā direktore DINA MĒTELE,

Rīgas Tehniskās universitātes Zinātniskā bibliotēka, toreizējā direktore AIJA JANBICKA.

LATABA dibināšanas galvenais mērķis bija veicināt Latvijas zinātnes, augstākās izglītības un tautsaimniecības optimālu informatīvo apgādi, saliedēt asociācijas sastāvā esošās akadēmiskās un citas zinātniskās bibliotēkas, kurām ir līdzīgi informatīvie un zinātniskie mērķi un uzdevumi. LATABA izveidošanas idejas rosinātāji bija Latvijas abu lielo universitāšu toreizējie rektori – Juris Zaķis (LU) un Egons Lavendelis (RTU), bet dibināšanas galvenais vilcējspēks bija toreizējais Latvijas Akadēmiskās bibliotēkas direktors Edvīns Karnītis. Pieredzes bagātais profesors Karnītis bija beidzis RTU Automātikas un skaitļošanas tehnikas fakultāti un Latvijas Zinātņu akadēmijas (LZA) aspirantūru, bija inženierzinātņu doktors, strādājis LZA Elektronikas un skaitļošanas tehnikas institūtā, un bija Latvijas Akadēmiskās bibliotēkas direktors no 1991. līdz 1999. gadam.

Gadu gaitā mūsu organizācijas biedru skaits ir palielinājies vairāk kā dubultā.

Asociācijai bija milzīga nozīme augstskolu bibliotēku attīstībā, jo kopā varējām to, kas nebija paceļams katram atsevišķi. Tas bija laiks, kad lielākajā daļā bibliotēku vēl nebija datoru, interneta attīstība Latvijā pēc neatkarības atgūšanas tikai sāka attīstīties. 1993. gadā tika izveidots Latvijas informācijas tehnoloģiju un telesakaru uzņēmums "Latnet", kas kļuva par pamatu interneta infrastruktūrai. Mēs organizējām un veicinājām zinātnisko, informatīvo un bibliotekāro kontaktu attīstību starp bibliotēkām un koordinējām esošo informatīvo materiālu optimālu izmantošanu.

Kad nodibinājām LATABA, Latvijā vēl nebija pieņemts Bibliotēku likums (to pieņēma 1998. gadā). 1995. gada rudenī Kultūras ministrija atsūtīja uz LATABA Latvijas Bibliotēku

padomes nolikuma projektu ar lūgumu izteikt piezīmes, priekšlikumus un labojumus, tika apspriests arī Bibliotēku likuma projekts. Gadu gaitā LATABA ir piedalījies daudzos projektos, rīkojusi tikšanās gan ar Izglītības ministriju, gan Rektoru padomi u. c. Jau sākotnēji tika izveidotas vairākas komisijas, kas darbojās daudzus gadus – automatizācijas, komplektēšanas, katalogizācijas, bibliogrāfijas un profesionālās izglītības jomās. Organizējam Vasaras skolas, kas parasti notiek trīs dienas, mācības dienas laikā mijas ar sadraudzības pasākumiem vakaros.

Jau sākotnēji sadarbojāmies arī ar citām organizācijām un veicinājām starptautiskos sakarus, vispirms dodoties pie Lietuvas un Igaunijas kolēģiem. Vēlāk, 2008. gadā, kad biju LATABA valdes priekšsēdētāja, organizēju asociācijas pārstāvju pieredzes apmaiņas braucienu uz Somijas bibliotēkām, jo Skandināvijas bibliotēkas bija īpaši progresīvas. Redzētais man palīdzēja saprast, uz ko tiekties un kādai jābūt modernai bibliotēkai gan pakalpojumu ziņā, gan vizuāli. Tieši Somijas bibliotēku piemērs man skaidri parādīja, ka mūsdienīgā bibliotēkā liela nozīme ir arī tam, cik komfortabli tajā jūtas gan apmeklētājs, gan bibliotēkas personāls. Košu krāsu akcenti, modernas, ērtas mēbeles, dažādas inovācijas, klusas darbavietas lasītājiem – tas viss kopumā veicina pozitīva apmeklējuma pieredzi un vēlmi atgriezties.

LATABA pastāvēšanas 30 gadus paveikts ir ļoti daudz, to nav iespējams uzskaitīt nelielā rakstā, bet, manuprāt, ļoti svarīgi ir arī tas, ka dažādu augstskolu bibliotēku darbiniekiem bijusi iespēja iepazīties un sadraudzēties, apmeklēt citas bibliotēkas un iepazīt tās. Mēs mācījāmies viens no otra, un tas veiksmīgi turpinās joprojām.

LATABA kolēģi un Bibliotēku informācijas sistēmas Alise sadarbības partneri ieradusies sveikt NAA Bibliotēku atklāšanā pēc renovācijas 2005.gada oktobrī. Foto no Lailas Tīģeres personiskā arhīva

LATABA delegācija dāvina Somijas Nacionālajai bibliotēkai grāmatu par Latvijas vēsturi, Helsinkos 2008.gada maijā. Foto no Lailas Tīģeres personiskā arhīva

LATABA 30. jubileja tika atzīmēta ar konferenci *“Robežu paplašināšana: tehnoloģiskās un sociālās transformācijas akadēmiskajās bibliotēkās”*, ko Rīgas Tehniskās universitātes bibliotēkā šī gada 24. oktobrī organizēja LATABA valde. Konferencē tika izrunāti daudzi aktuāli jautājumi – par Akadēmisko bibliotēku nākotnes projekcijām, par digitālo identitāti digitālajā vidē, mākslīgā intelekta prātību u. c. tēmas. Lektoru vidū bija spožas Latvijas autoritātes: profesori Mārcis Auziņš, Zanda Rubene un citi. Kopumā konferencē piedalījās ap 100 dalībnieku.

Pieredze, ko mēs viens otram dodam un ko saņemam, neko nemaksā, bet tai ir zelta vērtība! Lai pirms 30 gadiem kopīgi uzsāktais darbs mūs iedvesmo turpmākiem sasniegumiem!

LATABA 30. jubilejas konference un dibinātāju sumināšana 2024.gada 24.oktobrī. Foto: Eduards Lapsa

LATABA valdes locekles 30 gadu jubilejas konferencē. No kreisās: Ivonna Erdmane, Latvijas Biozinātņu un tehnoloģiju universitāte, Līga Krūmiņa, RTU Liepājas Akadēmijas bibliotēka, Brigita Ālere, Rīgas Tehniskās universitātes Zinātniskā bibliotēka, Laila Tīģere, Latvijas Nacionālās aizsardzības akadēmijas bibliotēka. Foto: Eduards Lapsa

Citas ziņas

2024. gada 6. novembrī NAA bibliotēkā notika kārtējā akreditācija. Akreditācijas komisija, izskatot mūsu darbu un jauno bibliotēku, to novērtēja atzinīgi. Bibliotēka ir akreditēta uz nākamajiem 5 gadiem un tai atkārtoti piešķirts Vietējas nozīmes bibliotēkas statuss.

VĒSTURISKĀS UN MILITĀRĀS PIETURVIETAS: GRĀMATU PREZENTĀCIJAS NAA

2024. gadā NAA Militārās vadības studiju nodaļa trīs reizes aicināja interesentus uz grāmatu atvēršanas pasākumiem: tika prezentēta Naura Svikas grāmata "Cilvēcīga vadība...: jo darbinieki ir cilvēki, nevis resursi", Jāņa Slaidiņa "No Krimas līdz Marinkai" un Jāņa Tomaševska sarakstītā "Pulkvedis Arvīds Krīpēns: ar zobenu un rakstāmspalvu par Latviju".

Ilze Zeltkalne-Znotiņa,

LNAA Militārās vadības studiju nodalas asistente

[illegible]

Pulkvedis Arvids Kripiņš –
 Latvijas Kara skolas priekšnieks
 (1935–1939)

TIKŠANĀS

29. maijā

18.00

NAA Kadetu klubā

Ieplāno!

Pasākuma norise:

- Tikšanās ar grāmatas "Pulkvedis Arvids Kripiņš" sastādītāju Jāni Tomaševski un atbalsta komandu.
- Grāmatas "Pulkvedis Arvids Kripiņš" dāvināšana kadetiem* no studentu korporācijas "Vendia".

* Dāvanu saņem kadeti, kas apmeklēja grāmatas atvēršanu Kara muzejā.

Pasākumu organizē
 NAA Militārās vadības studiju nodaļa
 26547252

Galvenā vērtība – cilvēcīgums

Pāris mēnešus pēc savas grāmatas “Cilvēcīga vadība...: jo darbinieki ir cilvēki, nevis resursi” oficiālās prezentācijas 17. janvārī Nauris Svika viesojās NAA. Nauris Svika ir zināms gan militārajā, gan arī civilajā dzīvē. Viņš ieguvis militārās zināšanas Vācijas militārajā akadēmijā, kas, visticamāk, arī veidojusi gan spēcīgus pamatus izpratnei par līderību un komandu, gan netradicionālo metodiku un praktisko pieeju. Savukārt misijās Kosovā un Irākā gūta neatsverama pieredze, kas aizvien noder NBS Instruktoru skolas darbā. Tāpat Nauris Svika vairāk nekā 22 gadus risina komandas vadības izaicinājumus, saliedēšanos organizācijās, līderības un komandu attīstības programmās izmantodams gan militāros, gan uzņēmējdarbības instrumentus un dažkārt pat savienodams šķietami nesavienojamo.

Tieši tā viņš veidojis arī savu grāmatu, daloties pieredzes stāstos no militārās un uzņēmējdarbības vides. Par to pārliecinājās ikviens pasākuma apmeklētājs, jo pat grāmatas prezentācijas laikā tās autors izmantoja izdevību paust savu rokrakstu darbībā, iesaistot klātesošos vairākos uzdevumos. Būdams sertificēts izglītības mentors, līderības eksperts un dzīves treneris, Nauris Svika ir lielisks stāstnieks, kas spēj precīzi uzlikt punktu uz "i"; tas var izklausīties arī skarbi, bet vienlaikus ir reālistiski tieši un precīzi.

Tiem, kuriem nebija iespējams dzirdēt kolorītos pieredzes piemērus autora stāstījumā, grāmatu nav nepieciešams lasīt no A līdz Z, jo stāsti nav savstarpēji saistīti, bet katrā no tiem ir iekļauts fabulas vēstījums, ļaujot lasītājam pašam izdarīt secinājumus un izvērtēt, kas īsti ir vadība, līderība, cilvēcīgums. Izvēlēta izteiksme veido dialogu ar ikvienu lasītāju, radot sajūtu, ka uzrunā tieši viņu. Turklāt tā ir grāmata ne tikai vadītājiem, bet arī ikvienam, kurš vēlas palūkoties uz cilvēcīgu vadību no cita rakursa; citējot Naura Svikas rakstīto: “Šī grāmata paredzēta cilvēkiem, kuru darbība atbilst vispārējiem ētikas standartiem un par kuru pašiem nebūs jākaunas arī pēc vairākiem gadiem gan savu vecāku un bērnu, gan draugu un līdzcilvēku priekšā.”¹

Ukrainas atbalstam

16. aprīļa rīts NAA sākas rosīgi, Rūdolfa Klinsona zālē pulcējot daudzus interesentus, – majora Jāņa Slaidiņa vārds komentārus neprasa. Lai gan grāmata “No Krimas līdz Marinkai” (Rīga, 2022) vēsta par 2014. gada notikumiem, kad Krievija īstenoja bruņoto iebrukumu Krimas Autonomajā Republikā, aizvien notiekošais karš Ukrainas teritorijā uzšķērš neseno vēsturi – konflikta un kara sākumu. Izdevumā ir apkopota un analizēta informācija, kas bijusi pieejama atklātos informācijas avotos, videomateriālos, civiliedzīvotāju un militārpersonu atmiņu stāstos, kā arī apmeklējot Ukrainu.

Arī tikšanās laikā majors Slaidiņš dalījās jaunākajā informācijā, ko guvis, pavisam nesen vēlreiz apmeklējot Ukrainu. Viņš atzina, ka jau tagad varētu uzrakstīt vēl vismaz vienu vai pat divas grāmatas, bet fiziski tam neesot laika, jo, kā zināms, regulārā dalība televīzijas pārraidēs, sabiedrībai skaidrojot notikumus frontē, prasa ieguldījumu. Majors no Ukrainas atvedis ne tikai informāciju, bet arī kara liecības, piemēram, cauršautu pasi ar lodes un asiņu pēdām, dažādas patronas, ieročus, ķiveres, kuras pēc uzstāšanās jāva apskatīt arī tuvumā.

¹ Svika, N. (2023). *Cilvēcīga vadība...: jo darbinieki ir cilvēki, nevis resursi*. Rīga: Zvaigzne ABC. 18. lpp.

Jāņa Slaidiņa grāmatas "No Krimas līdz Marinkai" prezentācijā NAA.
Foto: Santa Vojevodska

Grāmata "No Krimas līdz Marinkai" ir iespēja palīdzēt Ukrainai, ko majors nesavtīgi dara ar savu darbu, tāpēc arī klātesošie varēja iegādāties grāmatu par ziedojumiem. Jānis Slaidiņš solīja, ka dronam, kuru iegādāsies par saziņotajiem līdzekļiem, tiks dots vārds "Kadets". Tāpat bija iespējams saņemt majora ierakstu un autogrāfu grāmatā; sarunās starp rindā stāvošajiem varēja dzirdēt, ka kāds grāmatu dāvinās, kāds vēlējās ierakstu mammai vai tētim, kurš regulāri seko Slaidiņa pārraidēm. Interesentu rinda pēc grāmatas un autogrāfa bija tik gara, ka visi pie tās pat netika.

Pulkveža Arvīda Krīpēna jauda

29. maija vakarpusē notika tikšanās ar grāmatas "Pulkvedis Arvīds Krīpēns: ar zobenu un rakstāmpalvu par Latviju" sastādītāju Mg. hist. Jāni Tomaševski un atbalsta komandu – studentu korporācijas "Vendia" biedriem: filistru Pēteri Jūrjānu, Matīsu Purklāvu, Jāni Paegļkalnu un NAA absolventu leitnantu Oskaru Siliņu. Būtiski atzīmēt, ka studentu korporācijas iniciatīva viesoties NAA ir likumsakarīga, jo grāmata tapusi sadarbībā gan ar studentu korporāciju "Vendia", gan Latvijas Nacionālo karavīru biedrību un organizāciju "Daugavas Vanagi". Arvīds Krīpēns aktīvi līdzdarbojās visās minētajās organizācijās. Tāpat arī pulkvedim ir liela nozīme Latvijas Kara skolas vēsturē. Šo aspektu dēļ grāmatas prezentācija bija būtiska NAA.

Pasākumu atklāja NAA absolvents leitnants Oskars Siliņš, kurš, ar humora dzirksti atceroties savas nesenās mācību gaitas NAA, stāstījumu savija ar studentu korporācijas "Vendia" un pulkveža Krīpēna vērtībām. Grāmatas sastādītājs Jānis Tomaševskis saistošā prezentācijā iepazīstināja ar pulkveža Arvīda Krīpēna dzīves stāstu un savu ieguldījumu² grāmatas veidošanā. Vēsturnieks grāmatā apkopojis informāciju par Arvīda Krīpēna dzimtu, kā arī militāro karjeru un sabiedriskajām aktivitātēm. Stāstu par grāmatas varoni papildina laikabiedru rakstveida atmiņas, kā arī viņa paša rakstītais. Atsevišķa nodaļa vērsta par Arvīda Krīpēna daudzpusīgo sabiedrisko darbību. Vērtīga grāmatas daļa ir apkopotie fotomateriāli, kuros fiksēti gan Krīpēna personiskās dzīves notikumi, gan vēsturiskais konteksts.

² Studentu korporācijas "Vendia" filistri apliecināja, ka novērtē Jāņa Tomaševska ilgo gadu darbu, kas rezultējies grāmatā par Krīpēnu. Lielākais novērtējums no korporācijas puses ir Jāņa Tomaševska uzņemšana biedrībā, neievērojot pieņemtās tradīcijas.

Lt. Oskars Siliņš, NAA absolvents un studentu korporācijas "Vendia" biedrs, grāmatas "Pulkvedis Arvīds Krīpēns" prezentācijā NAA.
Foto: Santa Vojevodska

Studentu korporācijas "Vendia" pārstāvji grāmatas "Pulkvedis Arvīds Krīpēns" prezentācijā NAA. Pirmais no kreisās puses – grāmatas sastādītājs Mg. hist. Jānis Tomaševskis. Foto: Santa Vojevodska

Latvijas Kara skolas priekšnieks pulkvedis Arvīds Krīpēns ir devis nozīmīgu artavu latviešu militārās domas, mācību attīstībā un tradīciju izveidē. Grāmata ir apliecinājums viņa jaudai gan militārajā, gan arī sabiedriskajā jomā. Stāsti par Krīpēnu ir kļuvuši leģendāri, un īpaša vieta tajos ir stāstam par viņa pašnāvības mēģinājumu, lai no izdošanas krieviem pasargātu savu nometnes vecākā priekšnieka godu un pārējos latviešu karagūstekņus Zadelgemas nometnē.

Raksturojot Krīpēna darbību Kara skolā, vērts atcerēties, ka pulkvedis ieviesa jaunas tradīcijas, kas ir nozīmīgas joprojām, piemēram, "jaunajiem virsniekiem izlaidumā tika dāvināts zobens, ko pasniedza Valsts prezidents vai kara ministrs. Saņemot zobenu, jaunais virsnieks deva svinīgo solījumu."³

Pasākuma noslēgumā studentu korporācijas "Vendia" biedri dāvināja grāmatas kadeitiem, kuri bija apmeklējuši grāmatas atvēršanas svētkus Kara muzejā un ieradušies uz grāmatas prezentāciju NAA, lai turpinātu izplatīt stāstu par NAA vēsturē būtiski nozīmīgo pulkvedi.

Jāatgādina, ka Arvīdu Krīpēnu iespējams "satikt" arī NAA. Dodoties uz ģenerāļa Rūdolfa Klinsona zāli, pie zāles durvīm pretim lūkojas Krīpēna portrets – tas pats, kas rotā grāmatas vāku. Grāmata par Krīpēnu ir pirmais tik plaša mēroga apkopojums, kas ir nozīmīgs ne tikai vēsturiskā kontekstā, bet arī NAA kā Latvijas Kara skolas tradīciju turpinātājam. Izdevums būs saistošs ikvienam, kuru interesē militārā vēsture un kas vēlas izzināt Kara skolas izveides apstākļus.

³ Tomaševskis, J. (2024). *Pulkvedis Arvīds Krīpēns: ar zobenu un rakstāmpalvu par Latviju*. Rīga: Jumava. 35. lpp.

Pasākumu apmeklētāju viedoklis

Kitija Smirnova, 4. kursa kadete:

Šī gada laikā esmu apmeklējusi divus grāmatu prezentēšanas pasākumus, vienu Latvijas Kara muzejā un otru – NAA Labklājības centrā. Abos pasākumos tika prezentēta grāmata “Pulkvedis Arvids Krīpēns: ar zobenu un rakstāmspalvu par Latviju”. Šie pasākumi, lai arī veltīti vienai grāmatai, bija saturiski atšķirīgi. Latvijas Kara muzejā prezentācija tika papildināta ar skanīgām dziesmām un dzīvesstāstiem, tajā piedalījās korporācija “Daugavas Vanagi”, studentu korporācija “Vendia” un Latvijas Nacionālo karavīru biedrība. Savukārt Labklājības centrā pasākumu kuplināja studentu korporācija “Vendia”, papildus sniedzot ieskatu par savu darbību. Ļoti novērtēju, ka pēc prezentācijas mums, kadeti, bija iespēja šo grāmatu iegūt savā īpašumā ar autora parakstu, – tas piešķir pasākumam neizmēramu vērtību.

Jaunā grāmata mani kā kadeti aizrāva un ieinteresēja, jo stāsta par izcilu Latvijas armijas virsnieku un Kara skolas priekšnieku. Mani vienmēr ir saistījusi Kara skolas un NAA vēstures izziņāšana, un abi pasākumi bija lielisks veids, kā paplašināt redzesloku.

Indra Kalniņa, NAA Jūras spēku štāba virsnieka kursa virsseržante:

Patlaban, 21. gadsimtā, dzīve ir tik intensīva un interesanta, bet tajā pašā laikā traģiska, apzinoties kara šausmas Ukrainā un to, ka tam neredz pat galu... Līdz ar to ir jāturpina palīdzēt Ukrainai. Tieši tādēļ es ļoti novērtēju cilvēkus, kuri to dara joprojām. Viens no šādiem cilvēkiem ir Jānis Slaidiņš, kurš zināmā mērā ir kā etalons, jo vienmēr spēj rast spēku. Jānis Slaidiņš, pirmkārt, ir kolēģis no Nacionālajiem bruņotajiem spēkiem, otrkārt, interesanta personība, ko apliecina arī daudzie cilvēki, kuri bija atnākuši uz tikšanos ar viņu. Treškārt, Slaidiņš spēj uzrunāt sabiedrību, tostarp manu mammu, kura regulāri skatās pārraides ar majoru un ir pateicīga par to, ka viss tiek izskaidrots vienkāršā valodā. Lai mammai būtu sajūta, ka pati ir satikusi Slaidiņu klātienē, grāmatu vēlējos uzdāvināt tieši viņai. Šī grāmata pēc 10–20 gadiem būs vēsture, kuru paši esam piedzīvojuši, un tieši tādēļ tā ir tik vērtīga.

Rainers Nestro, 3. kursa kadets:

Naura Svikas grāmatas prezentāciju atceros visspilgtāk – gan brīvās gaisotnes un interesanto sarunu tematu dēļ, gan arī viennozīmīgi paša Svikas kunga harizmas un pieredzes dēļ. Bija ļoti interesanti klausīties viņa personīgajos dienesta pieredzējumos un uzzināt, kā darbā ar militāro personālu gūtā pieredze tiek izmantota civilajā dzīvē. Atmiņā īpaši palikusi atziņa par to, cik augstu šī iegūtā dienesta pieredze tiek novērtēta civilajā sfērā.

*Kapteine Sarmīte Gailīte,
NAA Militārās vadības studiju nodaļas vecākā pasniedzēja
Ilze Zeltkalne-Znotiņa,
NAA Militārās vadības studiju nodaļas asistente*

PASĀKUMI PERSONĀLA IZAUGSMEI

NAA tiek piedāvāti kopīgi pasākumi personāla profesionālajai izaugsmei un vienlaikus, novērtējot iniciatīvu pilnveidoties, tiek atbalstīts ikviens, kurš individuāli vēlas papildināt savas zināšanas. Sekojot aktualitātēm, 2024. gadā viena no galvenajām tēmām bija saistīta ar mākslīgo intelektu. Līdz ar to NAA mācībspēkiem bija iespēja iepazīties ar plaģiāta kontroles sistēmas “CAPS” izmantošanu, apgūt mākslīgā intelekta rīkus uzdevumu radīšanā, kā arī saprast interaktīvo tāfeļu izmantošanas iespējas nodarbību laikā. Ievērojamākais personāla pilnveides pasākums bija mācību izbraukums uz Subati.

Plaģiātu pārbaudes programmas ienākšana NAA

19. februāra tiešsaistes seminārā ar plaģiātu pārbaudes iespējām iepazīstināja Rīgas Tehniskās universitātes asociētais profesors Dr. sc. ing. Gints Jēkabsons, prezentējot plaģiātu kontroles sistēmu “CAPS”. Šī sistēma ir izstrādāta RTU atbilstoši Latvijas situācijai, lai pārbaudītu tekstveida darbu oriģinalitāti. Kā skaidroja Gints Jēkabsons, sistēma “CAPS” spēj atpazīt teksta sakritību kopētā, pārfrāzētā un tulkotā tekstā starp latviešu/angļu/krievu valodām, veic pārbaudi pret ievāktu indeksu, kā arī pārbauda, vai teksts ir ģenerēts ar mākslīgo intelektu latviešu vai angļu valodā. Vienlaikus viņš atzina, ka kopš sistēmas “CAPS” ieviešanas ir novērots ievērojams akadēmiskā godīguma situācijas uzlabojums, jo Rīgas Tehniskajā universitātē plaģiāta kontroles rīku izmanto visu darbu pārbaudei.

Nemot vērā to, ka sistēma “CAPS” tiek piedāvāta lietošanai arī citās izglītības iestādēs, un izvērtējot tiešsaistes seminārā gūto informāciju un ieguvumus, ko sniedz pārbaudes rīks, februāra beigās tika noslēgts līgums par šīs sistēmas izmantošanu NAA. Jāatzīmē, ka pozitīvo lēmumu sekmēja arī fakts, ka RTU izstrādātais rīks regulāri tiek papildināts un uzlabots, piemēram, vairāki serveri nepārtraukti no tīmekļa ievāc arvien jaunus materiālus. Sistēmas izmēģinājuma laiks ir bijis produktīvs, pievēršot uzmanību daudzu kadetu darbu izstrādes negodīgumam, tāpēc aktualizējušies jautājumi par “CAPS” izmantošanas kārtības un akadēmisko godīgumu noteikšanu NAA iekšējos normatīvajos aktos.

Interaktīvo tāfeļu iespējas

Līdz ar jauno gadu NAA tradicionālās tāfeles un ekrānus sāka nomainīt interaktīvās tāfeles, kas saistās ar vienkāršību, ērtumu un pieskāriena atpazīšanu, tādēļ likumsakarīgs bija 3. aprīļa seminārs par tāfeļu izmantošanas iespējām, lai varētu nodrošināt mūsdienīgāku nepieciešamās vizuālās informācijas demonstrēšanu nodarbībās. Semināra laikā tika rādīts, kādas ir darbošanās iespējas uz skārienjutīgās tāfeles virsmas, piemēram, rīku izmantošana, rakstīšana, dzēšana.

Praktisks seminārs par mākslīgo intelektu

Sadarbībā ar Rīgas Stradiņa universitātes (RSU) Pedagoģiskās izaugsmes centra ekspertiem 9. aprīlī tika organizēts mācību seminārs NAA mācībspēkiem par tēmu “Mākslīgais intelekts augstākajā izglītībā”. Par sadarbības partneriem apzināti tikai izvēlēti RSU Pedagoģiskās izaugsmes centra eksperti, kuri ne tikai veikuši apjomīgu mākslīgā intelekta izmantošanas izpēti, bet arī izstrādājuši vadlīnijas, argumentēti skaidrojot “docētāja lomu

un iespējas mākslīgā intelekta risinājumu integrēšanā, ierobežošanā un aizliegšanā”¹. Eksperti iesaistās arī pieredzes apmaiņā, savas zināšanas nododot praktiskās nodarbībās. Par to pārliecinājās NAA docētāji, jo lektoru Bruno Žugas un Katrīnas Elizabetes Puriņas-Biezās vadītā nodarbība ne tikai sniedza ieskatu mākslīgā intelekta izmantošanas iespējās, bet arī ļāva aktīvi darboties pašiem, izzinot mākslīgā intelekta dzīles.

Lektori izmantoja nostiprinātas mācību metodes, kuras bija pārbaudījuši kā vērtīgas mākslīgā intelekta apguvē. Mācībspēki tika sadalīti grupās, kurām bija jāveic konkrēti uzdevumi par mākslīgā intelekta iespējām. Svarīga bija ne tikai tehniskā izpilde atbilstoši konkrētā uzdevuma nosacījumiem, lai panāktu nepieciešamo, bet arī sadarbība grupā. Lielākā daļa mācībspēku, kuri piedalījās praktiskajā seminārā, nav ļoti aktīvi mākslīgā intelekta izmantotāji, ja salīdzina ar studējošajiem, tāpēc veiktie uzdevumi, piemēram, par prezentācijas saturu veidošanu ar programmu *MS Copilot* un noformēšanu (ģenerētā satura pārvērtēšanu par prezentāciju, prezentācijas papildināšanu ar ilustrētu materiālu un noformēšanu), dažādu jautājumu tipu ģenerēšanu, mācību satura (teksta) pievienošanu vaicājumam, par lekciju audio transkribēšanu, radīja spraigas diskusijas grupās un pavēra jaunus rakursus, pierādot, cik daudz iespēju sniedz mākslīgā intelekta rīki un ka galvenais ir zināšanas un pieredze par vaicājumā iekļautās informācijas kvalitāti, lai mākslīgais intelekts radītu augstas precizitātes darbus.

Atgriezeniskā saite liecina, ka docētāji, kuri apmeklēja praktisko semināru, to vērtēja atzinīgi, jo, piemēram, bija iespēja darboties pašiem praktiski. Tāpat docētāji atzīst, ka iegūtās zināšanas noteikti būs noderīgas, jo tiks izmantotas lekciju saturu organizēšanā, turklāt viņiem radās lielāka izpratne par to, kā kadeti var lietot mākslīgo intelektu. Vienlaikus mācībspēki piekrīt tam, ka, kā ar ikvienu prasmī, ir nepieciešams turpināt izmantot arī mākslīgo intelektu, lai eksperimentētu ar iespējām un nostiprinātu apgūtās zināšanas. Vairāki semināra apmeklētāji vēlējās turpināt praktizēt prezentāciju gatavošanu no konspēktiem, jo lektoru dotie uzdevumi un mākslīgā intelekta iespējas pārliecināja, ka šajā jomā mākslīgā intelekta palīdzība var būt ļoti noderīga.

Personāla mācību izbraukums uz Subati

Gada ievērojamākais notikums personāla pilnveides jomā bija mācību izbraukums uz Subati no 8. līdz 10. maijam. Vides maiņa veicina gan lielāku saliedēšanos, gan arī izešanu no komforta zonas, mudinot meklēt risinājumus neierastās situācijās. Tāds arī bija šī izbraukuma mērķis, lai pilnveidotu personāla prasmes un apgūtu jaunas iemaņas praktiskās nodarbībās. Šajās nodarbībās tika attīstītas komunikācijas, sadarbības prasmes un apgūti jauni jaunrades rakursi. Izaicinoša bija praktiskā nodarbība par emociju pārvaldību, baiļu un iekšējo barjeru pārvarēšanu, pārliecības un domu spēka attīstību. NAA personāla drosme un pārliecība pārsteidza pat pieredzējušo lektori, kura, iepazīstinot ar teorijas pamatprincipiem, vērsa uzmanību, ka ikvienam ir jāsajūt robeža, vai patiešām ir iespējams pārvarēt savas iekšējās barjeras. Komandas vadības praktiskā nodarbība veicināja radošo fantāziju, komunikāciju, uzdrošināšanos, uzticēšanos, ieklausīšanos, kā arī komandas biedru vienotību. Savukārt jaunrades un uzņēmējspēju iepazīšana ļāva NAA personālam izzināt jaunas iespējas un idejas, kā uzdrīkstēties piedāvāt. Noslēdzošajā dienā lielu atsaucību guva aktiera Imanta Strada rīkotā publiskās runas nodarbība, apgūstot runas pilnveides vingrinājumus un dažādas metodes, lai ne tikai uzlabotu atmiņu, bet arī saistoši spētu uzrunāt auditoriju pat tad, ja gadās kāda kļūme vai pilnīgi negaidīta situācija.

¹ Rīgas Stradiņa universitāte. *Mākslīgais intelekts augstākajā izglītībā*. [Tiešsaiste] Pieejams: <https://www.rsu.lv/maksligais-inteleks-augstakaja-izglitiba> [Aplūkots 17.11.2024.].

Starp praktiskajām nodarbībām programmas norisē tika iekļauti izzinoši pasākumi, piemēram, vēsturiski izglītojoša ekskursija pa Subati un meža ainavu mācību takas “Pilskalnes Siguldiņa” iepazīšana.

Personāla aptaujas rezultāti liecina, ka mācību brauciena mērķis tika sasniegts, jo 79 % dalībnieku atzina, ka pasākuma laikā izdevās ne vien iepazīties, bet arī saliedēties ar kolēģiem, ar kuriem jau bija nācies sastrādāties pirms tam. Pozitīvās emocijas, kas tika gūtas izbraukuma laikā, visticamāk, iespējams sasaistīt ar atbildi, ka 89,4 % pasākuma dalībnieku atzina, ka šādos izbraukumus ir nepieciešams veidot kā NAA tradīciju. Kopīgu uzdevumu īstenošana, robežu pārkāpšana un citu šķautņu iepazīšana ļāva atklāt tās kolēģu īpašības, kuras nav iespējams iepazīt darba vidē. Tā vairāki dalībnieki atzina, ka nebija sajutuši daudziem kolēģiem piemītošo labo humora izjūtu, ka aizvien daudzos no viņiem mājā bērnus, kas ļauj uz pasauli paskatīties priekpilnām acīm, savukārt citi pārsteigusi ar mākslinieciskajiem talantiem un radošajām izpausmēm.

Attēli no NAA personāla mācību izbraukuma Subatē, 8.–10. maijs. Foto: Māra Multiņa

Individuāli apmeklētās konferences, semināri un darbnīcas

Nemot vērā pedagogisko atziņu, ka zināšanas un prasmes var iemācīties, bet motivāciju un attieksmi vajag attīstīt, personālam tiek piedāvāta iespēja to darīt. Lai veicinātu ilgtspējību, attīstību un mūžizglītības kvalitātes, 2024. gadā bija plašas iespējas individuāli apmeklēt (skatīties tiešsaistē) konferences un seminārus: forumu “Dzīves balanss” (16. februārī un 27. septembrī), personālvadības konferenci (10.–11. oktobrī), tiešsaistes konferenci “Skolotājs kā personība” (22. oktobrī), tiešsaistes semināru “Spēļu metodes pieaugušo apmācībā” (23. oktobrī), darbnīcu “Deleģēšana” (30. oktobrī), IX supervīzijas konferenci “Cilvēka vērtība biznesa attīstībai un izaugsmei” (7. novembrī), darbnīcu “Ideju ģenerēšanas taktika” (13. novembrī), Augstākās izglītības un zinātnes informācijas tehnoloģijas koplietošanas pakalpojumu centra informācijas dienu par tīklošanas datubāzu platformām, ko izmanto pētniecībā, un mākslīgā intelekta izmantošanu augstākajā izglītībā (14. novembrī), darbnīcu “Attīstības un novērtēšanas pārrunas” (20. novembrī), konferenci “Lemtspēja” (29. novembrī), semināru “Jaunākie mākslīgā intelekta rīki darbam un biznesam” (17. decembrī).

Viens no jaudīgākajiem pasākumiem bija personālvadības konference “#HR nedēļa Latvijā” 10. un 11. oktobrī, kurā jomas aktualitātes tika salīdzinātas ar mūzikas skaņdarbu, jo katrā organizācijā vislabāk zina, kuru “skaņdarbu” izvēlēties par dominējošo: darbinieku labklājību, tehnoloģijas, psiholoģisko drošību, konkurētspēju darba tirgū vai tml. Personālvadības konferencē ieskanējās visas aktuālās tēmas un centrā tika izvirzītas cilvēcīgas attiecības kā jaunā valūta, gan meklējot atbildes uz jautājumiem, piemēram, kāda ir līderības prasmju loma mākslīgā intelekta laikmetā, kāpēc dažas (pareizāk sakot, daudzas) sarunas neizdodas, kādi ir cēloņi un sekas saistībā ar uzticēšanās trūkumu rietumu sabiedrībā, kā veikt stresa vadību caur mūziku, kā būt ātrākam, samazinot tempu. Tāpat tika uzsvērta nozīme tam, lai ieklausītos piemēros un padomos, piemēram, kā rīkoties, ja grib palīdzēt, bet diemžēl sanāk sodīt, kā strādāt mazāk, darot vairāk, kā arī veicinot pārdomas, kā rīkoties, ja seksuāla uzmākšanās notiek darba vidē.

Vēl īpaši jāatzīmē foruma “Dzīves balanss” stāsti par līdzsvaru darbā, ģimenē un mīērā ar sevi, kas ir kļuvuši par tradīciju; piemēram, 16. februāra lekcijās tika runāts par humoru kā produktivitātes rīku, par miega ietekmi uz profesionālajiem sasniegumiem, par iekšējās komunikācijas tīklu, pašam kļūstot par komunikācijas paraugu pārējiem kolēģiem, par konfliktu risinājumiem un situācijām, kad tiek piedzīvota kliegšana no kolēģa puses. Savukārt 27. septembrī bija iespējams uzzināt padomus, kā droši uzstāties, saglabāt cieņpilnu komunikāciju arī sarežģītos apstākļos un ietekmēt karjeras virzību.

Kaprālis **Dainis Stepe**,

NAA Fiziskās sagatavotības un sporta studiju kursa
nodaļas apmācību instruktors

SPILGĀTĀKIE NOTIKUMI SPORTĀ NAA 2024. GADĀ

2024. gadā NAA kadeti piedalījās dažādās sporta sacensībās gan NBS ietvaros, gan starptautiskajā līmenī, demonstrējot sportisku garu un labus rezultātus gan komandās, gan individuāli.

Polijas “Commando Half Marathon”

Šī gada 15.–18. februārī NAA kadeti piedalījās Varšavas Militārās akadēmijas organizētajās militārā pusmaratona sacensībās. Tās tika organizētas mežainā apvidū, kur katram dalībniekam bija jāiziet četri apļi. Kadeti veica distanci kaujas formas tērpos ar desmit kilogramus smagu mugursomu. Labāko rezultātu no NAA kadeti uzrādīja Artūrs Elīts, distanci veicot mazliet ātrāk nekā divās stundās, savukārt Sonoram Zālītīm tam bija nepieciešamas divas stundas un desmit minūtes. Sacensību uzvarētājs distanci veica stundā un divdesmit minūtēs. Plānojam 2025. gadā apmeklēt pusmaratonu jau lielākā NAA komandas sastāvā.

Kadets Artūrs Elīts pievar kāpumu.
Foto: A. Ločmelis

Kadets Sonors Zālītis meža takā.
Foto: A. Ločmelis

Kadetu dalība Grieķijas autentiskajā maratonā

Viens no svarīgākajiem mūsdienu olimpisko spēļu notikumiem ir Maratona ceļš (42 195 m), kas tika iekļauts olimpiskajā programmā 1896. gadā pēc Pjēra de Kubertēna drauga priekšlikuma saistīt spēles ar leģendu par varonīgo sūtni, kurš 490. g. p. m. ē. atnesa ziņu atēniešiem par persiešu uzvaru Maratonas kaujā, ceļā veicdams vairāk nekā 42 kilometrus. Atgādinām, ka Senajā Grieķijā pasta sistēma nebija sakārtota, ceļu tīkls bija sarežģīts, un atsevišķi ceļi veda cauri naidīgām teritorijām.

“Erasmus+” apmācību ietvaros Grieķijas Militārā akadēmija uzaicināja Nacionālās Aizsardzības akadēmijas kadetus un instruktorus piedalīties maratona skrējienā, kas norisinājās 2024. gada 10. novembrī.

Apmācību sadaļā ietilpa maratona skrējiena teorētiskās un praktiskās nodarbības laika posmā no 6. līdz 10. novembrim. Šajā teorētisko lekciju sadaļā kadeti apguva zināšanas izturības treniņu fizioloģiskajos un bioķīmiskajos aspektos. Zināšanas deva iespēju kadeti izprast, kā labāk sagatavoties maratona skrējenam un kā iegūtās zināšanas pielietot savu padoto karavīru sagatavošanai turpmākajā dienestā.

Kadeti veiksmīgi pieveica fiziski un psiholoģiski smago distanci, kas startēja Maratonas pilsētā un finišēja stadionā "Panatinaikos" Atēnās. Distance bija ar izteikti mainīgu reljefu, kas sasniedza vairāk nekā 300 vertikālos metrus. Tieši šis ģeogrāfiskais šķērslis vēl vairāk apgrūtināja skrējienam. Kadeti bija ļoti gandarīti par paveikto un spēja patiesi izjust, ko piedzīvoja senais grieķu karavīrs, nesot uz Atēnām prieka vēsti par uzvaru pār iebrucēju karaspēku.

Atēnas, maratona finišs. No kreisās:
A. Ločmelis, V. Sprugēvica,
K. Dubsons. Foto: no A. Ločmeļa
personīgā arhīva.

Kadetu sacensības ALL ROUNDER 2024

Septembrī NAA kadeti piedalījās Slovākijas akadēmijas rīkotajās daudzciņņas sacensībās ALL ROUNDER 2024, kur divu dienu laikā veica sešas dažādas disciplīnas. Katrā disciplīnā tika pārbaudītas atšķirīgas karavīru iemaņas. Labākos rezultātus NAA kadeti uzrādīja šaušanas disciplīnā, kur kadets E. Mucinieks izcīnīja individuālo godalgu. Peldēšanas disciplīnā tika iegūta 3.vieta. Ļoti labs sniegums izdevās raftingā: komandai pirmo reizi startējot šajā disciplīnā, divu braucienų summā izdevās apsteigt vairākas komandas. Kopvērtējumā deviņu komandu konkurencē tika izcīnīta 6. vieta.

Panākumi NBS čempionātos

Septembrī norisinājās NBS čempionāts vasaras biatlonā, kur NAA komanda izcīnīja vairākas godalgas. Individuālajās distancēs NAA karavīriem tika piešķirtas divas godalgas: sievietes konkurencē 3. vieta GS 2. kursa kadetei Viktorijai Sprugēvicai, vīru konkurencē 3. vieta kaprālim Dainim Stepem. Stafetes skrējienā NAA komanda ierindojās 3. vietā, bet kopvērtējumā NAA komanda ieņēma 2. vietu.

NBS florbola čempionātā NAA kadeti, kā katru gadu, spēlēja pirmajā līgā un pēc grupas spēlēm ieņēma 1. vietu. Pusfinālā tika pārliecinoši apspēlēta MP komanda un finālā uzveikta GS komanda, rezultātā izcīnot 1. vietu.

NAA kadeti spartakiādē startē MVP sastāvā. Šogad labu komandas spēli demonstrēja futbolisti, kas aizcīnījās līdz finālam un ar 1:0 piekāpās spartakiādes čempioniem MP komandai.

Kā ierasti, vairākas medaļas kadetiņiem tika vieglatlētikas disciplīnās. 100 metru sprintā 1. vietā ierindojās M. Grižbovskis un 3. vietā – G. Ķelpis. Tāllēkšanā vīriešu konkurencē 1. vietu guva T. Gaigalnieks un 3. vietu V. Stumbris. Sievietēm tāllēkšanā 3. vietu izcīnīja E. Pinne.

Pirms noslēdzošās 6 km krosa distances.
NAA komanda no kreisās:
K. Dubsons, D. Jaunzems, R. J. Sniedze,
V. Mūmieks, M. Pinups, E. Mucinieks.
Foto: Dainis Stepe

Dižkareivis **Ēvalds Kalējs**,
NAA Gaisa spēku 3. studiju kursa kadets

PĀRSKATS PAR 2024. GADA KRĪVU PADOMES AKTIVITĀTĒM

2024. gadā Krīvu padome aktīvi piedalījās dažādos pasākumos gan Nacionālās aizsardzības akadēmijas iekšienē, gan popularizējot NAA un pārstāvot Latviju.

Katra gada sākumā kadeti ne tikai tiek pārcelti nākamajā kursā, bet arī sagaida jaunos kadetus – pirmo kursu. Šogad sagaidīšanas kulminācija jeb "Baltā nakts" risinājās 11. februārī. Šajā pasākumā atbalstu sniedza gan citas NBS vienības, gan korporācija "Tērvetija". Nu jau pāris gadus Latvijā ir vēl kāda militāra skola – Pulkveža Oskara Kalpaka profesionālā vidusskola. Marta sākumā Krīvu padomes pārstāvji devās atbalstīt "mazos brāļus un māsas", palīdzot organizēt iesvētības un "Berešu maršu". Martā nu jau tradicionāli tika rīkots 6. augustāko izglītības iestāžu sadarbības pasākums "Dzimumballe". Šo pasākumu organizēja gan Krīvu padome, gan aktīvi kadeti.

Aprīlī četru augstskolu sastāvā devāmies uz Bērnu klīniskās universitātes slimnīcu, lai labiekārtotu teritoriju. Maijā norisinājās volejbola turnīrs starp mūsu un Valsts policijas koledžas kadetiņiem. Jūnijā Krīvu padome iesaistījās 4. augustāko izglītības iestāžu sadarbības pasākuma "Sporta spēles 2024" organizēšanā. Arī šo pasākumu atbalstīja aktīvu NAA kadetu pulks, kas sacensībās ieguva pirmo vietu. Jūnijā risinājās tradicionālā "Vasaras balles", kur mūsu kadetiņiem pievienojās dažādi viesi gan no Latvijas, gan ārzemēs. Vēl jūnijā padomes vīrieši reprezentēja NAA, dejojot RISEBA gada balvas svinībās. Krīvu padomes pārstāvis visa gada garumā aktīvi piedalījās šķēršļu skriešanas sacensībās "Patria race", izcīnot arī godalgotas vietas. Jūlijā norisinājās NAA "Berešu maršs", kas pirmo reizi tika rīkots Ādažu poligonā. Augustā kadeti devās uz studentu forumu "KUBS", bet septembrī atbalstīja "Karoga svētkus" pulkveža Oskara Kalpaka dzimtajās mājās "Liepsalās".

Padome aktīvi atbalsta NAA reprezentēšanu publiskajā telpā. Šogad padomes pārstāvji devās uz Igaunijas un Somijas sadarbības skolu ballēm, kur ieguva padziļinātas zināšanas par skolu tradīcijām un kultūru. Krīvu padomes vēlēšanu dienā risinājās helovīna pasākums, kurā kadetiņiem pievienojās Valsts policijas koledžas kadeti. Septembrī pirmo reizi norisinājās seminārs "Viss tavās rokās", kura laikā kadetiņiem bija iespēja tikt ar nu jau absolvējušajiem Krīvu padomes biedriem un uzdot dažādus interesējošus jautājumus gan par padomi, gan dienestu.

Visa gada garumā Krīvu padome aktīvi piedalījās dažādos All veidotos pasākumos – iesvētībās, semināros u. c. –, kā arī aktīvi darbojās Latvijas Studentu apvienībā.

Baltā nakts, pēc kuras kadeta kandidāti tika oficiāli ieskaitīti kadeta kārtā.
Foto Daniela Šakociņa

Kadeti piedalās Berešu maršā un sekmīgi paveicot uzdevumus, iegūst tiesības nēsāt bereti un vienības kokardi, kas apliecina un simbolizē piederību vienībai. Foto: Santa Vojevodska

*Kapteinis Mārtiņš Zābelis,
NAA Gaisa spēku nodaļas Gaisa spēku studiju kursa priekšnieks*

NAA KRĪVU PADOME

NAA Krīvu padome ir no Latvijas Karaskolas pārmantotā tradīcija, kas tika atjaunota 1992. gadā. Krīvu padome ir NAA studējošo pašpārvaldes augstākā lēmēj institūcija, kas ir neatkarīga NAA studējošo tiesību un interešu pārstāvības galvenā institūcija. Tā darbojas saskaņā ar Krīvu nolikumu, ko ir apstiprinājis NAA senāts. Krīvu padome ir viena no akadēmijas lēmēj institūcijām, jeb, vispārīgi sakot, studentu padome.

Krīvu padomes darbības mērķis ir pārstāvēt NAA studējošos un aizstāvēt viņu tiesības un intereses, kā arī sadarbībā ar citām institūcijām veicināt izglītības, zinātnes, kultūras un sporta aktivitāšu pilnveidi militārajā sfērā. Tāpat kā civilo augstskolu studentu pašpārvaldes, krīvi ir atbildīgi par NAA kadetu reprezentāciju Latvijā un ārvalstīs.

Krīvu padomi veido NAA studiju kursu ievēlētie studējošie – septiņi krīvi, un katram ir savs noteikts amats un atbildības sfēra:

Krīvu krīvs – Krīvu padomes priekšsēdētājs, uztur sadarbību ar NAA vadību, organizē Krīvu padomes sēdes, uzrauga Krīvu padomes darbību u. c.;

Krīvu krīva vietnieks – sniedz atbalstu Krīvu krīvam lēmumu pieņemšanā, ja nepieciešams, veic Krīvu krīva pienākumus;

Materiāltehnisko (MTL) līdzekļu krīvs – seko MTL stāvoklim, bojājumiem, noraksta MTL, kā arī nodrošina visus pasākumus ar nepieciešamajiem MTL;

Civilmilitārās sadarbības krīvs – organizē pasākumus un atbild par to norisi, drošības noteikumu ievērošanu pasākumu laikā, veido sadarbību ar NBS un civilajām struktūrām;

Sabiedrisko attiecību/tehniskais krīvs – veido vizuālus materiālus pasākumiem, veic fotogrāfiju apstrādi, atbild par tehniskā aprīkojuma izvietojumu un tā darbību;

Ārējā virziena krīvs – veido un uztur sadarbību ar Latvijas Studentu apvienību un citu augstākās izglītības iestāžu studējošo pašpārvaldēm;

Kadetu kluba krīvs – organizē un koordinē Kadetu kluba darbību.

Krīvu padome ievēro Latvijas likumus un ārējos normatīvos aktus, Aizsardzības ministrijas un Nacionālo bruņoto spēku izdotos iekšējos normatīvos aktus, kā arī NAA Satversmi un citus ar Krīvu padomes darbību un organizāciju saistītos normatīvos aktus un rīkojuma dokumentus.

Latvijas Karaskolas tradīciju atjaunot nebija viegli. Kā liecina pirmo krīvu stāstījumi par darbības uzsākšanu, tā esot bijusi neziņas un izaicinājumu pilna. Līdz tam nevienam nebija nekādas saistības ar studentu pašpārvaldēm, neviens nezināja, ar ko lai sāk. Svarīga bija nolikuma izstrāde, darbības virzienu noteikšana un, galvenais, jauniešu iesaistes veicināšana. Pirmie gadi Krīvu padomei bija izaicinājumiem pilna, tomēr ar katru nākamo tā strauji uzlabojās. Krīvu padomes darbībā sāka iesaistīties aktīvi un darboties gribīgi jaunieši, kas ar savu iniciatīvu un darba sparū panāca Krīvu padomes izaugsmi līdz pašreizējam līmenim. Patlaban tā ir organizācija, kas nepārtraukti mainās un pilnveidojas. Lai gan Krīvu padomes vēsture ir sena, tomēr, laikam ritot, sabiedrība un jaunieši mainās. Parādās jaunas tradīcijas, pasākumi, paplašinās kadetu interešu loks, kas uzliek par pienākumu krīviem pielāgoties un turpināt sekmēt Krīvu padomes darbību.

Viens no būtiskiem aspektiem jeb pagriezieniem bija Kadetu kluba izveide pēc krīvu izrādītās iniciatīvas. Gan krīviem, gan kadetiem bija nepieciešama vieta, kur darboties, sanākt kopā, labi pavadīt laiku un veicināt savstarpēji stiprāku sadarbību neformālā gaisotnē. Kadetu klubs tika izveidots 2014. gadā, pateicoties NAA finansiālajam atbalstam, kā arī kadetu saziēdotajiem līdzekļiem. Šogad aprit apaļi 10 gadi, kopš darbojas Kadetu klubs. Šo gadu laikā klubs ir piedzīvojis dažādas pārmaiņas, no kurām kā galveno var minēt tā pārcelšanu uz plašām, atjaunotām telpām. Kadetu kluba darbība, attīstība un uzturēšana ir krīvu atbildība.

NAA vadība atbalsta un sekmē Krīvu padomes darbību, nodrošinot tai finansējumu, kas nav mazāks par 1/200 daļu no NAA uzturēšanas izdevumiem. Krīvu padome ir tiesīga pati lemt par savu līdzekļu izmantošanu atbilstoši NBS finanšu aprites noteikumiem. Šis finansējums tiek izmantots galvenokārt Kadetu kluba uzturēšanai un dažādu pasākumu organizēšanai kadetiem, piemēram, "Vasaras ballei", "Ziemassvētku ballei", sporta spēlēm, filmu vakariem u. c.

Krīvu padomei ir sava simbolika un zīmogs, kuru ir apstiprinājis NAA rektors. Šajā gadā krīvu reprezentācijas nolūkiem tika sagatavotas iespaidformas krīvu monētai, kas nākotnē dos iespēju izveidot Krīvu padomes monētas. Šādas monētas ir iemantojušas popularitāti dažādu valstu bruņotajos spēkos kā neformāls, bet augstu vērtēts apbalvojums jeb dāvana, ko pasniedz īpašos gadījumos vai par noteiktiem nopelniem. Tas arī kalpo kā reprezentatīvs materiāls, lai izceltu krīvu vienību, tās vērtības un nozīmi.

NAA Kadetu klubs. Foto: Santa Vojevodska

*Dižkareive Krista Mateus,
NAA Mācību plānošanas un atbalsta pārvaldes
Mācību daļas jaunākā speciāliste*

MELNĀS KAFIJAS VAKARS UN VAREĻU PIEMIŅAS PASĀKUMI

No Kara skolas pārmantotā Melnās kafijas vakara tradīcija Latvijas Nacionālajai aizsardzības akadēmijai (NAA) ir lielākais vēstures mantojums un viena no Latvijas armijas senākajām tradīcijām, ko sargājam un ik gadu 30. novembrī pulcējamies, lai godinātu 14 Kara skolas kadetus, kas Neatkarības kara laikā, 1919. gada novembrī, netaupot savas dzīvības, cīnījās pret Bermonta karaspēku.

Šī tradīcija cieši savijas ar iepriekšējās dienas – 29. novembra – piemiņas pasākumiem, kas ir ne mazāk nozīmīgi. Tie sākas ar vēsturisko cīņu vietu apmeklējumu Vareļu apkaimē, kur NAA pirmā kursa kadeti vēsturnieka Kārļa Dambīša vadībā iepazīstas ar nozīmīgiem Latvijas vēstures notikumiem. Pēc izglītojošā pārgājiena dalībnieki pulcējas uz piemiņas brīdi pie Vareļu pieminekļa, kas veltīts Latvijas Kara skolas 14 kritušajiem kadeti.

Pie Vareļu pieminekļa, kas veltīts Latvijas Kara skolas 14 kritušajiem kadeti. Foto: Santa Vojevodska

Ceremonijai seko simbolisks un emocionāls notikums – piemiņas skrējieni no Vareļiem līdz NAA. Šis skrējieni ir sadalīts 14 posmos, godinot katru no kritušajiem Kara skolas kadeti. Dalībniekiem tas ir ne tikai fizisks pārbaudījums, bet arī cieņas izrādīšana un vēstures saglabāšanas veids, kas stiprina patriotisma un piederības sajūtu.

Turpinot tradīciju, arī šogad 30. novembrī norisinājās Melnās kafijas vakars. Pirms svinīgās daļas 14 akadēmijas kadeti tika uzticēti nozīmīgs uzdevums: doties uz Rīgas Brāļu kapiem, lai no Mūžīgās uguns aiznestu liesmu uz akadēmiju. Šī liesma simbolizē dzīvības un piemiņas turpinājumu, un tā tiek rūpīgi apsargāta līdz vakara jundai. Ar vakara jundu sākas svinīgā norise, kad tiek godināti 1919. gada cīņās kritušie kadeti. Ierindas priekšplānā uzstādot viņu attēlus, tiek atsauktas atmiņā vēsturiskās cīņu vietas, kurās šie jaunie cilvēki ziedoja savas dzīvības Latvijas neatkarības labā. Katru reizi, kad no ierindas tiek nosaukts Kara skolas kadets, kāds no klātesošajiem paziņo par vietu, kur viņš ir kritis. Šajā brīdī mūžīgās uguns liesma tiek izmantota, lai aizdegtu lāpu pie attiecīgā kadeta attēla, veidojot emocionāli piesātinātu piemiņas brīdi, kas apliecina upuru nozīmīgumu un mūžīgo cieņu viņu devumam.

Vakara jundas noslēgumā pasniedz ģenerāļa Mārtiņa Hartmaņa Goda zobenu – balvu, kas simbolizē militāro godu, drosmi un izcilību. Šo apbalvojumu saņem iepriekšējā gada izcilākais akadēmijas absolvents, kurš izcēlies ar augstu profesionalitāti, atbildības sajūtu un teicamu dienesta pienākumu izpildi. Ģenerālis Mārtiņš Hartmanis, kura vārdā nosaukts zobens, bija Lāčplēša Kara ordeņa kavalieris un viens no Latvijas armijas redzamākajiem komandieriem. Zobens, kuru pasniedz ģenerāļa pēctece Diāna Jance, nav tikai apbalvojums – tas ir simbols saiknei starp akadēmijas absolventiem un Latvijas militāro vēsturi. Saņemot zobenu, leitnants kļūst par šīs tradīcijas nesēju un iedvesmotāju jauniem virsniekiem.

Pēc vakara jundas un apbalvošanas viesi tiek aicināti uz neformālo daļu, kas šogad norisinājās iekštelpās – Labklājības centra aktu zālē, kur tika sacītas uzrunas, baudīta melnā kafija un mielasts, kas simbolizē gan kopības sajūtu, gan cieņu pret senajām vērtībām. Pasākumā, līdzīgi kā agrāk pēc kaujām, tika pasniegta SIA “Lāči” ceptā maize, SIA “Puratos Latvia” brūkleņu ievārījums un melna kafija. Šogad karavīru dziesmas bija sagatavojuši kadeti no Krīvu padomes. Šī tradīcija ir ne tikai militāra un patriotiska, bet arī cilvēciski sirsnīga, un sniedz iespēju dalībniekiem satikties, dalīties atmiņās un kopīgi domāt par Latvijas aizsardzības spēku vēsturiskajām saknēm.

Pasākumā piedalījās plašs dalībnieku loks, tostarp valsts augstākās amatpersonas: Valsts prezidents Edgars Rinkēvičs, aizsardzības ministrs Andris Sprūds un Nacionālo bruņoto spēku komandieris ģenerālleitnants Leonīds Kalniņš, NAA vadība, regulāro spēku vienību komandieri, Latviešu Virsnieku apvienības un Ģenerāļu kluba pārstāvji, kā arī kadeti. Dalībnieku vidū bija arī skolēni no Pļaviņu vidusskolas, kur arī tiek kopta Melnās kafijas vakara tradīcija, un iespējamie topošie kadeti no Pulkveža Oskara Kalpaka profesionālās vidusskolas, kuriem šis vakars kalpo par iedvesmu un motivāciju stāties virsnieku rindās.

Kadetu priekšnesums Melnās kafijas vakarā.
Foto: Santa Vojevodska

Vakara junda. Foto: Santa Vojevodska

Kritušie kadeti un piemiņas mielasts.
Foto: Santa Vojevodska

Kadetu sarunas. Foto: Santa Vojevodska

Kareivis **Oskars Ramiņš**,
NAA Sauszemes spēku Militārās vadības kadets

KADETU IESVETĪBAS PASĀKUMS "BALTĀ NAKTS"

Pirms studiju uzsākšanas biju nedaudz dzirdējis par Nacionālās aizsardzības akadēmijas (NAA) Baltās nakts tradīciju – iesvētības pasākumu, kas ilgst trīs dienas un trīs nakts.

Pirmā nakts bija samērā mierīga. Mūs pamodināja pusnaktī, un lielāko daļu nakts pavadījām, mācoties gultas klāšanas tehniku. Sākumā tas šķita sarežģīti, jo bijām pusnomodā, tomēr laika gaitā sapratām, kas no mums tiek prasīts, un gultas klāšanas process noritēja veiksmīgāk. Man izdevās saklāt gultu četru minūšu laikā.

Otrā nakts bija dinamiskāka. Mūs nostādīja ierindā laukuma ekipējuma pārbaudei. Iepriekš bijām saņēmuši sarakstu ar nepieciešamo ekipējumu, taču vienam no mums tas bija atstāts skapī. Gaidot biedru, veicām atsevišķus vingrojumus līdz brīdim, kad nepieciešamais ekipējums bija visiem, tad devāmies maršā ar gāzmaskām NAA teritorijā. Noteiktajā vietā novilkām gāzmaskas un sastājāmies lielā aplī, kur veicām kārtējo uzdevumu – "skudru maršu". Vienīgie noteikumi bija – nerunāt un staigāt pa apli bez apstājas. "Skudru maršs" ilga aptuveni četras stundas, un pēc tā vienīgā doma bija par ekipējuma nolikšanu un siltumu.

Pēdējā nakts bija izšķirošā – pēc tās mēs tikām pilnvērtīgi uzņemti kadetu sastāvā. Šajā naktī mūs pamodināja ne tikai ar skaļiem saucieniem, bet arī ieroču šāvieniem. Pēc pamošanās un ekipējuma sagatavošanas devāmies pie kuratoriem uz pārbaudi, kurā ekipējuma iztrūkums netika konstatēts. Sākās noslēdzošais pārbaudījums. Tā uzdevumu stacijas bija interesantas un aizraujošas, bet vislabāk atceros uzdevumu, kurā mums deva dažādus ēdienus, piemēram, gaļas zupu un mārutkus ar sinepēm. Man ar šiem ēdieniem nebija nekādu problēmu, taču daudziem kolēģiem kļuva slikti.

Baltās nakts pārbaudījumi. Foto: Daniela Šakociņa

Pēc visu uzdevumu veikšanas mūs atkal nostādīja sākuma vietā. Sekoja atsevišķas pārbaudes, pēc kurām ar aizsietām acīm devāmies uz "skudru marša" vietu. Tur mūs nostādīja aplī un pastāstīja par "Krīvu rūgtu". Dzēriens bija tiešām nepatīkams, bet man izdevās to izdzert. Daudziem tas sagādāja lielākas grūtības, tomēr beigās visiem izdevās tās pārvarēt. Pēdējais pārbaudījums – tradicionālais skrējiens līdz bijušajai Kara skolai, aptuveni sešus kilometrus garš maršruts. Jāteic, ka skriešanas laikā es vēl cīnījos ar "Krīvu rūgtā" pēcgaršu. Kad beidzot sasniedzām Kara skolu, mūs svinīgi iecēla kadetu kārtā, un ar to arī noslēdzās "Baltās nakts" kompleksais pārbaudījums.

Kopumā šis tradicionālais pasākums nebija viegls, taču, manuprāt, tas bija ļoti interesants un lielisks veids, kā pārbaudīt savas fiziskās un mentālās spējas.

Baltās nakts pārbaudījumi. Foto: Daniela Šakociņa

Baltās nakts skrējiens. Foto: Daniela Šakociņa

Ilze Zeltkalne-Znotiņa,

NAA Militārās vadības studiju nodaļas asistente

VALDIM MATĪSAM – 80

Latvijas Nacionālās aizsardzības akadēmijas pirmais rektors (priekšnieks) Valdis Matīss laikabiedru atmiņās ir palicis kā pārliecināts valsts patriots. Tieši tādēļ brigādes ģenerāļa Valda Matīsa jubilejas gadā – šogad viņam apritētu 80 – vēlētos akcentēt viņa spēcīgo patriotisma kodu, kas veidojās ģimenē un caurvijās viņa vērtībās un pasaulskatījumā.

CV

1944. gada 24. oktobris – 2010. gada 24. maijs

Dzimis: Balvu novadā, Rugāju pagastā

Vecāki: Ādolfs Matīss un Alīna Matīsa, beiguši Rēzeknes skolotāju institūtu

Izglītība:

1951.–1962. gads – Bērzpils vidusskola

1962.–1965. gads – Ļeņingradas Artilērijas kara skola

1970.–1974. gads – Ļeņingradas Artilērijas kara akadēmija

1981.–1985. gads – Maskavas Mihaila Frunzes Kara akadēmijas aspirantūra

1986. gads – militāro zinātņu kandidāts

1989. gads – docents

Militārā karjera:

1991.–1992. gads – Humanitārās Kara akadēmijas (Maskavā) katedras vadītājs

1992.–1998. gads – Latvijas Republikas Nacionālās aizsardzības akadēmijas rektors (priekšnieks)

1998.–2003. gads – pirmais Latvijas militārais atašejs ASV un Kanādā

2003.–2007. gads – Latvijas 1. ranga militārais atašejs Krievijas Federācijā

2007. gads – atvaļinās no profesionālā militārā dienesta

2007.–2009. gads – aizsardzības ministra padomnieks

Militārās pakāpes:

1992. gada 5. maijs – pulkvedis

2003. gada 14. augusts – brigādes ģenerālis

Apbalvojumi:

Triju Zvaigžņu ordeņa Goda zīmes I pakāpe (1997), Viestura ordeņa II šķira (2004)

Latvijas ģenerāļu kluba un Latviešu virsnieku apvienības biedrs

Valdis Matīss jau kopš skolas gadiem bija pārliecināts, ka izvēlēsies militāro jomu. Atbildot uz jautājumu, kā bija radusies šāda interese, viņš intervijās vaļsirdīgi paskaidroja, ka to veidoja kūtsaugšā pieejamā literatūra. Vecāku slēptās grāmatas, ko neatzina padomju laikā, Valda Matīsa vārdiem sakot, bija viņa otrā izglītība¹, un īpaši daudz ticis lasīts par Latvijas vēsturi, brīvības cīņām, strēlniekiem. Tieši tēva mudināts, Valdis Matīss izvēlējās virsnieka karjeru, jo jau tad paps, kā tika uzrunāts tēvs, bija pārliecināts, ka padomju impērija sagraus, tāpēc Latvijai būs vajadzīgi savi virsnieki. Par savu pārliecību tēvs samaksāja: “Ilgi bija nebrīvē, viņam atņēma skolotāja tiesības”². Lai gan tēva uzskati un radi, kas bija emigrējuši, neatbilda padomju virsnieka biogrāfijai un Valdim Matīsam bija

¹ Zvejniece, R. (2003). Tēva sapnis atmirdz ģenerāļa zvaigznēs. *Vaduguns*, 15. oktobris, 8. lpp.

² Egļīte, I. (1994). Valdis Matīss – tikai Andrim Jakubānam un Ērikam Hānbergam. *Neatkarīgā Cīņa*, 30. aprīlis.

liegts turpināt izglītību Ģenerālštāba akadēmijā, viņa panākumi militārajā jomā bija izcili un sasniedza pulkveža pakāpi. Tomēr visaugstākais novērtējums esot bijis no tēva, kurš, redzot dēlu Latvijas armijas formā un īstenojot tik būtisku uzdevumu – Latvijas Nacionālās aizsardzības akadēmijas izveidi –, esot atzinis: “Mans sapnis ir piepildījies.”³

Valdis Matīss kopā ar mammu un brāli Uldi 1995. gada 2. septembrī.
Foto: Balvu Novada muzeja krājums Nr. BLNM-z/p-844/6

Vecākiem bija pamats lepoties ar dēlu – pārliecinātu valsts patriotu. Līdz ar vēsmām par valsts neatkarību Krievijā esošie latviešu virsnieki regulāri tikās Latvijas pārstāvēniecībā, lai būtu gatavi doties uz dzimteni, jo apzinājās, ka militārie spēki tur būs nepieciešami; paša Valda Matīsa vārdiem sakot, “prātu vienmēr vilka uz Latviju”⁴. Un laikā, kad, kā rakstīja Matīss, “Krievijas armija vēl bija Latvijā, OMON šaudīšanās un upuri nebija piemirsti”⁵, sabiedrībā aizvien virmoja bailes un neziņa, viņš saņēma valstiski svarīgu uzdevumu – izveidot Nacionālo aizsardzības akadēmiju. “Valdis Matīss atzīst, ka 1992. gada 6. aprīlis bija skaistākais brīdis viņa mūžā: ierindā nostājās 150 jaunie kadeti un 12 pedagogi – virsnieki, un viņš aizsardzības ministram Tālavam Jundzim varēja ziņot, ka parāde Aizsardzības akadēmijas atklāšanai nostādīta.”⁶ Tieši Valda Matīsa drosme, neatlaidība, pārliecība, iedvesmošana, patriotiski domājošo piesaiste, kā arī dedzīgs kalpojums dzimtenei radīja stiprus pamatus akadēmijai. Intervijās Valdis Matīss lepojās, ka akadēmijā sagatavo ne tikai militāri spēcīgus, bet arī augsti izglītotus virsniekus, jo garīgumam, tāpat kā latviskumam, tiek veltīta ļoti liela uzmanība.

³ Zvejniece, R. (2003). Tēva sapnis atmirdz ģenerāļa zvaigznēs. *Vaduguns*, 15. oktobris, 8. lpp.

⁴ Kļaviņš, A. (2003). Ar tēva vēlējumu un nezūdošu sapni par Dzimteni. Valdis Matīss, brigādes ģenerālis, Latvijas militārais atašejs Krievijas Federācijā. *Latvijas Vēstnesis*, 25. septembris, Nr. 132. Pieejams: <https://www.vestnesis.lv/ta/id/79294>

⁵ Matīss, V. Atskatoties uz piecos gados paveikto: [par Nacionālo aizsardzības akadēmiju]. *Kadets*. Nr. 23 (1997), 18.–24. lpp.

⁶ Zvejniece, R. (2003). Tēva sapnis atmirdz ģenerāļa zvaigznēs. *Vaduguns*, 15. oktobris, 8. lpp.

Plkv. Valdis Matīss savā darba kabinetā NAA. Foto: Balvu Novada muzeja krājums Nr. BLNM-z/p-841/18

NAA priekšnieks plkv. Valdis Matīss un ASV brģen. Vilmārs Kukainis apmeklē NAA bibliotēkas lasītavu, 1993. gads. Foto: Laila Tīģere

Gaisa spēku komandieris plkv. Kārlis Kīns sveic plkv. Valdi Matīsu 50 gadu jubilejā, 1994. gads.
Foto: Balvu Novada muzeja krājums Nr. BLNM-z/p-841/15

Plkv. Valdis Matīss ar vietniekiem plkv. Kārli Krēsliņu, plt. Vili Raupu un plt. Ivaru Pampi, 1994.gads. Foto no NAA arhīva

Plkv. Valdis Matīss apgūst angļu valodu Luksemburgā. Foto: Balvu Novada muzeja krājums Nr. BLNM-z/p-844/5

NAA rektors plkv. Valdis Matīss sveic Taktikas katedras vadītāju plt. Jāni Skrindu, vienu no NAA pamatlicējiem, 1997. gads. Foto no NAA arhīva

“Kad pēc sešiem gadiem [esot rektora amatā] Valdim Matīsam piedāvāja militārā atašeja amatu ASV un Kanādā, viņš to pieņēma, jo pavēles un ieteikumus karavīrs nenoraida, bet piedāvājumus pieņem.”⁷ Valdis Matīss atašeja darbu uzskatīja par latviskās misijas paušanu, atzīstot, ka svarīgi ir atrasties Amerikā, lai neatlaidīgi stāstītu par Latviju. Turklāt būtiski atcerēties, ka Matīss atašeja pienākumus pildīja laikā, kad Latvija bija vēl tikai ceļā uz NATO. Iespējams, tieši patriotiskajā pārliecībā stiprinājās spēja dedzīgi pildīt pienākumus, jo laikabiedru atmiņas liecina, ka Valdis Matīss kļuva par izcilu piemēru citiem atašējiem. Savukārt viņš pats ir atzinis: “Viens no atašeja pienākumiem ir pārstāvēt savu valsti, bet ko tas vārds nozīmē! Tas ir tik dziļš un apjomīgs! Pirmkārt, tu parādi, ka tāda valsts ir. Kā tu uzvedies, spriež par tavu valsti, kāda ir kultūra.”⁸

No kreisās – brģen. Valdis Matīss, Aizsardzības ministrs Ģirts Valdis Kristovskis, Valsts prezidente Vaira Vīķe-Freiberga, vadm. Gaidis Zeibots un brģen. Kārlis Krēslīņš pēc ģenerāļa pakāpes piešķiršanas Matīsam un Krēslīņam, 2003. gads. Foto: Balvu Novada muzeja krājums Nr. BLNM-z/p-842/1

Latvijas Republikas proklamēšanas 81. gadadienas un NBS 80. gadadienas svinības 1999. gada 18. novembrī ASV, Vašingtonā. 2. no labās: vēstnieks Ojārs Kalniņš ar kundzi Irmu un plkv. Valdis Matīss ar kundzi Irisu Elvīru. Foto: Balvu Novada muzeja krājums Nr. BLNM-z/p-839/10

⁷ Zvejniece, R. (2003). Tēva sapnis atmirdz ģenerāļa zvaigznēs. Vaduguns, 15. oktobris, 8. lpp.

⁸ Rācenis, U. (2002). Militārais sūtnis apsolītajā zemē. Lauku Avīze, 6. augusts, 17. lpp.

ASV Aizsardzības, militārā, Gaisa spēku un Jūras spēku atašeja akreditācijas raksta pasniegšana plkv. Valdim Matīsam 1998. gada decembrī.

Foto: Balvu Novada muzeja krājums Nr. BLNM-z/p-838/1-3

Ik dienas akadēmijā tiek minēts Valda Matīsa vārds, norādot uz zāli, kas veltīta brigādes ģenerāļa ieguldījumam, tā vienlaikus godinot un radot sajūtu, ka akadēmijas pirmais rektors aizvien ir līdzās. Tā ir galvenā vieta, kur tiek pieņemti nozīmīgākie lēmumi Senāta vai Mācību padomes sēdēs, aicināti viesi, pasniegti apbalvojumi utt. Valda Matīsa zālē iespējams uzzināt par brigādes ģenerāļa būtiskākajiem biogrāfijas datiem un iepazīties ar fotogrāfijām. Līdzās ieejai zālē ir komandiera piemiņas ekspozīcija, kurā iekļautas gan fotogrāfijas, gan personiskās lietas, tostarp rokkrakstā veidotā angļu valodas vārdnīca. Savukārt Balvu Novada muzejā jau kopš 2013. gada ir izveidota Valda Matīsa piemiņas istaba, kurā apskatei izlikta personiskās fotogrāfijas, dokumenti, vēstules, privātās mantas un pat ģenerāļa parādes un ikdienas formas tērps.

Valda Matīsa atziņas

“Ģenerāļa pakāpe dod stimulu jaunaļiem virsniekiem iegūt labu izglītību, pieredzi un arī tiekties uz ģenerāļa zvaigznēm.”⁹

“Uzvaras un zaudējumus var saprast tikai salīdzinājumā.”¹⁰

“Tradīcijas ir viens no audzināšanas elementiem.”¹¹

“Karavīram jābūt savas valsts patriotam.”¹²

“Ko nozīmē būt īstam virsniekam? Būt vispārēji un profesionāli izglītotam. Ar stipru

⁹ Eglīte, I. (1994). Valdis Matīss – tikai Andrim Jakubānam un Ērikam Hānbergam. Neatkarīgā Cīņa, 30. aprīlis.

¹⁰ Turpat

¹¹ Kļaviņš, A. (2003). Ar tēva vēlējumu un nezūdošu sapni par Dzimteni. Valdis Matīss, brigādes ģenerālis, Latvijas militārais atašejs Krievijas Federācijā. Latvijas Vēstnesis, 25. septembris, Nr. 132. Pieejams: <https://www.vestnesis.lv/ta/id/79294>

¹² Zvejniece, R. (2003). Tēva sapnis atmirdz ģenerāļa zvaigznēs. Vaduguns, 15. oktobris, 8. lpp.

morāli. Labi fiziski sagatavotam. Uzticīgam valstij, ja nepieciešams, ziedojot tās labā savu visdārgāko. Virsniekam arī jābūt spējīgam saprast savus padotos, zināt viņu vajadzības, rūpēties par viņiem.”¹³

“Es nekad neesmu lamājis – tas, manuprāt, nav komandiera cienīgi. Dzīvē jau visādas situācijas gadās, arī karstas, bet es parasti aizskaitu līdz desmit. Galvenais ir mērķis, un labam komandierim jāgādā, lai padotie to sasniegtu. Nekāda kliegšana tur nepalīdzēs.”¹⁴

Izmantotie avoti:

Kļaviņš, A. (2003). Ar tēva vēlējumu un nezūdošu sapni par Dzimteni. Valdis Matīss, brigādes ģenerālis, Latvijas militārais atašējs Krievijas Federācijā. *Latvijas Vēstnesis*, 25. septembris, Nr. 132. Pieejams: <https://www.vestnesis.lv/ta/id/79294>

Latvijas Nacionālā aizsardzības akadēmija. (2017). *Latvijas Nacionālā aizsardzības akadēmija: pirmie 25 gadi*. Rīga: Latvijas Nacionālā aizsardzības akadēmija. 165. lpp.

Matīss, V. Atskatoties uz piecos gados paveikto: [par Nacionālo aizsardzības akadēmiju]. *Kadets*. Nr. 23 (1997), 18.–24. lpp.

Izmantotie avoti no Balvu novada muzeja krājuma:

Brigādes ģenerālis Valdis Matīss. (2010). *Tēvijas Sargs*, jūnijs, Nr. 6

Eglīte, I. (1994). Valdis Matīss – tikai Andrim Jakubānam un Ērikam Hānbergam. *Neatkarīgā Cīņa*, 30. aprīlis.

Matīss, V. *Autobiogrāfija*

Rāčenis, U. (2002). Militārais sūtnis apsolītajā zemē. *Lauku Avīze*, 6. augusts, 17. lpp.

Zvejniece, R. (2003). Tēva sapnis atmirdz ģenerāļa zvaigznēs. *Vaduguns*, 15. oktobris, 8. lpp.

Valdis Matīss savā dzīvoklī ASV, pirms došanās uz pieņemšanu. Foto: Balvu Novada muzeja krājums Nr. BLNM-z/p-839/13

Valdis Matīss ar kundzi NAA 15. gadadienas ballē Rīgas Biržas namā, 2007. gada. 13. februārī. Foto: Normunds Mežiņš

¹³ Turpat

¹⁴ Eglīte, I. (1994). Valdis Matīss – tikai Andrim Jakubānam un Ērikam Hānbergam. *Neatkarīgā Cīņa*, 30. aprīlis

Pulkvežleitnants **Tomass Delvers**,
NAA Tālmācības studiju nodaļas priekšnieks

MĀLPILS KADETI

1991. gada beigās, veidojot bruņotos spēkus¹, Latvija saskārās ar virsnieku trūkumu. Ja majoru, pulkvežleitnantu un pulkvežu bija pietiekami, tad īpaša problēma bija jaunākie virsnieki – leitnanti, virsleitnanti, kapteiņi. Pēdējos padomju okupācijas gados latvieši ļoti reti iestājās karaskolās. Bet Latvijai nebija cita formējuma, kur meklēt virsniekus, izņemot PSRS armiju.

Nacionālā aizsardzības akadēmija tika nodibināta 1992. gada februārī. Pirmie kadeti, kas mācījās trīs gadu programmā, mācības uzsāka 1993. gada pavasarī un absolvēja NAA 1995. gada augustā. Šī situācija bija paredzama jau 1992. gada sākumā, un tādēļ viens no pirmajiem NAA uzdevumiem bija meklēt īslaicīgu risinājumu.

Risinājumi bija divi. Pirmais – atlasīt vairāk pieredzējušus karavīrus, eksaminēt tos un pēc eksāmenu nokārtošanas piešķirt leitnanta dienesta pakāpi. Šādi daži desmiti pirmo karavīru kļuva par leitnantiem.

Otrais risinājums bija organizēt īslaicīgu kursu virsnieku apmācībai. Šī kursa garums bija seši mēneši, no aprīļa sākuma līdz 2. oktobrim. Par apmācību vietu izvēlējās Mālpili, kur Mālpils lauksaimniecības tehnikumā jau kopš 1991. gada rudens bija izvietojies viens no pirmajiem robežsargu apmācību centriem un vēlāk, 1992. gadā, tika izvietota Štāba bataljona Godasardzes rota.

Pēc iestājpārbaudījumiem marta beigās kursu uzsāka 88 kadeti. Sākotnēji bija plānots organizēt sešu mēnešu kursu leitnantiem un trīs mēnešu kursu virsnieka vietniekiem². Taču jau pirmajās nedēļās tika nolemts, ka visi mācīsies sešus mēnešus. Pēc prakses, kas tika pieņemta Latvijas Kara skolā līdz 1940. gadam, kursa sekmīga absolvēšana vēl nenozīmēja automātiski piešķirtu leitnanta dienesta pakāpi. Ja kadetam bija sliktākas sekmes un problēmas ar disciplīnu, viņam pienācās tikai virsnieka vietnieka dienesta pakāpe ar tiesībām ne ātrāk kā pēc gada pārkārtot eksāmenus un kļūt par leitnantu. Šis bija samērā motivējošs faktors mācību laikā, jo lika kadetiem piedomāt par sekmēm un disciplīnu. Šāda sistēma pastāvēja arī NAA vismaz līdz 1999. gadam. Daži Mālpils kadeti, kas nāca no Rīgas robežsargiem un bija pieteikušies uz virsnieku vietnieku kursu, šo sešu mēnešu dēļ atteicās no turpmākās mācīšanās. Kursā laikā tika atskaitīti vēl vairāki kadeti, galvenokārt disciplīnas pārkāpumu dēļ, un 2. oktobrī NAA absolvēja 60 leitnanti un 12 virsnieka vietnieki.

Mācību bāze Mālpilī bija minimāli aprīkota, un tas atstāja iespaidu uz mācību procesu. Kadeti tika mācīti kaujas ieroči, taču kaujas šaušanas nebija, šaušanas nodarbības ar mazkalibra pistolēm un šautenēm notika tehnikuma šautuvē. Taktikas nodarbībās sākumā nācās iet bez ieročiem, kā rezultātā radās joks “Ieroci iegūsi kaujā!”. Kaujas inženiernodrošinājums un topogrāfija tālaika apstākļos bija labā līmenī, šos priekšmetus mācīja majors Osvalds Arnicāns, kurš prata prasmīgi izmantot pieejamos mācību līdzekļus. Bija daudz fizisko aktivitāšu – rīta rosme, sporta nodarbības dienas laikā un treniņi vakarā,

¹ 1991. gadā Latvijā izveidojās vairāki cits no cita neatkarīgi militāri formējumi: Aizsardzības spēki, Zemesardze u. c. Tikai 1994. gadā šos formējumus apvienoja, izveidojot Nacionālos bruņotos spēkus.

² Dienesta pakāpe “virsnieka vietnieks” pastāvēja Latvijas armijā starp Pirmo un Otro pasaules karu, un tika atjaunota 1991. gadā. Tā pastāvēja līdz 2002. gadam, un aptuveni atbilda mūsdienīgai štāba virsseržantam OR-7. Virsnieka vietnieki pēc savas būtības nebija instruktori, jo varēja ieņemt arī vadu komandieru amatus.

starp vakariņām un naktsmieru. Tiem laikiem tradicionāli bija arī rīkot daudz ierindas apmācību, no PSRS armijas bija mantots “prūšu solis”, un rudens pusē kadetu zābaku zoles bija nodeldētas visai plānas.

Sadzīves apstākļi bija laikmetam atbilstoši, kadeti un pasniedzēji dzīvoja tehnikuma kopmītnēs četrvietīgās istabās. Valstī bija kurināmā trūkums, tādēļ kopmītnes un tehnikuma mācību telpas aprīlī un maijā netika apkurinātas. Maija beigās nāca ar siltumu, toties vasaras mēnešos kopmītnēs reizēm nebija ūdens, kadeti gāja rītos mazgāties uz lielajiem dīķiem, kuru Mālpilī ir daudz. Jāpiebilst, ka kopmītnēs bija tikai aukstais ūdens, dušu nebija. Majors Vilis Raups, īsi pasakot, ka dušas būs, radis risinājumu: uz vienas izlietnes ūdens krāna tikusi uzmaukta gumijas caurule; šo metodi kadeti nosaukuši par RD – “Raupa Dušu”. Pēc tam kāds caurules galā uzlicis lejkannas uzgali, un tā kļuvusi par RDM – “Raupa Duša, Modernizētā”. Humors un dzīvesprieks šajā pasaulē atrisina daudzas sīkas problēmas.

Latvijas Trešā Atmoda un pirmie neatkarības gadi bija pacēluma laiks, vēlme pēc pārmaiņām, taču PSRS laika domāšana joprojām bija iesakņojusies cilvēku prātos un rīcībā. Sabiedrībā tika apšaubīts viss – gan padomju okupācijas laika vērtības, gan vispār-cilvēciskās. Nebija nekā pašsaprotama, un tas bija vērojams arī bruņoto spēku pirmajās vienībās. Kā 19. gadsimta sākumā ir teicis Prūsijas ģenerālis Gerhards fon Šarnhorsts (*Gerhard von Scharnhorst*), “Armija ir sabiedrības spogulis”.

Kā piemēru var minēt sporta nodarbības, kas ir neatņemams militārās vides elements jebkuras valsts bruņotajos spēkos. Kursu otrajā nedēļā kadetu vidū sāka kļīst runas, ka sporta nodarbībām vajadzētu būt brīvprātīgām, un kāds vads deleģēja savu komandieri ierosināt to vadībai. Apstākļi sakrita tā, ka saruna notika gaitenī un to redzēja puse kursa. Vada komandiera teikto “Lai sporto tikai tie, kuri grib...” kursa priekšnieks pulkvežleitnants Māris Gulbis strauji pārtraucis ar vārdiem “Virsnieks nevar iztikt bez sporta!”. Pēc tam par šo tēmu nebija nekādu atklātu diskusiju līdz pat kursa beigām, taču aizmuguriski Mārim Gulbim tika pārņemts, ka viņš rīkojas kā PSRS armijas virsnieks. Virsniekiem, kuri bija ieguvuši savu pakāpi padomju armijā, nācās rēķināties ar to, ka arī par loģisku un pamatotu vadības stilu viņus varēja vainot PSRS tradīciju turpināšanā.

Dažas no tām NAA ienāca ne tikai no virsniekiem, bet arī no kadeti. Tas arī nav pārsteidzoši, jo gandrīz visi kadeti bija dienējuši divu vai trīs obligāto dienestu PSRS armijā un tikai daži bija no pirmajiem atjaunotās Latvijas obligātā dienesta karavīriem.

Vienīgais pasniedzējs, kas NAA nenāca no PSRS armijas, bija kaprālis Felkers, ASV izcelsmes latvietis, kurš dažus mēnešus pavadīja kopā ar kadeti. Felkers bija ap 25 gadus vecs, dienējis ASV jūras kājniekos un piedalījies Persijas Līča karā 1990.–1991. gadā. Viņš nemācīja nevienu konkrētu priekšmetu, reizēm asistēja taktikas nodarbībās, bet galvenokārt nodarbojās ar kadetu fizisko sagatavotību un audzināšanu. Šie divi uzdevumi izrādījās visaktuālākie.

Kadetu fiziskā sagatavotība bija nevis slikta, bet gan atšķirīga, pēc vidējā vērtējuma – laba. Taču no PSRS armijas jau bija ievazāts netikums, ko īsi varētu saukt par protestēšanu. Obligātā dienesta karavīru vidū bija populāri nepakļauties pavēlēm, protestēt jebkurā izdevīgā gadījumā, ar vai bez būtiska iemesla, un žēloties par grūto dzīvi. Apzinīgs obligātā dienesta karavīrs biedru vidū tika uzskatīts par sevi necienošu, nicināmu cilvēku. Mālpils kadeti pamatā bija apzinīgi un ieinteresēti mācībās un turpmākajā dienestā, taču ar pāris “protestētājiem” pietiek, lai grautu kolektīva morāli. Felkers bija tas, kurš ar šo parādību cīnījās.

Kādā no pirmajiem vakariem kaprālis parādīja kadeti filmā par ASV jūras kājnieku pamatapmācību, par ko visi bija sajūsmā un daži pat izteica vēlmi doties uz ASV kaut tūlīt, lai šo apmācību izietu. Šī vēlme gan ātri noplaka, un laikā, kad Felkers ar NAA vadī-

bas atbalstu spēcīgi uzlaboja rīta rosmes kvalitāti, bija pat vērojama pretestība ar motīvu “Kāpēc mūs te tā dzenā, neesam nekādi jaunkareivji?!”. Ja līdz tam rīta rosme bija galvenokārt pašu kadetu atbildība, tad Felkers ieviesa četru kilometru skrējienus. Ja pirmajās dienās katrs skrēja savā gaitā, tad drīz kadeti likā skriet ierindā, vadu sastāvā, pēc tam – skriet kopsoļi. Aptuveni pēc mēneša kadeti tika pateikti, ka rīta rosme nav pastaiga, bet gan treniņš, un šie četri kilometri ir jānoskrien ne ilgāk kā 18 minūtēs. Rezultāts bija jūtams septembra beigās eksāmenā, jo viss kurss formas tērpos un zābakos viegli noskrēja trīs kilometrus, iekļaujoties 12 minūtēs.

Kaprālis Felkers daudz laika pavadīja kopā ar kadeti, un rīta rosme viņam nozīmēja ne tik daudz sporta instruktora darbu, cik audzināšanu. Viņš daudz strādāja ar kadeti, īpaši protestētājiem, kuri centās izrādīt neapmierinātību vai pārkāpa disciplīnu. Reizēm tā bija vienkārša saruna, reizēm Felkers vakarpusē iedeva kadetam lāpstu, aizveda uz mežmalu un lika rakt mīnmetēja ierakumu – vismaz pāris kubikmetrus zemes. Kamēr kadets raka, Felkers skaidroja domu, ka, ja karavīrs brīvprātīgi pieteicies dienestā, tad viņam dienests ir jāpieņem, nevis jāapstrīd. Felkers mudināja kadetus būt enerģiskiem, aktīviem, uzstādīt sev augstas prasības. Viegli tas nenācās, un laikam jau viņam reizēm arī nolaidās rokas. Kādā preses intervijā kaprālis bija izteicies, ka kadeti esot nemotivēti, un daži to ņēma ļaunā.

Pasniedzēji, kuri mācīja Mālpils kadetus, bija godprātīgi un centās dot labāko no savām zināšanām. Drīz pēc mācību sākuma radās arī pretrunas izpratnē par kara mākslu. Pasniedzēji bija mācījušies PSRS karaskolās 1960. un 1970. gados un vadījās pēc tā laika izpratnes par taktiku un citiem priekšmetiem. Daļa kadetu pavisam nesen, astoņdesmito gadu beigās, bija dienējuši PSRS motorizēto strēlnieku, gaisa desanta, tanku un artilērijas vienībās un mācīti daudz kam modernākam. Lielas nesaskaņas gan tas neizraisīja, pasniedzēji mācīja, ko zināja, citu pasniedzēju nebija, un paši kadeti arī nebūtu spējīgi mācīt citus. No šodienas skatpunkta raugoties, ir jāsecina, ka bija labāk mācīties ne gluži jaunāko materiālu, nekā nekādu. Ja cilvēka zināšanu bagāžā nekā nav, tad nav pamata, uz kā būvēt ko jaunu.

Kā viens no pasniedzēju labākajiem piemēriem minams majors Jānis Skrinda. Viņš mācīja taktiku un neaizmirs, ka kadetu audzināšana ir ne tikai kadetu komandieru, bet gan visu NAA virsnieku atbildība. Majors arī labi apzinājās, ka nepārzina jaunāko, moderno taktiku. Vēlākajos gados, kad NAA jau atradās Rīgā, Skrinda ļāva izpausties jaunajiem pasniedzējiem un neiebilda pret jauninājumiem. Jānis Skrinda bija cēlies no slavenas Latgales ģimenes, bija prasīgs un korekts. Viņš, tāpat kā citi NAA virsnieki, lielāko daļu mūža bija pavadījis PSRS armijā, taču no viņa nekad nevarēja dzirdēt “mātes valodu”, kas mūsdienās ir kļuvusi par latviešu sabiedrības problēmu.

Kadetu audzināšanā aktīvi iesaistījās arī tie Latvijas armijas virsnieki, kuri bija beiguši Kara skolu 1939. gadā vai agrāk. Viņi bija bieži viesi Mālpilī un nodarbībās aizrautīgi stāstīja kadeti par Latvijas armijas dzīvi starpkaru periodā. Bija piepildījies viņu piecdesmit gadus ilgušais klusais sapnis par Latvijas neatkarības atjaunošanu. No šo virsnieku pieredzes varēja paņemt daudz, bet, diemžēl, viņi ne vienmēr saprata, ka ir pagājis laiks, mainījies domāšanas veids, un jaunā paaudze nepieņems starpkaru Latvijas dzīvesveidu ar visām pozitīvajām un negatīvajām izpausmēm.

Pēc Mālpils kursa beigām absolventi tika nosūtīti uz dažādām dienesta vietām: Robežsargu brigādes³ bataljoniem, Izlūkdesanta bataljonu, Mobilo strēlnieku Mācību centru,

³ Robežsargu brigāde no 1992. līdz 1996. gadam bija Aizsardzības spēku un Nacionālo bruņoto spēku sastāvdaļa.

Štāba bataljonu u. c. vienībām. Jaunos leitnantus vienībās uzņēma dažādi. Virsniekiem, kuri bija mācījušies PSRS karaskolās četrus vai piecus gadus, reizēm bija grūti pieņemt, ka jaunie leitnanti ir mācījušies tikai sešus mēnešus. Bija gadījumi, kad vecākie virsnieki Mālpils kursu publiski nosauca par “kanalizācijas kursu”. Tāpat NAA tika mēģināts Mālpils kursam radīt “nepilnvērtīgā kursa” tēlu. Ir jāpiekrīt, ka sešos mēnešos nav iespējams iemācīt tikpat daudz, cik trijos vai četros gados. Taču jāņem vērā arī tas, ka NBS tikai sāka veidoties un nācās pielāgoties apstākļiem. Mālpils kursa absolventi deva iespēju mācīties pirmajiem NAA trīs gadu programmas kadeti. Mūsdienās dzīve ir pierādījusi, ka jebkurš var nonākt situācijā, kurā viņa iegūtā izglītība tiek apšaubīta ne viņa vainas dēļ.

Vēlākajos gados daudzi Mālpils kursa absolventi papildināja savu militāro izglītību NAA, Baltijas aizsardzības koledžā (*Baltic defense college/BALTDEFCOL*) u. c. militārajās mācību iestādēs un kursos ārzemēs, kā arī ieguva bakalaura un maģistra grādus civilajās augstskolās. Divi no Mālpils kursa absolventiem ir kļuvuši par ģenerāļiem.

NAA kadeti Mālpilī. 1992. gads.
Foto no Tomasa Delvera personīgā arhīva

STARPTAUTISKĀ SADARBĪBA

Gundega Zande,
NAA militārā speciāliste (militāri publisko attiecību jomā)

STARPTAUTISKĀ SADARBĪBA NAA 2024. GADĀ

Starptautiskā sadarbība NAA vienmēr ir bijusi fundamentāli nozīmīgs darbības virziens. Veiksmīga sadarbība ar partnerinstitūcijām Eiropā un otru okeānam pilnveido kadetu zināšanas un paplašina ne tikai profesionālo iemaņu bāzi, bet arī attīsta sadarbības prasmes ārpus ierastās komforta zonas. Viena no NAA starptautiskās sadarbības nozares darbības pamatnostādnēm ir redzējums, ka ikvienam NAA kadetam studiju laikā vienu reizi ir jādodas uz partnerinstitūciju organizētu apmācību moduli, pieredzes apmaiņas nedēļu vai citu pasākumu, kura laikā paralēli zināšanu un iemaņu papildināšanai un pilnveidošanai tiek gūts ieskaits par militārās ikdienas kārtību un jomas specifiku citās valstīs, kā arī paplašināts sadarbības partneru loks un nereti arī iegūti jauni draugi.

2024. gada pirmajos desmit mēnešos 68 NAA kadeti ir devušies uz partnerinstitūcijām, lai piedalītos dažādos īstermiņa apmācību modulos, Polijā un Čehijā semestri mācījušies programmas “Erasmus+” ietvaros kopā ar kadeti no visas pasaules, pilnveidojuši zināšanas “Erasmus+” prakses ietvaros Norvēģijā *Complex Operations Course* un Rumānijā *Voyage at Sea* ietvaros, demonstrējuši fiziskās un prāta noturības prasmes militārajās sacensībās Polijā un Slovākijā, kā arī starptautisko kadetu nedēļu ietvaros iepazinuši citu valstu militārās jomas ikdienu un kultūru dažādās vietās Eiropā. Arī 2024. gada izskaņā kadeti turpinās aktīvi piedalīties partnerinstitūciju organizētajās aktivitātēs – apmācību modulos, starptautiskajās kadetu nedēļās – un pārbaudīs savus spēkus maratonā Grieķijā.

NAA kadetu un Jūras spēku militārās vadības studiju kursa priekšnieka dalība Itālijas Jūras spēku akadēmijas organizētajā reģatē Livorno.
Foto no kadetu personīgā arhīva

NAA komanda All Rounder 2024 sacensībās Slovākijā. Foto no kadetu personīgā arhīva

Šajā gadā NAA pasniedzēji viesojās Terēzas militārajā akadēmijā Austrijā, Norvēģijas Aizsardzības Universitātes koledžā, Polijas Sauszemes spēku akadēmijā un Kipras Drošības un aizsardzības akadēmijas organizētajos Militārās līderībasursos. Mācībspēki vadīja lekcijas un sindikātus gan kadeti, gan virsnieku tālākizglītībasursos, kā arī iepazīstināja partnerinstitūciju pārstāvjus ar jaunākajiem zinātniskajiem pētījumiem par NATO atturēšanās politiku.

Šogad NAA bez jau ierastajām starptautiskajām aktivitātēm – Starptautiskās kadetu nedēļas, *Crisis Management Operations* un *Fight In Built Up Area* apmācību moduļiem – ir realizēti vairāki jauni projekti. Agrā pavasarī kadeti no Igaunijas un Lietuvas pulcē-

jās NAA, lai kopā ar Komandējošā sastāva virsnieka studiju programmas kadetiem dotos vēsturisko kaujas vietu apmeklējumos un četru dienu laikā ne tikai paplašinātu vēstures zināšanas, bet arī stiprinātu Baltijas valstu kadetu savstarpējo sadarbību. NAA vadības iepazīšanās vizīte Somijas Nacionālajā aizsardzības universitātē ir rezultējiesies ar Somijas kadetu dalību ikvienā no NAA organizētajiem pasākumiem un apmācību moduļiem, kā arī NAA kadeti ir devušies atbildes vizītē uz Somijas Nacionālās aizsardzības akadēmijas organizēto kadetu balli.

Starptautisko kadetu dalība Vasaras lauka nometnē 2024. Foto: Santa Vojevodska

Starptautiskās kadetu nedēļas dalībnieku kopbilde Cēsu viduslaiku pilī.
Foto no kadetu personīgā arhīva

NAA šogad pirmo reizi organizēja *Surface Maritime Picture* kursu sadarbībā ar Jūras spēku mācību centru Liepājā, un tajā piedalījās četri kadeti no Rumānijas jūras spēku akadēmijas. Kurss tika atzinīgi novērtēts ne tikai no kadetu un mācībspēku puses – Rumānijas Jūras spēku akadēmijas komandieris vizītes laikā NAA izteica atzinību par augsta līmeņa kursa organizēšanu.

Surface Maritime Picture kursa noslēgums. Foto: Jūras spēku mācību centra arhīvs

2024. gada nogalē kadetus no Lietuvas un Igaunijas NAA pulcēs vēl viena jauna aktivitāte – pirmo reizi tiks organizēta Baltijas valstu militāro akadēmiju studentu pārvalžu sanāksme, kuras laikā kadeti iepazīsies ar Baltijas valstu militārajām akadēmijām, studentu pašpārvalžu ikdienu un aktivitātēm, kā arī izstrādās kopīgu aktivitāšu plānu nākamajam gadam, lai turpinātu veicināt Baltijas valstu militāro akadēmiju kadetu sadarbību.

NAA arī 2024. gadā ir stiprinājusi sadarbību ar Ukrainas augstākajām militārajām iestādēm, lai skarbajos kara apstākļos sniegtu zināšanas Ukrainas pārstāvjiem, kā arī mācītos no Ukrainas pieredzes. Sadarbība aktīvi ir notikusi ar jau esošajām augstākās izglītības iestādēm Ukrainā, kā arī noslēgts saprašanās memorands ar Ukrainas Nacionālās gvardes institūtu Kijevā. Pateicoties noslēgtajiem memorandiem, tiek paplašināta savstarpējā sadarbība un organizēti dažādi pasākumi: Ukrainas akadēmiju pārstāvji ieradās vizītēs Latvijā, kadeti piedalījās NAA organizētajās starptautiskajās aktivitātēs, NAA pārstāvji devās vizītēs uz Ukrainu. Tāpat tika organizēti semināri, kuru laikā gan Ukrainas pārstāvjiem bija iespēja paplašināt savas zināšanas, gan NAA pārstāvjiem un NBS absolventiem uzzināt jaunākās aktualitātes un tendences no frontes līnijas.

Lai arī šobrīd NAA ir ļoti aktīva starptautiskās sadarbības jomā, joprojām tiek meklētas jaunas iespējas NAA kadetiņiem doties jaunās, vēl nebijušās mobilitātēs, tajā skaitā arī “Erasmus+” piedāvātajās. Tiek uzrunātas esošās sadarbības institūcijas, lai veicinātu kadetu starptautiskās prakses iespējas, kā arī meklēti jauni starptautiskie partneri, lai paplašinātu gan īstermiņa, gan semestri ilgo studiju iespēju klāstu.

Gundega Zande,
NAA militārā speciāliste militāri publisko attiecību jomā

NAA SADARBĪBA AR UKRAINU

Kopš Krievijas iebrukuma Ukrainā 2022. gada 24. februārī ik diena Nacionālajā aizsardzības akadēmijā (NAA) ir aizvadīta, domājot par Ukrainu, tās iedzīvotājiem un karavīriem, kuri cīnās par savas valsts neatkarību. Šis brutālais karš, kas skāris miljoniem cilvēku, ir kļuvis par smagu pārbaudījumu Ukrainas bruņotajiem spēkiem un civilajai sabiedrībai. NAA ir stiprinājusi sadarbību ar Ukrainas augstākajām militārajām iestādēm, lai skarbajos kara apstākļos sniegtu savas zināšanas Ukrainas pārstāvjiem, kā arī mācītos no Ukrainas stāsta.

2024. gadā NAA ir notikušas vairākas Ukrainas augstākās izglītības iestāžu vizītes esošo sadarbību ietvaros, kā arī uzņemot viesus no dažādām Ukrainas vienībām. Šogad noslēgts sadarbības memorands ar Kijevas Nacionālās gvardes institūtu, un, pateicoties šim memorandumam, institūta pārstāvji kopā ar kolēģiem no Hetmana Petro Sahaidačni Nacionālās armijas akadēmijas un Ukrainas Nacionālās gvardes akadēmijas dalījās pieredzē un jaunākajās aktualitātēs *Combat Engineers Seminar* ietvaros.

Kā 2024. gada nozīmīgākais sadarbības pasākums jāatzīmē *Legal Aspects Seminar*, kas tika organizēts sadarbībā ar Valsts policijas koledžu. Divu nedēļu garumā Latvijas aizsardzības, iekšlietu un tieslietu nozares speciālisti tika iepazīstināti ar juridisko jautājumu aktualitātēm, izaicinājumiem un to risinājumiem kara apstākļos. Šis seminārs tiešsaistes un klātienēs formātā pulcēja ap 100 Latvijas profesionāļu, kuri pilnveidoja jomas zināšanas un profesionalitāti. *Legal Aspects Seminar* tika atzinīgi novērtēts gan no Valsts policijas koledžas pārstāvju, gan klausītāju, gan Ukrainas dalībnieku puses.

Jau par tradīciju ir kļuvusi Ukrainas Nacionālās gvardes akadēmijas un Hetmana Petro Sahaidačni Nacionālās armijas akadēmiju kadetu dalība NAA organizētajās starptautiskajās kadetu aktivitātēs – Starptautiskajā kadetu nedēļā un apmācību moduļos *Fight in Built-Up Area* un *Crisis Management Operations*. Šogad NAA aktivitātēs ir piedalījušies 13 kadeti no Ukrainas. Neapšaubāmi, Ukrainas kadetu dalība būtiski veicināja ne tikai NAA, bet arī citu valstu kadetu izpratni par kara skarbo realitāti. Šī pieredze jāva dziļāk iepazīt ne tikai militārās apmācības specifiku, bet arī ikdienas dzīves izaicinājumus situācijās, kas raksturīgas bruņotiem konfliktiem. Pieminot kara Ukrainā 1000. dienu ar klusuma mirkli, ierindā plecu pie pleca NAA kadeti stāvēja arī kadeti no Ukrainas, kas jāva viņiem jo īpaši izjust to, cik nozīmīgs ir sabiedroto atbalsts grūtā brīdī.

Nav šaubu, ka Ukrainai mūsu atbalsts ir nepieciešams joprojām un vēl vairāk būs nepieciešams nākotnē. Katra Ukrainai ziedotā summa un tehnikas vienība ir nozīmīga, taču tikpat būtiskas ir arī zināšanas un praktiskās iemaņas, ko var nodot NAA un NBS, lai stiprinātu Ukrainas bruņoto spēku kapacitāti un gatavību. Vienlaikus tikpat svarīgi ir mācīties no Ukrainas pieredzes, īpaši attiecībā uz modernā kara apstākļu izaicinājumiem un risinājumiem.

NAA KADETU KOMANDĒJUMS ZIEMEĻDŽORDŽIJAS UNIVERSITĀTĒ

Jūlija beigās, uzreiz pēc Vasaras lauka nometnes noslēguma, Gaisa spēku plūsmas apdzīvoto kazarmu stāvu pāršalca ziņa par iespēju kādam no mums doties komandējumā uz ASV Ziemeļdžordžijas universitātes (*University of North Georgia*, UNG) rīkotajām militārajām mācībām. Lai gan nevienam vēl nebija ne jausmas, ko šīs mācības ietvers, pieteicās teju katrs, arī es, jo apzinājos – šis ir piedāvājums, kas nāk reizi dzīvē.

Gandrīz katrs var atzīties, ka ir sapņojis nokļūt Amerikā, – tā ir valsts, kas gan kultūras, gan tautas mentalitātes, gan sava grandiozā izmēra ziņā drastiski atšķiras no mūsu mazās Latvijas. Arī karavīru vidū ASV bruņotie spēki tiek uzskatīti par militāro etalonu, kalngalu, uz ko tiekties un tā arī nekad nerasniegt, – amerikāņiem vienmēr ir piederējusi un vienmēr piederēs vislabākā tehnika, vislabākie karavīri un vislielākā un labāk sagatavotā armija. Godīgi sakot, kad uzzināju, ka esmu pagodināta ar iespēju reprezentēt NAA GS plūsmu šajā komandējumā, patiesi nespēju tam noticēt.

Turpmāko divu mēnešu laikā, līdz komandējumam, kas tika ielānots posmā no 28. septembrim līdz 8. oktobrim, man un pārējiem diviem ceļabiedriem – Jūras spēku 3. kursa kadetam, dižkareivim Linardam Katlapam un Sauszemes spēku 4. kursa kadetam, dižkareivim Uvim Ronim – nācās aizpildīt veselu dokumentu kalnu, lai nodrošinātu iekļūšanu ASV. Pirms izbraukšanas saņēmām arī vēstuli par to, kas mūs sagaida un kādu ekipējumu ņemt līdzi. Īsumā: uzzinājām, ka tiksīm piesaistīti vienam no Līderības attīstības kursa (*Leadership Development program*, LDP) posmiem ar mērķi uzlabot navigācijas un šaušanas prasmes, kā arī fizisko sagatavotību – gan lekciju formātā, apgūstot teoriju, gan praktiski, FTX (*Field Tactical Exercise* – lauka taktiskais uzdevums) fāzē.

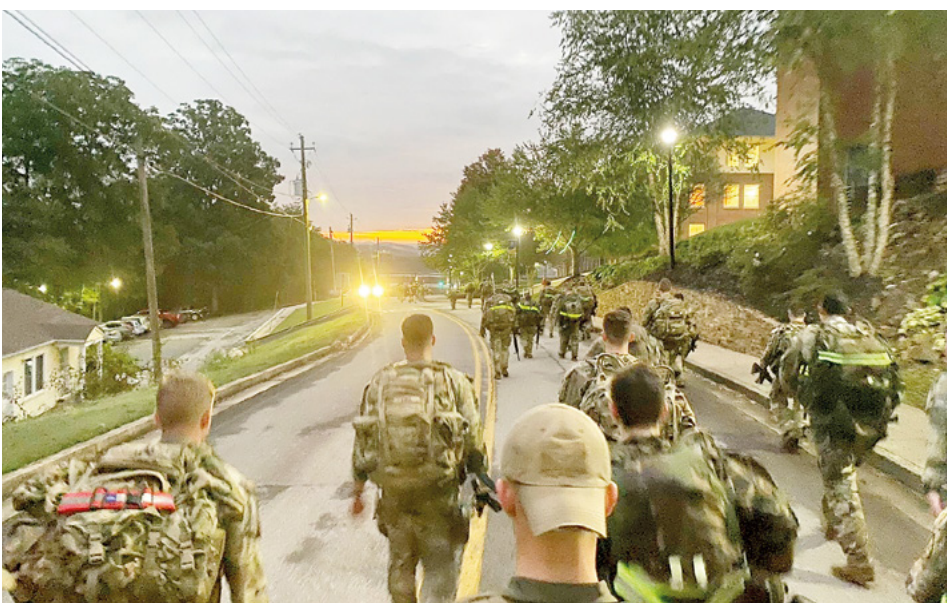
Beidzot agrā 28. septembra rītā izlidojām no Rīgas lidostas, veicām pārsēšanos Amsterdamā un pēc deviņām garām un neērtām lidojuma stundām nolaidāmies otrpus okeānam – Atlantā, Džordžijas štatā. Nonākot pie pārsimt cilvēku garās pasu kontroles rindas, piedzīvojām pirmo kultūršoka mirkli – lidostas darbinieki, uzzinot, ka esam aktīvā dienesta karavīri, mūs aizsūtīja uz atsevišķu pasu kontroles stendu, un potenciālo 40–60 minūšu gaidīšanas vietā tikām ārā no lidostas pusminūtes laikā. Ārpusē mūs sagaidīja divi kadeti un viens no UNG Starptautiskās sadarbības nodaļas pārstāvjiem, un jau pēc pāris stundu brauciena atradāmies Dalonegā – kalnu ieskautā pilsētiņā, kurā blakus tās pastāvīgajiem iedzīvotājiem atrodas Ziemeļdžordžijas universitātes komplekss ar vismaz 7000 studentiem. Pat tumsā bija skaidrs, ka šīs vietas mērogs ir tiešām iespaidīgs. Varbūt tas bija noguruma dēļ, taču varu galvot, ka, samiedzot acis, pat nakts laikā varēja saredzēt tālumā esošo kalnu virsotņu aprises.

Pirmo pilno dienu ASV, kas iekrita svētdienā, pavadījām kopā ar vienu no iepriekšminētajiem kadetiņiem – kadeti Sāru, kura mūs uzaicināja pārgājienā pa kalnos esošajiem dabas parkiem; viena no takām, Asins Kalna (*Blood Mountain*) dabas taka, atradās tik augstu virs jūras līmeņa, ka jau slēpās mākoņos. Citās takās, tuvāk kalnu pakājēm, novērojām vairākus šalcošus ūdenskritumus. Tik tiešām – Džordžijas daba un plašumi bija elpu aizraujoši.

Ar nākamo dienu – pirmadienu – sākās mācības. Saņemtais mācību grafiks bija ļoti brīvs: pārsteigti secinājām, ka jāpiedalās tikai trijos rīta fiziskās sagatavotības treniņos, divās pēcpusdienas nodarbībās kā novērotājiem, un FTX fāzē no piektdienas līdz svētdienai.

Pirmdienas fiziskās sagatavotības nodarbībā norisinājās maršs, kurā līdz ar

mums piedalījās LDP kursanti – visi 3. kursa kadeti (teju 150 cilvēki), kā arī viņu kuratori – aptuveni trīsdesmit 4. kursa kadeti. Pirmais pārsteigums bija pēc mūsu standartiem pārmērīgi iestudētā iesildīšanās, katra vingrinājuma laikā skaitot kadences – sava veida pantiņus, kas noteica vingrinājumu veidu un skaitu, um arī pati iesildīšanās ilga gandrīz 20 minūtes (salīdzinājumā ar mūsu ierastajām piecām minūtēm). Otrais pārsteigums bija kadetu fiziskās sagatavotības līmenis: maršs, lai gan tikai aptuveni piecus kilometrus garš un samērā lēnā tempā ieturēts, kursantiem sagādāja milzu grūtības noturēt ierindu, un vairāki kadeti no tā izstājās – tika apgāzts mūsu līdzšinējais pieņēmums par to, ka ASV kadeti ir fiziski krietni attīstītāki nekā mēs, latvieši.

Pirmdienas rīta maršs. Foto no Emīlijas Hermanes personiskā arhīva

Marša laikā, runājot ar vienu no 4. kursa LDP kuratoriem, noskaidrojām, ka kurss, uz ko esam ieradušies, ir ļoti līdzīgs NAA organizētajam Jaunākā līdera kursam, ko apgūstam vēl pirms imatrikulācijas, ar mērķi attīstīt nodaļas komandiera un nodarbību vadīšanas prasmes, taču izstiepts gada garumā un ar tajā ietvertiem pamatapmācības elementiem: navigāciju, šaušanu utt. Būtiski pieminēt to, ka UNG kadeti atšķirībā no mums nav profesionālā dienesta karavīri un nav izgājuši pamatapmācību. Lai gan daļa no viņiem ir zemesardzē (US National Guard), lielākā daļa līdz pat trešajam kursam apgūst savu izvēlēto bakalaura grādu un, neskatot karavīra uniformas nēsāšanu un ierindas mācību, ar taktiskajām prasmēm ir uz "jūs". Šis ir piemērs, kas, manuprāt, ļoti uzskatāmi ieskicē atšķirību starp ASV un Latvijas bruņoto spēku mentalitātēm – mūsu cilvēkresurss ir ierobežots, un katrs karavīrs, kurš tiek uzņemts dienestā, ir vērtība. It īpaši šobrīd, apzinoties, ka mūsu zeme robežojas ar agresorvalsti, katram karavīram pēc iespējas ātrāk jāapgūst pamatprasmes, jo nekad nevar zināt, cik drīz tās būs nepieciešams likt lietā. Tas ir pienākums, kas attiecas uz visiem, it īpaši topošajiem virsniekiem – mūsu valsts vēsturē arī kadeti ir gājuši karot.

Pirmajā nodarbībā, kas sākās pāris stundas pēc rīta marša, vērojām, kā LDP kursanti pasniedz uguns un kustības nodarbību 1. kursa kadeti. Gan no vadīšanas, gan izpildes viedokļa sapratām, ka NAA standarti šajos jautājumos ir krietni augstāki. Nākamās dienas, ja neskaita trešdienas un piektdienas fiziskās sagatavotības nodarbības, un vēl vienas lauka kaujas iemaņu nodarbības novērošanu, pavadījām, staigājot pa Dalonegu, iepazīstoties ar pilsētiņas vēsturi un baudot skaistos skatus. Universitātes ēdnīcā nācās saskarties ar vairākiem cilvēkiem, kas, ieraudzījuši mūsu formas tērpus, nāca apjautāties, no kurienes esam; bieži vien sekoja jautājumi "kur tā Latvija vispār ir?" un "ko jūs tur darāt?", taču patiesi pārsteidzošs bija tas kadetu daudzums, kuri uzreiz atpazīna NBS formas tērpu un draudzīgi sveicinājās, dzirdējām pat pāris "sveiki" un "čau". Izrādās, ka katru gadu vairākus no UNG kadeti sūta apmaiņas programmā uz Daugavpili, lai mācītos krievu valodu, taču viņi visi kā viens bija paspējuši apceļot arī citas Latvijas pilsētas un par savu pieredzi stāstīja ar degsmi. Kopumā vērtīgākais, ko šajās dienās ieguvām, bija pieredzes apmaiņa ar citiem kadeti. Savu brīvo laiku pavadījām galvenokārt ar 4. kursa LDP kuratoriem, kuri mūs sīkāk iepazīstināja ar universitātes mācību procesu un tradīcijām. Ieslīgām vairākās diskusijās, kurās salīdzinājām abas mūsu augstskolas un bruņotos spēkus, plusus un mīnus katrā no tām.

Kopbilde ar Endrjū, vienu no kuratoriem. Foto no Emīlijas Hermanes personiskā arhīva

Sabiedrotie brīvībā laikā kopā ar kadetu organizācijas Young men's service organization biedriem. Foto no Emīlijas Hermanes personiskā arhīva

Lielākās atšķirības, bez šaubām, slēpjas tajā, ka katram UNG kadetam ir iespēja izvēlēties savu bakalaura virzienu, un absolvējot viņi saņem gan civilo grādu, gan leitnanta kvalifikāciju, arī pati universitātes teritorija ir atvēlēta gan civilajiem studentiem, gan kadeti, kuri ikdienā studē plecu pie pleca. Manuprāt, šāda sistēma sniedz lielisku alternatīvu tiem kadeti, kuri mācību laikā apjauš, ka tomēr nevēlas būt virsnieki, vai arī tiem, kuri gūst traumu un vairs nespēj turpināt dienestu, – nav jāatmaksā parāds un jāsaņem studijas no jauna, citā augstskolā. Tāpat, kļūstot par virsnieku, kadeta specializācija konkrētā jomā var sniegt dažādas priekšrocības (populārākie bakalauri – vēsture, krievu valoda, ķīniešu valoda, psiholoģija). Pozitīvi ir arī tas, ka kadeti gūst iespēju balansēt civilo dzīvi ar militāro, jo var pievienoties dažādām studentu korporācijām un piedalīties gan militārajos, gan civilajos universitātes pasākumos.

Pats kadetu korpuss jeb Mežakuīļa galvas brigāde (*Boar's Head brigade*) ir sadalīts sešās rotās – katrai no tām ir sava vizuālā identitāte, un par tās vadību ir atbildīgi paši kadeti, kurus uz konkrētu laika periodu ieceļ amatos: vada komandieri, seržanti, rotas komandieri un virsseržanti, arī brigādes vadības grupa sastāv no kadeti. Tas viss acīmredzami sekmē piederības sajūtu, jo bija labi redzams, cik ļoti kadeti lepojas ar savām apakšvienībām, arī brīvajā laikā velkot džemperus ar rotas simboliku un uz savām automašīnām līmējot uzlīmes ar rotas nosaukumu. No vienas puses, šāda autonomija – vecāko kursu kadetu iespēja vadīt un organizēt pasākumus savas rotas ietvaros, kā arī diendienā uzņemties atbildību par jaunāko kursu kadeti, – noteikti attīsta līdera, it īpaši virsnieka prasmes štābā, kas, manuprāt, būtu nepieciešams arī NAA. Taču, no otras puses, pie formas tērpa piesprausta spīdīga pakāpes zīme un pirmkursnieki, kuri, garām ejot, tevi godbijīgi sveicina, var radīt nesamērīgi lielu pašapziņu kadetā, kurš, lai gan lepojas ar augstākā virsseržanta vai kapteiņa statusu, tā arī vēl neprot sniegt pieklājīgu OPORD pavēli vai pat pareizi ieņemt šaušanas stāvokli guļus.

Būtībā, cik noprātām, šajā universitātē attīstība kā karavīram ir atkarīga no cilvēka paša – vari iestāties zemessardzē vai arī pievienoties kādai no kadetu organizācijām. Divas spilgtākās no tām – "Agresori" (*Aggressors*) un "Kolombo Kalnu ordenis" (*Mountain Order of Colombo, MOC*) – fokusējas tieši uz taktisko prasmju attīstību un pulcē labākos un apņēmīgākos kadetus, uzņemšanas process šajās organizācijās vien jau ilgst veselu gadu, un to iztur tikai daži.

Ceturtdien, 3. oktobrī, saņēmām ielūgumu piedalīties MOC mācību nodarbībā *Pine Valley* treniņu zonā, netālu no Dalonegas, ko ar lielu prieku un pagodinājumu arī pieņemām. Tajā dienā MOC izspēlēja scenāriju saistībā ar cietušā evakuāciju no kalnaina apvidus, kurā notiek aktīva karadarbība. Tā kā šī organizācija praktizē ne tikai taktiskās prasmes, bet arī alpīnismu un izdzīvošanu kalnos, vērot šo uzdevumu, it īpaši to, cik prasmīgi un ātri kadeti izveidoja sistēmu, ar ko uzvilkt cietušo augšup pa stāvu klints šķautni, bija patiesi vērtīga un aizraujoša pieredze. Treniņa laikā guvām arī iespēju novērot, kā tiek veidots virves tilts pār upi, un to arī šķērsot.

Piektdienu iesākām ar sporta nodarbību, kas šoreiz bija samērā intensīva, un pēcpusdienā, sakrāmējot ekipējumu lielajās somās, ko aizņemāmies no noliktavas, devāmies uz *Camp Merrill* – poligonu, kur ikdienā trenējas ASV armijas reindžeri, – lai uzsāktu FTX. Pirms tam bijām saņēmuši informāciju, ka nakts laikā poligonā, kurš atrodas samērā augstu virs jūras līmeņa, kļūst ļoti auksti, tāpēc paklausījām ieteikumiem un paņēmām līdzīgtās drēbes, guļammaisus, kā arī noliktavā izsniegtos guļammaisa pārvalkus un taktiskos pledus jeb *woobie* segas.

Jāpiebilst, ka latviešu un amerikāņu izpratne par to, ko nozīmē FTX, atšķiras. Mums tas apzīmē inscenētus kaujas apstākļus, kuros tiek iespēlēts pretinieks un visi uzdevumi tiek veikti pēc iespējas taktiskāk, savukārt ASV tas nozīmē jebkāda veida lauka kaujas

ierīkojumu (LKI) treniņu, kas notiek laukā un ilgst vairāk par vienu dienu.

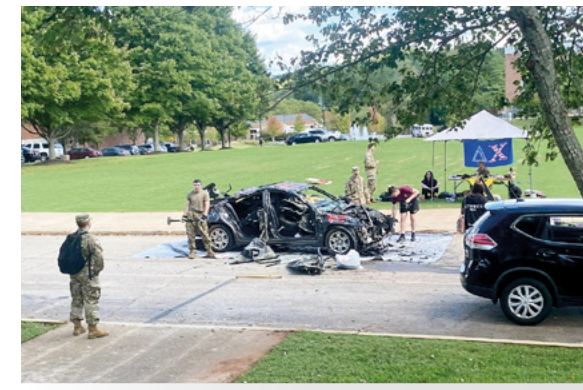
Iepriekš ielānotā šaušanas nodarbība diemžēl izpalika, jo viesuļvētras rezultātā šautuve bija applūdusi, tāpēc aptuveni 48 stundu garo FTX pavadījām, klausoties nodarbības par patruļbāzes izveidošanu un navigāciju, orientējoties pa mums neierasto, kalnaino poligonu, kurā mājā milzīgi zirnekļi, klaburčūskas un, kā vēlāk uzzinājām, arī pumas un melnie lāči. Pirmajā vakarā, drošības instruktāžas laikā pieredzējām iespaidīgu skatu – mums vairākas reizes pārlidoja reindžeru helikopters, metot uz mums prožektora staru, kas uz pāris sekundēm lika sajosties tā, it kā nakts vidū ir uzspīdējusi saule. Iztālēm bija dzirdamas arī ložmetēju skaņas. Nākamajā rītā, pēc tam, kad bijām izgājuši pāris orientēšanās trases, trijātā devāmies uz kontrolpunktu pie mums pazīstamajiem kuratoriem, kur, turpinot pieredzes apmaiņu, kadets Ronis novadīja nodarbību par tranšeju tīrīšanu. Atlikušo dienas daļu pavadījām kontrolpunktā, degustējām amerikāņu sausās uzturdevas, dalījāmies stāstos un militārajās zināšanās, kā arī palīdzējām noteikt dažu apmaldījušos LDP kursantu atrašanās vietas. Vakara devāmies uz naktsmieru vada patruļbāzē, un jau otro naksti guvām pierādījumu tam, ka līdzpaņemtais siltais ekipējums ir bijis lieks, – pat pēc saulrieta gaisa temperatūra nenokrita zemāk par 20 grādiem.

Nākamajā rītā mūs sagaidīja astoņu jūdžu maršs, kura laikā *Camp Merrill* kalnainais apvidus sagādāja gan elpu aizraujošus skatus uz apkārtni, gan sviedrus un kāju sāpes, kāpjot augšup un skrienot lejup pa neskaitāmām nogāzēm. Lai gan drastiskās reljefa izmaiņas man personīgi bija izaicinošas, visi trīs šo maršu finišējām pārliecinoši, sākot to rotas ierindas beigās un pabeidzot nu jau gandrīz 500 metru garās izjukušās ierindas priekšgalā. Finišā mūs sagaidīja vairākas ar ledu piepildītas termokastes. Par to apjautājoties uzzinājām, ka, lai pēc marša iespējami ātri atdzesētu ķermeni un izvairītos no pārkaršanas, amerikāņi piekopj šādu tehniku: uz pusminūti iemērc rokas ledū un pēc tam tās paceļ virs galvas, lai aukstās asinis "iztecētu" pa visu ķermeni.

Atgriežoties kazarmās un uzsākot kravāšanos atpakaļceļam uz Latviju, visi trīs nonācām pie kopīga secinājuma, ka iespēja doties šajā komandējumā ir bijusi patiesi vienreizēja un to ļoti novērtējam, taču neviens no mums šajā universitātē nespētu mācīties ilgstoši – šī pieredze apgāza mūsu līdzšinējo pieņēmumu, ka ASV (vismaz UNG) virsnieku apmācība ir trīs soļus priekšā Latvijai. Lai gan to varētu attiecināt uz finansējumu, infrastruktūru un kadeti, pieejamajām iespējām, guvām krietni lielāku cieņu pret Latvijas virsnieku apmācības modeli un to, ka pie mums ir pieņemts: pirms kļūstam par virsniekiem, mums ir jāklūst par kvalitatīviem karavīriem.

Patriot House, viena no kazarmu ēkām. Foto no Emīlijas Hermanes personiskā arhīva

Skats no UNG ikdienas, viena no studentu korporācijām vāc ziedojumus apmaiņā pret iespēju izgāzt dusmas uz šo norakstīto auto. Foto no Emīlijas Hermanes personiskā arhīva

*Dižmatroze Žaklīna Maksimova,
NAA Profesionālā bakalaura studiju programmas
Jūras spēku militārā vadība kadete*

BURĀŠANAS PRAKSE RUMĀNIJAS JŪRAS AKADEMIJĀ “MIRCEA CEL BATRAN”

Šogad man bija unikāla iespēja piedalīties programmā “Erasmus+” uz Rumānijas Jūras spēku akadēmijas “Mircea cel Batran” (Romanian Naval academy, RNA) mācību buru kuģa “Mircea” kopā ar RNA 2. kursa kadeti. Piedzīvojums sākās ar divu dienu adaptācijas periodu uz kuģa, pēc kā varējām atgriezties krastā un sagatavoties aizraujošam pārgājienam Melnajā jūrā, Marmoras jūrā, Egejas jūrā un Vidusjūrā, apmeklējot vairākas valstis un pilsētas: Atēnas (Grieķija), Livorno (Itālija), Tulonu (Francija), Palermo (Itālija), Bodrumu (Turcija).

*Dalība Rumānijas Jūras spēku akadēmijas organizētajā Voyage at Sea.
Foto no kadetu personīgā arhīva*

Izejot jūrā no Rumānijas pilsētas Konstančas kopā ar vietējiem kadeti, sākas aktīvs apmācību process, sākot no mezglu siešanas un beidzot pat ar kāpšanu kuģa mastos. Posmā starp ārzemju ostām pildīju matroža pienākumus – klāja un iekštelpu tīrīšanu, regulāru kāpšanu mastos, kā arī piedalīšanos norīkojumos kā stjuartam, motoristam, stūres vīram, kuģa dieniniekam un novērotājam-signalistam. Ceļojuma laikā es sastapos ar vairākiem izaicinājumiem. Viens no tiem bija sadzīves apstākļi, konkrētāk, gulēšanas veids. Uz kuģa “Mircea” ļoti ciena un ievēro tradīcijas un vēsturi, tāpēc atpūtas laikā kadeti un kuģa komanda guļ šūpuļtīklos, kas manā pieredzē bija kaut kas līdz šim neizmēģināts. Pierast bija grūti, bet ar katru šūpuļtīklā pavadīto nakti tas iepatikās arvien vairāk.

Pārgājienā, kas notika noslēdzošajā nedēļā, visus gaidīja gala eksāmens, kurā bija jāparāda savas teorētiskās un praktiskās zināšanas. Vajadzēja rādīt mezglu siešanas tehniku, demonstrēt skaņas signālus ar svilpi, kā arī pārzināt kuģa tehniskos datus. Regulāra apmācība deva savu pienesumu, un mēs visi veiksmīgi nokārtojām eksāmenu.

Man ir milzīgs prieks par šo iespēju, jo gūtā pieredze bija vērtīga un unikāla. Ceru, ka sadarbība starp NAA un RNA turpināsies, lai mūsu akadēmijas kadeti dotos uz RNA kuģi “Mircea” pēc jaunām zināšanām un pieredzes.

Gatavojoties viesu uzņemšanai. Foto no kadetu personīgā arhīva

*Martins Svitiņš un Žaklīna Maksimova strādā ar kuģa takelāžu buru pacelšanai.
Foto no kadetu personīgā arhīva*

INTERVIJAS UN PĀRDOMAS

*Virsleitnants Vilis Tālbergs,
Vidējā līmeņa komandējošā sastāva
Štāba virsnieka kursa 23/24 absolvents*

**VIDĒJĀ LĪMEŅA KOMANDĒJOŠĀ SASTĀVA
ŠTĀBA VIRSNIKĀ KURSA ABSOLVENTA PĀRDOMAS PAR KURSU**

VLKS ŠVK kursa apgūšana ir svarīgs solis militārās karjeras attīstībā. Šajā kursā es ieguvu ne tikai teorētiskās zināšanas, bet arī praktiskās iemaņas, kas nepieciešamas, lai veiksmīgi vadītu vienību un nodrošinātu tās kaujas gatavību.

Kursā tiek uzsvērta efektīva vadība un lēmumu pieņemšana. Topošie kapteiņi apgūst iemaņas, kā analizēt situācijas, novērtēt riskus un pieņemt lēmumus, ņemot vērā dažādus faktorus, kas var ietekmēt uzdevumu iznākumu. Apgūstamās taktiskās zināšanas ietver operāciju plānošanu un izpildi, kā arī akcentē resursu efektīvu izmantošanu. Praktiskās nodarbības ļauj kursa dalībniekiem simulēt kaujas, izmantojot *War gaming*, lai atrastu sava plāna vājās vietas, pirms pieņemt gala lēmumu. Visa kursa laikā sindikāts strādā kā viena komanda, kas ir būtisks elements visa veida plānošanā un operāciju izpildē; kursa dalībnieki mācās strādāt ar dažādām personībām un veido saliedētu komandu, kas spēj ātri reaģēt uz situācijas izmaiņām. VLKS ŠVK programma ir ļoti izaicinoša un intensīva, un ir paredzēta jaunu līderu sagatavošanai. Lai to sasniegtu, ir atlasīti pasniedzēji – pieredzējuši virsnieki ar izcilu militāro pieredzi. Viņu zināšanas un pieredze ir nenovērtējama, un viņiem ir būtiska loma kursa veidošanā un dalībnieku izglītošanā. Daudzi pasniedzēji ne tikai māca teoriju, bet arī dalās personiskajā pieredzē, – tas palīdz topošajiem kapteiņiem labāk saprast, kā teorija tiek pielietota praksē.

VLKS ŠVK ir būtisks solis virsnieku profesionālajā attīstībā. Tajā tiek sniegtas nepieciešamās zināšanas un prasmes, lai kļūtu par efektīvu līderi un atbildīgu komandieri. Arī izaicinājumi, kas saistīti ar kursa apguvi, veicina personisko izaugsmi un sagatavo kvalitatīvus virsniekus nākotnes uzdevumiem. Pasniedzēju pieredze un atbalsts ir nenovērtējams, un viņu ieguldījums sagatavo kursa dalībniekus izaicinājumiem, ar kuriem tie sastapsies turpmāk.

Vlt. Vilis Tālbergs

*Leitnants Alvis Pundurs,
NAA SzS MV 20/24 kursa absolvents*

**MANAS PĀRDOMAS PAR STUDIJĀM
LATVIJAS NACIONĀLAJĀ AIZSARDZĪBAS AKADEMIJĀ PĒC ABSOLVĒŠANAS**

Iestājoties Latvijas Nacionālajā aizsardzības akadēmijā, biju pilnībā apņēmies iegūt nepieciešamās zināšanas un prasmes, lai kļūtu par virsnieku. Manuprāt, šī vieta ir ne tikai izglītības iestāde, bet arī skola, kas māca pašdisciplīnu, izturību un atbildību pret uzdotiem uzdevumiem. Jau pirmajās dienās mēs saskārāmies ar stingru disciplīnu un fiziskiem pārbaudījumiem, kas man nebija nekas jauns, jo pirms iestāšanās NAA divus gadus pavadīju SzS MKBDe kā profesionālā dienesta karavīrs. Šajā laikā esmu piedalījies intensīvos fiziskajos treniņos, kas aptvēra gan mācības, gan citas aktivitātes un ļāva ātri pielāgoties NAA rutīnai.

Šīs pieredzes rezultātā tika radīts spēcīgs komandas gars, kas mani iedvesmoja. Mēs visi kopā cīnījāmies par vienu mērķi – kļūt par stipriem un profesionāliem virsniekiem. Akadēmijā iegūtās zināšanas man ir pavērušas plašu skatījumu uz valsts aizsardzību, militārajām stratēģijām un līderību. Mācību programma aptvēra gan teorētiskas, gan praktiskas zināšanas – no militārās vēstures un taktikas līdz vadības spējām. Īpaši augstu vērtēju praktiskos vingrinājumus, kas palīdzēja teorētiskās zināšanas pārvērst reālās prasmēs.

NAA SzS MV 20/24 kursa absolvents lt. Alvis Pundurs. Foto no NAA arhīva

Izaugsme, ko esmu piedzīvojis NAA, ir mainījusi manu dzīves redzējumu un mani pašu. Esmu iemācījies pārvarēt grūtības, strādāt komandā un pieņemt izaicinājumus kā izaugsmes iespējas. Šī attieksme ir būtiski ietekmējusi manu skatījumu uz dzīvi kopumā, jo tagad zinu, ka spēju sasniegt savus mērķus un tikt galā ar dažādiem izaicinājumiem. Kaut arī katrs solis prasa atdevi un smagu darbu, es jūtu, ka NAA iegūtās prasmes un pieredze mani ir padarījušas par daudz spēcīgāku un pārliecinātāku cilvēku. Man nav šaubu, ka, pateicoties akadēmijā pavadītajam laikam, esmu gatavs kalpot un aizstāvēt savu valsti, un tas man sniedz dziļu dzīves piepildījuma sajūtu.

Studijas NAA ir vairāk nekā tikai izglītības iegūšana – tā ir apņemšanās kalpot savai valstij un būt daļai no tās aizsardzības. Šīs studijas prasa disciplīnu, izturību un patriotismu, bet vienlaikus piedāvā arī ievērojamu izaugsmi un personīgo attīstību. Latvijas Nacionālajai aizsardzības akadēmijai ir nozīmīga loma Latvijas drošībā, sagatavojot jaunos virsniekus, kuri būs gatavi sargāt un aizstāvēt Latviju gan miera laikā, gan krīzes situācijās.

Kaprālis **Dainis Stepe**,
NAA Fiziskās sagatavotības un sporta studiju kursa
nodaļas apmācību instruktors

INTERVIJA AR ABSOLVENTU KURSA LABĀKO SPORTISTI EVU BĒRZIŅU

Ar kādiem sporta veidiem tu patlaban nodarbojies?

Mans pamata sporta veids ir skriešana vidējās un garajās distancēs. Spēlēju arī volejbolu, tomēr priekšroku dodu skriešanai.

Kādos sporta veidos esi trenējusies?

Aktīvi nodarbojies ar sportu sāku pamatskolas laikā, un joprojām esmu sporta entuziasta līmenī, neuzskatu sevi par augstas klases sportisti. Iesākumā vairāk treniņu notika vieglatlētikā, kur izmēģināju gandrīz visu – skriešanu, lēkšanu, mešanu –, un no visa minētā skriešana ir tas, kur es jūtu azartu. Tā ļoti disciplinē un rada motivāciju pārvarēt grūtības, jo skriešana – tā visu laiku ir iekšējā cīņa ar sevi. Tālāk, mācoties vidusskolā, veltīju skriešanai vairāk uzmanības, atvēlēju laiku skriešanas treniņiem. Paralēli ar volejbola komandu trenējāties volejbola sacensību posmiem, tomēr šo sporta veidu esmu atstājusi hobbija līmenī.

Kadete Eva Bērziņa izpilda spēka vingrinājumu. Foto no NAA arhīva

Kas tevi motivē brīvajā laikā nodarboties ar sportu?

Ar sportu nodarbojos sajūtu vadīta, neteiktu, ka man ir viens konkrēts mērķis un motivācija to sasniegt, bet es to uzskatu kā nozīmīgu savas dzīves sastāvdaļu. Pēc tik daudz sportā pavadītiem gadiem mans organisms "pieprasa" fizisko slodzi, bet obligāti apmeklēt treniņus man neviens neliek, tie nav kalni akmeņi.

Kurus tu uzskati par saviem lielākajiem sasniegumiem sportā?

Varu izcelt trīs "sirdi sildošus" veikumus, katru ar savu "odziņu". Mans pirmais nozīmīgākais sasniegums noteikti ir laiks 2014. gadā, kad sāku nodarboties ar skriešanu. Biju piedalījies tikai četrās sacensībās, kad mani uzrunāja treneri un piedāvāja gatavoties 2015. gada Latvijas jaunatnes olimpiādei. Šis notikums pats par sevi bija nozīmīgs pavēršiens, lai saprastu Latvijas situāciju, līmeni, kādā būtu nepieciešams trenēties. Pēc tam mans mazais atklājums bija tas, ka man ir vieglāk skriet savā tempā uz izturību, nevis uz ātrumu. Otrs sasniegums ir dalība taku skriešanas sacensībās "Stirnu buks" vidusskolas laikā – kategorijā čempionāts skolu jauniešiem jau pirmajā gadā Latvijā ieguvi 2. vietu, bet otrajā un trešajā gadā stabili noturēju Latvijas čempiones pozīciju. Šķita, ka šie divi sasniegumi ir mani "griesti", jo slodze bija diezgan liela, tomēr kā trešo lielāko panākumu es uzskatu šķēršļu skrējienu "Army tough run", kurā, studējot NAA 1. un 2. kursā, bez nopietnas un mērķtiecīgas sagatavošanās kopvērtējumā izcīnīju 2. vietu 10 km distancē.

Protams, ir arī mazāk nozīmīgi sasniegumi, piedaloties ne tikai skriešanas sacensībās un ne tikai Latvijas robežās.

Kādi ir tavi sportiskie izaicinājumi nākotnē?

Nākotnē mans mērķis ir uzturēt labu fizisko sagatavotību. Sportu es neuztveru kā nākotnes dzīves prioritāti, bet pavisam noteikti tā būs daļa manas ikdienas, un izmantošu arī iespējas izaicināt sevi sacensībās.

Vai, studējot NAA, ir iespēja kvalitatīvi nodarboties ar sportu?

NAA Fiziskās sagatavotības un sporta nodaļā ir zinoši un atsaucīgi pasniedzēji, kas pastāstīs un parādīs, kas ir jādara, pat ja nezini vai nesaproti, kā pareizi "ar jēgu" pilnveidot fizisko sagatavotību. Kadetam ir nepieciešama tikai vēlme to darīt. Līdz ar to mans viedoklis ir – jā, NAA ir iespējas kvalitatīvi nodarboties ar sportu, kā arī parādīt sevi un savu sniegumu sacensībās.

Vai esi izjutusi mācību procesā priekšrocību tādēļ, ka regulāri nodarbojies ar sportu?

Patiesībā tas, vismaz personīgi man, ir atkarīgs no treniņa slodzes un no tā, vai mans ķermenis ir spējīgs atjaunoties. Mācību procesā ir bijušas reizes, kad nogurums pēc smagākiem treniņiem, it īpaši sacensībām, ņem virsroku, bet galvenokārt aktīvs dzīvesveids mani uzlādē, un tad arī mācību process noris produktīvi.

Kādi ir tavi ieteikumi kadetiņiem attiecībā uz sportu un fiziskām aktivitātēm?

Mans ieteikums – izmantot iespējas un instruktoru zināšanas par fiziskajām aktivitātēm ikdienā. Jo šī ir vieta, kur varam iemācīties pēc iespējas vairāk, un arī nākotnē kā virsniekiem šīs zināšanas būs noderīgas. Būs ko pastāstīt vai iemācīt saviem padotajiem. Nenoliedzami, vispirms pašiem jāuztur vai jāpilnveido savs fiziskās sagatavotības līmenis.

Dr. sc. pol. Toms Rostoks,
NAA Drošības un stratēģiskās pētniecības centra direktors

DSPC ZINĀTNISKĀS KONFERENCES 2023. UN 2024. GADĀ

Drošības un stratēģiskās pētniecības centra (DSPC) primārā funkcija ir zinātniskās darbības veikšana, gatavojot publikācijas starptautiskiem un Latvijas izdevumiem, tomēr DSPC īsteno arī virkni citu funkciju, no kurām viena ir ikgadējas starptautiskas zinātniskās konferences rīkošana. Šāda ikgadēja konference tika rīkota līdz 2019. gadam, taču Covid-19 pandēmija un ar to saistīto ceļošanas un pulcēšanās ierobežojumu dēļ tā laikā no 2020. līdz 2022. gadam netika rīkota. Pandēmijai beidzoties, pavērās iespēja atjaunot tradīciju, un pirmā pēcpanēmijas konference tika sarīkota 2023. gada 28. septembrī.

2023. gada DSPC konference notika apstākļos, kad turpinājās Krievijas iebrukums Ukrainā, tomēr 2023. gada vasarā tika īstenots Ukrainas pretuzbrukums, tāpēc konferences ietvaros tika izvērtēti gan pretuzbrukuma rezultāti, gan arī kara norises plašākais konteksts. DSPC konferences tradicionāli tiek rīkotas ar mērķi piedāvāt Aizsardzības ministrijas pakļautības iestāžu darbiniekiem, ekspertiem, valsts pārvaldes iestāžu personālam, augstākās izglītības iestāžu pasniedzējiem un studentiem iespēju klātienē uzklaut starptautiski atzītu ekspertu viedokļus par starptautiskajai un Eiropas drošībai nozīmīgiem jautājumiem. Turpmāk konference varētu veidoties kā diskusiju forums, uz kuru no ārvalstīm brauc ne tikai runātāji, bet arī apmeklētāji. Savukārt DSPC pētnieki konferencē galvenokārt pilda diskusiju moderētāju funkciju.

DSPC 2023. gada konference tika veltīta trīs būtisku jautājumu apspriešanai: situācija Ukrainas frontē, Krievijas stratēģija un bruņotie spēki, kā arī kara uztvere Krievijas sabiedrībā. Konferencē piedalījās sekojoši ārvalstu runātāji: Filips O'Braiens (*Phillips O'Brien, University of St. Andrews*), Konrads Muzika (*Konrad Muzyka, Rochan Consulting*), Tomass Vitingtons (*Thomas Withington, Royal United Services Institute*), Dima Adamskis (*Dima Adamsky, Reichman University*), Joriss van Bladels (*Joris van Bladel, Egmont Institute*) Tors Bukvols (*Tor Bukkvoll, Norwegian Defence Research Establishment*), Sergejs Akopovs (*Sergei Akopov, Universite Grenoble Alpes*), Tatjana Romaško (*Tatiana Romashko, University of Jyväskylä*) un Margarita Zavadska (*Margarita Zavadskaya, Finnish Institute of International Affairs*).

Konferenču noderīgumu nosaka runātāju kvalitāte un aplūkotās tēmas. No šāda viedokļa raugoties, DSPC kupli apmeklētā konference bija visnotaļ izdevusies. Filips O'Braiens aplūkoja iemeslus, kāpēc daudzi Rietumu eksperti kļūdījās attiecībā uz Krievijas iespējām īsā laikā sakaut Ukrainu. Konrads Muzika skaidroja, kāpēc Ukrainas ofensīva 2023. gada vasarā bija salīdzinoši neveiksmīga, Tomass Vitingtons runāja par elektronisko karadarbību Krievijas-Ukrainas karā. Dima Adamskis aplūkoja Krievijas kodolstratēģiju, Joriss van Bladels skaidroja Krievijas stratēģiju karā pret Ukrainu, bet Tors Bukvols analizēja grupējuma "Vagner" izmantošanu kaujās pret Ukrainu. Savukārt Sergejs Akopovs, Tatjana Romaško un Margarita Zavadska aplūkoja Krievijas sabiedrības un dažādu tās grupu attieksmi pret pilna mēroga iebrukumu Ukrainā. Ņemot vērā konferences gaitā aplūkoto plašo tēmu loku, vairāk nekā 100 konferences apmeklētājiem bija iespēja iepazīties ar visdažādākajiem Krievijas-Ukrainas kara aspektiem un to saikni ar Latvijas, Eiropas un starptautisko drošību.

Nākamā DSPC zinātniskā konference notika 2024. gada 7. jūnijā. Izvērtējot pirmās pēcpanēmijas konferences laikā gūtās mācības, tika veiktas diezgan būtiskas izmaiņas konferences organizācijā, no kurām īpaši izceļamas ir trīs. Pirmkārt, konferences laiks tika pārcelts no rudens uz vasaras sākumu, kad NAA noslēdzas studiju process. Otrkārt,

tika izveidota saikne starp NAA Kadetu konferenci, kas notika 6. jūnijā, un DSPC konferenci, kas notika dienu vēlāk. Šī ir tradīcija, kas, visticamāk, tiks turpināta. Treškārt, tika mainīta konferences norises vieta. Ja pirmā pēcpanēmijas konference notika viesnīcā "Radisson Blu Latvija" Rīgas centrā, tad 2024. gada konference tika noorganizēta NAA Klinzona zālē.

No vienas puses, konferences norises vietas maiņa ļāva lielākam kadetu skaitam apmeklēt šo pasākumu. No otras puses, NAA atrašanās vieta un drošības prasības nepārprotami samazināja konferences apmeklētāju skaitu. Aiziet uz konferenci Rīgas centrā ir krietni vienkāršāk nekā apmeklēt konferenci, kas tiek organizēta militārās bāzes teritorijā ārpus Rīgas centra. Tomēr jācer, ka laika gaitā izveidosies drošības un aizsardzības jautājumos ieinteresētu cilvēku grupa, kas turpinās apmeklēt konferenci, jo ik gadu tajā tiek apspiesti interesanti jautājumi un piedalās augsta līmeņa runātāji. Šajā ziņā DSPC nolūks ir noturēt uzaicināto dalībnieku kvalitātes līmeni pēc iespējas augstu.

2024. gada konferencē tika aplūkotas trīs būtiskas tēmas: karš un stratēģija, militāro tehnoloģiju attīstība, Eiropas drošība. Par militāro stratēģiju konferencē runāja Beatrise Hūsera (*Beatrice Heuser, University of Glasgow*), brigādes ģenerālis Ilmārs Lejiņš (NATO štābs) un Lukass Milevskis (*Lukas Milevski, Leiden University*). Paneldiskusijā, kas bija veltīta militāro tehnoloģiju pielietojuma un attīstības jautājumiem, runāja Stīvens Bidls (*Stephen Biddle, Columbia University*), Renē Fabians Hofmans (*Rene Fabian Hoffmann, University of Oslo*) un Matias Šulce (*Matthias Schulze, Institute for Peace Research and Security Policy*). Savukārt Eiropas drošības analīzei veltītajā paneldiskusijā uzstājās Barbara Kunca (*Barbara Kunz, Stockholm International Peace Research Institute*), Minna Olandere (*Minna Ålander, Finnish Institute of International Affairs*) un Jaceks Tarociņskis (*Jacek Tarociński, Centre for Eastern Studies*).

Lūkojoties nākotnē, ir vērts pieminēt vairākas atziņas, kas saistītas ar DSPC ikgadējo zinātnisko konferenci. Pirmkārt, turpinoties Krievijas īstenotajam karam pret Ukrainu, DSPC konference turpinās fokusēties uz šo Latvijas drošībai nenoliedzami nozīmīgo jautājumu. Kara sākumā Ukrainai izdevās nosargāt savu valstiskumu, taču, neraugoties uz to, Krievija okupēja gandrīz vienu piekto daļu Ukrainas teritorijas. Kara turpinājumā Ukraina atbrīvoja daļu okupētās teritorijas, taču ilgi gaidītais pretuzbrukums 2023. gada vasarā nesniedza cerēto rezultātu. Ukrainas uzdevums 2024. gadā bija noturēt aizsardzības pozīcijas, un šo mērķi izdevās sasniegt tikai daļēji. Gada sākumā Ukrainas pozīcijas būtiski vājināja ASV valdības nespēja nodrošināt Ukrainai solīto finansējumu, un kavējās arī citu partneru solītā palīdzība. Kopš kara sākuma Ukrainai ticis piešķirts nozīmīgs militārais un ekonomiskais atbalsts, taču tas ir bijis nepietiekams. Problēmas ir bijušas arī Ukrainas pusē. Tās spēju pretoties Krievijas agresijai mazināja Ukrainas vilcināšanās palielināt bruņoto spēku skaitlisko sastāvu (militārā mobilizācija) un nodrošināt kvalitatīvu militāro apmācību iesauktajiem karavīriem. Virkne faktoru ļāva Krievijai īstenot veiksmīgas uzbrukuma operācijas. Krievijas zaudējumi karā ir bijuši ievērojami lielāki nekā Ukrainas, taču tā ir turpinājusi uzbrukt.

Otrkārt, Krievijas karš pret Ukrainu ir raisījis lēmumu pieņēmēju un sabiedrības interesi par visdažādākajiem šī kara aspektiem. Daudzi no tiem ir būtiski arī Latvijai. Rietumvalstis ir izmantojušas ekonomiskās sankcijas ar mērķi vājināt Krieviju, tāpēc sankciju efektivitātes uzlabošana turpina būt nozīmīgs jautājums. Par Krievijas sabiedrības nostāju pret karu aizvien turpina diskutēt gan pētnieki, gan lēmumu pieņēmēji. Ņemot vērā Krievijas pastrādātos kara noziegumus, aktuāls ir jautājums par kara noziedznieku saukšanu pie atbildības. Kara apstākļos strauju attīstību piedzīvo militārās tehnoloģijas, un, ņemot vērā aizsardzības industrijas attīstību, šis jautājums ir būtisks arī Latvijai. Aktuālas ir arī sabiedroto attiecības NATO ietvaros: dažos jautājumos sabiedrotie spēj nonākt pie

kopsaucēja, bet citos jautājumos – nespēj. Sabiedrotajiem nav vienprātības par Ukrainas uzņemšanu NATO, proti, nav zināms, kad Ukraina varētu tikt uzaicināta iestāties aliansē un vai šo lēmumu izdotos ratificēt.

Krievijas iebrukums Ukrainā ir satricinājis Eiropas drošību, taču vienlaikus tas ir iekustinājis arī Eiropas valstu centienus stiprināt savas militārās spējas. Latvijas uzdevums šajā situācijā rādīt priekšzīmi un stiprināt savas aizsardzības spējas, vienlaikus mudinot sabiedrotos turpināt atbalstīt Ukrainu un stiprināt Eiropas pīlāru NATO ietvaros. Krievijas-Ukrainas kara iznākums ir neskaidrs, taču pavisam droši var apgalvot, ka DSPC ikgadējās konferences turpinās sekot kara gaitai un uz Latviju tiks aicināti gaišākie prāti no citām valstīm, kuri piedāvās jaunas idejas un iepazīstinās ar saviem pētījumiem par starptautisko drošību.

DSPC direktors Toms Rostoks un Konrāds Muzika (Konrad Muzyka, Rochan Consulting) DSPC konferences laikā, 2023. gada 28. septembris. Foto: Santa Vojevodska

Filips O'Braiens (Phillips O'Brien, University of St. Andrews) uzstāšanās laikā DSPC konferencē, 2023. gada 28. septembris. Foto: Santa Vojevodska

DSPC konferences runātāji Stīvens Bidls (Stephen Biddle, Columbia University) un Fabians Renē Hofmans (Fabian Rene Hoffmann, University of Oslo) paneļdiskusijas laikā. 2024. gada 7. jūnijs. Foto: Santa Vojevodska

Dr. sc. pol. Ieva Bērziņa,
NAA Drošības un stratēģiskās pētniecības centra vadošā pētniece,
Vidzemes Augstskolas asociētā profesore

PATRIOTISMS UN DEMOKRĀTISKAS VĒRTĪBAS

Akadēmiskā runa studenšu korporācijas "Dzintra" simtgades svinībās 2024.
gada 17. maijā, pārpublicēta no autores bloga patriotisms.lv

Šovakar runāšu par patriotismu un to, kā tas ir saistīts ar demokrātiskām vērtībām. Kāpēc patriotisms? Pirmkārt, tāpēc, ka ir karš. Pieņemu, ka daudziem, līdzīgi kā man, Krievijas pilna mēroga uzbrukums Ukrainai, kas turpinās jau vairāk nekā divus gadus, ir ļoti personisks tādā ziņā, ka vēsturiski un ģeopolitiski Latvijai un Ukrainai ir daudz kopīga attiecībās ar Krieviju. Un šeit es domāju ne tikai bezgala plaši lietoto un pareizo tēzi, ka "Ukraina cīnās par mums", bet arī to, ka Krievijas-Ukrainas karš padara ļoti dzīvas mūsu vēsturiskās atmiņas par padomju okupāciju un to, ka daudzus vēstījumus, ko Krievija izmanto, lai pamatotu agresiju pret Ukrainu, tā var attiecināt arī uz Latviju. Piemēram, par nacisma un fašisma atdzimšanu, par Krievijas tautiešu diskrimināciju, par vēstures sagrozīšanu un citus.

Krievijas gatavībai lietot militāru spēku pret kaimiņvalstīm vajadzētu stiprināt valstiskuma apziņu arī Latvijas pilsoņos, jo patriotisms ir mīlestība pret valsti, un jebko, ko mēs mīlam, parasti visskaudrāk novērtējam un apzināties tajos brīžos, kad to varam zaudēt vai jau esam zaudējuši. Tā ir viena no tēmām, par ko runājam ar jauniešiem Latvijas Zinātnes padomes finansētā un atbalstītā pētniecības projektā par patriotismu, ko īstenojam kopā ar kolēģiem no Vidzemes Augstskolas un Latvijas Universitātes. Kā jūs personiski izjutāt un pārdzīvojāt Krievijas pilna mēroga uzbrukumu Ukrainai? Kā Krievijas-Ukrainas karš ir ietekmējis jūsu uzskatus un attieksmi pret Latvijas valsti? Tie ir daži no jautājumiem, kurus uzdodam jauniešiem. Atbildes, protams, ir ļoti dažādas un pētījums vēl top, bet kvantitatīvās aptaujas uzrāda, ka kopumā Latvijas patriotu skaits ir audzis no 73 % 2008. gadā līdz 84 % 2022. gadā (Bērziņa, 2023: 3). Tātad, kara konteksts aktualizē patriotisma tēmu, jo šis jēdziens ir cieši saistīts ar nesavtīgu darbošanos valsts labā, un tā maksimāla izpausme ir gatavība aizstāvēt valsti militāra uzbrukuma gadījumā.

Otrkārt, patriotisms ir ļoti interesanta un aizraujoša koncepcija arī no akadēmiskā viedokļa. Tā ir starpdisciplināra pētījumu joma, kas ir filosofu, vēsturnieku, politologu, sociologu, psihologu un pat neirozinātnieku uzmanības lokā. Viens no iemesliem, kāpēc patriotisms ir arī zinātniskas izpētes objekts, ir tā pretrunīgums. No vienas puses, mīlestība pret savu valsti ir vēlamas un kultivējamas emocijas un rīcība, bet, no otras puses, tā var arī pāraugt naidā pret citādo, vai arī to var jaunprātīgi izmantot tie, kam pieder vara. Tāpēc svarīga akadēmiskos tekstos gūstama atziņa par patriotismu ir tā, ka tas ir dažāds. Zinātnieki izstrādā dažādus patriotisma klasifikācijas veidus, lai izskaidrotu daudzveidīgo indivīda un valsts attiecību spektru un izprastu tā kopsakarības ar politiskajiem uzskatiem un uzvedību. Piemēram, Roberts Šatcs (*Robert T. Schatz*), Ervīns Staubs (*Erwin Staub*) un Hovards Lavins (*Howard Lavine*) izdala aklu un konstruktīvu patriotismu (Schatz, Staub & Lavine, 1999). Viņu skatījumā "akls patriotisms" ir nekritiski pozitīva un nesatricināmi lojāla attieksme pret valsti pēc principa: lai ko arī mana valsts darītu, es it visā to atbalstu. Turpretī "konstruktīvs patriotisms" sakņojas kritiskā jautājumu uzdošanā un aktuālo norišu izvērtēšanā ar mērķi panākt pozitīvas pārmaiņas.

Cits patriotisma veidu dalījums ir Paulīnes Kleingeldes (*Pauline Kleingeld*) definētie trīs patriotisma veidi, kurus viņa formulēja, lai atbildētu uz jautājumu – kā patriotisms ir

savietojams ar Imanuela Kanta teoriju, ka visa cilvēce pieder “vienotai morālai kopienai” (Kleingeld, 2000: 314). Patriotisms ir saistīts ar valsti, tātad, ar cilvēku kopumu, kam piemīt no citiem atšķirīga nacionālā identitāte. Tādējādi patriotisms nekad nav un nevar būt vispārcilvēcisks, tomēr tas var nebūt pretrunā ar vispārcilvēciskām vērtībām. Paulīne Kleingelde trīs dažādos patriotisma veidus nosaka atkarībā no tā, kas ir mīlestības objekts vispārpieņemtajā patriotisma definīcijā “mīlestība pret valsti”. Pazīmēs balstīta patriotisma gadījumā tās ir valsts īpašības, piemēram, dzimtās zemes skaistums, vēsture, sociālās labklājības sistēma. Nacionālistisks patriotisms priekšplānā izvirza etniskos un kultūras aspektus, kas nosaka piederību grupai. Savukārt pilsonisks patriotisms izriet no republikānisma tradīcijām (Kleingeld, 2000: 317–322), un tieši šis patriotisma veids nav pretrunā ar universālām morālām vērtībām, jo republikāniska valsts iekārta balstās uz tādiem vispārcilvēciskiem principiem kā brīvība, likuma vara un vienlīdzība (Kant, 1999: 257), kas ir arī fundamentālas demokrātiskas vērtības.

Republikānisms un demokrātija ir divas dažādas, bet cieši savītas koncepcijas, kas raksturo noteiktu valsts pārvaldes formu. Jēdziena “demokrātija” centrālā ideja ir “tautvaldība,” proti, tā ir valsts pārvaldes sistēma, kurā par valsts likumiem, politiku, vadību un svarīgākajiem pasākumiem tieši vai netieši lemj tauta (Fromkin, Shapiro & Dahl, 2024). Republikānisms ir politiskā doma, kas mūsdienu kontekstā fokusējas uz jautājumiem par politisko brīvību un varas patvaļas ierobežošanu (Lovett, 2022). Kā norāda Nadija Urbinati (*Nadia Urbinati*), attīstoties reprezentatīvai demokrātijai un tās konstitucionālajam ietvaram, “republikānisms un demokrātija praktiski tiek uzskatīti par sinonīmiem” (Urbinati, 2019: 153), tāpēc tālāk runāšu par demokrātiskām vērtībām un to saikni ar patriotismu, jo gadsimtiem ilgu politikas filosofu diskusiju rezultātā (Fromkin, Shapiro & Dahl, 2024) mūsdienās politisko sistēmu, kurā suverēnā vara pieder tautai, lielākoties sauc par demokrātiju.

Atgriežoties pie Paulīnes Kleingeldes definētajiem trīs patriotisma veidiem, jāuzsver, ka tie nav savstarpēji izslēdzoši, jo cilvēks vienlaikus var gan mīlēt dzimtās zemes dabas krāšnumu, gan lepoties ar savas tautas nacionālo kultūru, gan būt pilsoniski un politiski aktīvs. Tomēr problēma ir tā, ka Latvijas sabiedrībā pastāv izteikts pilsoniskā patriotisma deficīts. 2022. gadā veikta socioloģiskā aptauja rāda, ka tikai 12 % respondentu piekrīt apgalvojumam, ka galvenais iemesls tam, lai būtu patriots, ir atbalsts demokrātiskai valsts iekārtai, kas nodrošina iespēju ietekmēt dzīvi valstī un piedalīties lēmumu pieņemšanā (Bērziņa, 2023: 11). Tam var būt vismaz divi skaidrojumi. Viens, ka cilvēki nav apmierināti ar to, kā demokrātija darbojas Latvijā, un tam var būt pamats, jo saskaņā ar *The Economist* demokrātijas indeksu (*The Economist Intelligence Unit*, 2024) Latvija pieder nepilnīgo demokrātiju grupai. Otrs iemesls varētu būt, ka cilvēki neapzinās demokrātijas nozīmi. Piemēram, jau pieminētajā patriotisma pētījumā, kurā šobrīd vēl vācam un analizējam datus, jau izkristalizējusies atziņa, ka jaunieši, kas dzimuši un auguši periodā pēc Latvijas neatkarības atgūšanas, demokrātiju uztver kā pašsaprotamu.

Diemžēl demokrātija nav pašsaprotama vismaz divos svarīgos aspektos. Pirmkārt, no ārēja apdraudējuma viedokļa, jo patlaban Latvijas robeža ar Krieviju un Baltkrieviju ir arī simboliska robeža starp demokrātiju un diktatūrām. Potenciāls Krievijas uzbrukums un okupācija nozīmē visu to brīvību un tiesību, ko šodien varam baudīt, iznīcību un, protams, arī Latvijas nacionālās identitātes iznīcību. Zinātniskā konferencē man bija iespēja klausīties Ukrainas kolēģes prezentāciju par dzīvi Krievijas okupācijā, un emocionāli iespaidīgs bija viņas stāsts par to, ka vienīgi naktī, tumsas aizsegā cilvēki pie kokiem piesien dzeltenzilas lentītes, lai parādītu, ka tie, kam ir svarīgs Ukrainas valstiskums, okupētajā teritorijā nav vieni.

Demokrātiju ir vieglāk nosargāt nekā pēc tam to atkarot gan no ārējiem, gan iekšējiem

demokrātijas ienaidniekiem, tāpēc demokrātiskai valsts iekārtai vajadzētu būt vienam no svarīgākajiem motīviem aizstāvēt Latvijas valsti militāra uzbrukuma gadījumā. Tas ir tāpēc, ka demokrātisku vērtību kopsaucējs ir cilvēka dzīvība. Citiem vārdiem sakot, demokrātisko vērtību centrā ir cilvēks, jo tādas fundamentālas demokrātiskas vērtības kā brīvība, vienlīdzība un taisnīgums veido politisko sistēmu, kas ir maksimāli labvēlīga indivīda attīstībai un personisko mērķu sasniegšanai. Cilvēka dzīvības nozīmi demokrātijās uzskatāmi var redzēt salīdzinājumā ar kaimiņvalstī notiekošo, kur, piemēram, Krievijas Valsts domes deputāts Aleksejs Žuravļovs atklāti formulē, ka cilvēka dzīvība nebūt nav galvenā vērtība (New Voice, 2024). Tā ir būtiska atšķirība starp demokrātijām un diktatūrām.

Otrs aspekts, kāpēc demokrātija nav pašsaprotama, ir tas, ka tā nevar būt efektīva un labi attīstīta bez aktīvas pilsoņu līdzdalības. Paulīne Kleingelde raksta: “Demokrātiska valsts var pastāvēt tikai tad, ja tās pilsoņi kaut nedaudz iegulda tās institūcijās. Tai nepietiek ar pilsoņiem, kas tikai ievēro likumus un maksā nodokļus. [...] taisnīgai un demokrātiskai valstij ir nepieciešama pilsoņu politiskā iesaiste, lai demokrātija darbotos pareizi.” (Kleingeld, 2000: 327). Tātad, aktīva pilsoniskā un politiskā līdzdalība ir pilsoniskā patriotisma ideāls, kas ir akūti nepieciešams, lai Latvija kļūtu par pilnvērtīgu demokrātiju. Diemžēl Latvijas sabiedrība šajā aspektā ir salīdzinoši pasīva, kam ir dažādi iemesli, tomēr tā nav nolemtība, jo pilsonisko patriotismu var veicināt, apzinoties un skaidrojot vēlamo pilsoniskās un politiskās uzvedības modeli gan jaunatnei, gan pieaugušajiem. Turklāt to var praktizēt, sākot ar vismazāko mērogu un veicot visvienkāršākās darbības.

Piemēram, individuālā līmenī apņemoties veltīt kaut nedaudz laika tam, lai izvērtētu politiku un politisko partiju līdzšinējo veikumu un piedāvāto nākotnes vīziju un pieņemtu racionālu, nevis emocijās balstītu izvēli vēlēšanu dienā. Nākamais solis ir runāt un diskutēt par sabiedriski nozīmīgiem jautājumiem ar ģimenes locekļiem un tuvākajiem draugiem, tādējādi paplašinot politiski izglītotu un zinošu cilvēku loku. Pirms vairākiem gadiem, veicot pētījumu par Jaunsardzi, uzzināju interesantu stāstu no Daugavpils jaunieša, kuram dzimtā valoda ir krievu. Būdam Jaunsardzē, viņš iepazinās ar Latvijas valsts svētku svinēšanas tradīciju un ierosināja vecākiem 18. novembrī svinēt arī ģimenes lokā. Tas ir viens no veidiem, kā izpaužas pilsoniskais patriotisms. Tālāk var skatīties ārpus sava tuvākā loka un darīt kaut ko plašākas kopienas labā, piemēram, noorganizēt mājas sakopšanas talku. Sākot ar šādām nelielām darbībām, mēs sevī attīstām tendenci darboties kopīgam labumam, atveramies un iemācāmies sadarboties ar citiem cilvēkiem, un ar laiku gūstam vajadzīgo pilsonisko briedumu arī lielāku jautājumu risināšanai, kas ilgtermiņā stiprina demokrātiju Latvijā.

Tas ir ļoti svarīgi arī no Latvijas aizsardzības viedokļa, jo demokrātija ir cieši saistīta ar valsts drošību. Nestabilajā un strauji mainīgajā starptautiskās drošības vidē mums ir jābūt piederīgiem demokrātisko valstu saimei arī vērtību aspektā, jo Eiropas Savienība un Ziemeļatlantijas līguma organizācija ir veidotas uz demokrātisku vērtību pamata. Abas organizācijas ir nozīmīgs elements Latvijas drošības politikā, un to dalībvalstu kopējais militārais potenciāls patlaban ir pasaulē spēcīgākais. Pilsoniska dimensija ir būtiska arī sabiedrības noturībai jeb spējai saglabāt funkcionalitāti pēc dažādiem satricinājumiem, tai skaitā militāra uzbrukuma. Situācijā, kad valsts pārvaldes un spēka struktūru darbība ir pārslogota vai traucēta, izšķiroši svarīga var izrādīties sabiedrības spēja pašorganizēties un sadarboties ar valsts pārvaldes un krīzes vadības institūcijām. Lai saglabātu Latvijas valsts suverenitāti ilgtermiņā, mums ir nepieciešama spēcīga demokrātija, kas nav iespējama bez pilsoniskā patriotisma, un ar jēdzienu “pilsoniskais patriotisms” es saprotu konstruktīvi kritisku un aktīvu līdzdalību politiskajos procesos, lai veicinātu kopējo labumu, valsts un tās pilsoņu labklājību un attīstību.

Literatūra un informācijas avoti:

Bērziņa, I. (2023). *Latvijas sabiedrības un valsts attiecības Krievijas-Ukrainas kara kontekstā*. Latvijas Nacionālā aizsardzības akadēmija, https://www.naa.mil.lv/sites/naa/files/document/I.Berzina_Latvijas_sabiedriba_%20un_valsts_attiecibas_Krievijas_Ukrainas_kara_konteksta.pdf

Economist Intelligence Unit (2024). *Democracy Index 2023. Age of conflict*. London: EIU

Froomkin, D., Shapiro, I. & Dahl, R. A. (2024). *Democracy. Encyclopedia Britannica*, <https://www.britannica.com/topic/democracy>

Kant, I. (1999). Perpetual Peace. In M. Rosen and J. Wolff (Eds.) *Political Thought*. New York: Oxford University Press

Kleingeld, P. (2000). Kantian Patriotism. *Philosophy & Public Affairs* 29(4), 313-34

Lovett, F. (2022). Republicanism. *The Stanford Encyclopedia of Philosophy* (Fall 2022 Edition), Edward N. Zalta & Uri Nodelman (eds.), <https://plato.stanford.edu/archives/fall2022/entries/republicanism/>

New Voice (2024) «Жизнь не главное!». Депутат госдумы Журавлев возмутился, что россияне не хотят умирать ["Dzīvība nav galvenais!"] Valsts domes deputāts Žuravļovs sašutis, ka krievi negrib mirt], <https://nv.ua/lifestyle/deputat-gosdumy-zhuravlev-vozmushchen-cto-grazhdane-rf-ne-hotyat-umirat-video-50412829.html>

Schatz, R. T., Staub, E. & Lavine, H. (1999). On the Varieties of National Attachment: Blind Versus Constructive Patriotism. *Political Psychology*, 20: 151-174. <https://doi.org/10.1111/0162-895X.00140>

Urbinati, N. (2019). Democracy and Republicanism: A Difficult Partnership. In Y. Elazar & G. Rousselière (Eds.), *Republicanism and the Future of Democracy* (pp. 152–170). Cambridge: Cambridge University Press. doi:10.1017/9781108630153.009

Publikācija sagatavota Latvijas Zinātnes Padomes Fundamentālo un lietišķo pētījumu programmas finansētā projektā "Patriotisms un nacionālisms: domāšana, attieksmes un to ietekme uz demokrātiskas pilsoniskas sabiedrības attīstību," projekta Nr. LZP-2022/1-0456

Ph. D. Gita Leitlande,

NAA Drošības un stratēģiskās pētniecības centra pētniece

KAS IR PILSONISKĀS VĒRTĪBAS?¹

Diskusijas par to, kas ir pilsonis un kas un kādas ir pilsoniskās vērtības, noris jau kopš Konfūcija un Aristoteļa laikiem. Vispārīgi pilsoniskās vērtības var raksturot kā tādas valsts iedzīvotāju (pilsoņu) pārliecības, rakstura un rīcības iezīmes, kas veicina valsts ilgtspēju. Demokrātiskās republikās, t. i., politiskajās iekārtās, kāda ir arī Latvijā, valsts iedzīvotāju pilsoniskums un pilsonisko vērtību esamība un to aktīva pielietošana ir vitāli svarīgas valsts efektīvai funkcionēšanai.

Pilsoņa un pilsonības jēdzienu izpratne nav viennozīmīgi raksturojama un mainās līdz laikam. Pilsoņa jēdziens primāri tiek asociēts ar juridisku statusu un pilsoņa tiesībām

¹ Raksts ir sagatavots, pamatojoties uz promocijas darba "Mūsdienu stoicisms un pilsoniskās vērtības" 1. nodaļu "Pilsonisko vērtību aktualitāte". Pieejams: http://dspace.lu.lv/dspace/bitstream/handle/7/66766/298-100607-Leitlande_Gita_gl19031.pdf?sequence=1&isAllowed=y

un pienākumiem, ko šis statuss nodrošina kādas politiskas kopienas ietvaros. Variācijas, cik plaši var interpretēt pilsoņu tiesības un pienākumus, vislabāk var iezīmēt, izmantojot sabiedrības organizēšanas veida tradicionālo dalījumu liberālā un republikāniskā ievirzē. Šie dažādie risinājumi un līdzsvara meklējumi pilsoņa lomai politiskas kopienas ietvaros, kas ir atšķirīgi katrā valstī, laikmetā un politiskā tradīcijā, starp, no vienas puses, liberālismu, ko vispārinoši var raksturot kā minimālistu ievirzi, un, no otras puses, republikānismu, kas saistāma ar maksimālistu pieeju. Abas šīs ievirzes rod savas saknes Rietumu kultūras vēsturē.

Liberālisma ievirzes – pašlaik Rietumu pasaulē dominējošā pilsoniskuma lasījuma – izcelsme ir saistāma ar Romas impērijas laiku, kad tika akcentēts pilsonības juridiskais skaidrojums, attiecināms uz cilvēkiem, kas ir dzimuši vai dzīvo konkrētā valstī. 17. gadsimtā moderno liberālismu formulēja Džons Loks ar savu sabiedriskā līguma teoriju, kas izriet no ikviena indivīda interesēm. Arī šodien liberālā ievirzē mēdz uzlūkot valsti kā ētiski neitrālu mehānismu cilvēku neatņemamo tiesību aizsardzībai, tas ir, atturoties no nostājam attiecībā uz pilsoņu vērtīborientācijām, kopīgu kultūru, kopīgiem mērķiem un "labas dzīves" izpratni, pilsonību vairāk saistot tikai ar juridisku statusu un indivīda tiesībām. Šī ir minimālistu pieeja pilsoņa lomai sabiedrībā ar no tā izrietošo "pārmērīga individuālisma" apdraudējumu.

Savukārt republikānisma saknes ir rodamas Atēnu polisā 5. un 4. gadsimtā p. m. ē. un Aristoteļa mācībā. Tā būtība ir, ka ikvienam pilsonim ir aktīvi jāpiedalās savas politiskās kopienas pārvaldībā, jo tā ir labi nodzīvotas dzīves nozīmīga komponente. Šo ideju atdzimšana notika 15. gadsimta Florencē un Nikolo Makjavelli mantojumā. Republikāņu ievirzes kritiķi norāda, ka šādas sabiedrības, kurās ikviens pilsonis ir iesaistīts savas politiskās kopienas pārvaldībā (jeb maksimālistu pieeja), var pastāvēt tikai mazās sabiedrībās. Vēsturiski to piemēri ir Atēnu polisa, Romas republika un renesanses Florence, kā arī slēgtā un neliberālā antīkā Sparta.

20. gadsimta beigās izveidojās intelektuālā kustība, kuras vidū ir gan mūsdienu republikāņi (ko sauc arī par pilsoniskiem republikāņiem), gan komunitāristi (kas uzskata, ka vērtības veidojas kopienas ietekmē), kas kritizē pilsoniskuma konceptu minimālistisko pieeju, ka ar to nepietiek, lai nodrošinātu labi organizētas valsts ilgtermiņa stabilitāti. Tāpēc mūsdienu republikāņi un komunitāristi nāk ar atgādinājumu par pilsoņu pienākumiem pret sabiedrību un valsti, uzsverot, ka šodienas pilsoņa konceptā nepieciešams atjaunot aktīvas pilsoniskās iesaistes sabiedrībā, kopīga labuma, kolektīvas rīcības, pilsonisko vērtību un atbilstošu pienākumu un atbildības dimensijas. Jāatzīmē, ka gan republikānismu, gan liberālismu vieno politiskās saistības ar, piemēram, pilsoņu vienlīdzību, politisko brīvību un tiesiskumu (likuma varu).

Tiesa, dalījums liberālajā un republikāniskajā ievirzē ir teorētisks, jo praksē šīs ievirzes izpausmes tirā veidā nav sastopamas: modernajās demokrātiskajās republikās vienmēr ir "individuālo" un "kopīgo" komponentu sajaukums. Un tam ir labs iemesls, jo to pamatizpausmes nav ilgstoši dzīvotspējīgas. Kā raksta Vaira Viķe-Freiberga, "Reti kurš, ieskaitot Rietumu pasaules liberāli noskaņotos domātājus, būtu gatavs atzīt līdz loģiskai galējībai novestu morālo relativismu; drīzāk gan pieņemtu, ka bez zināmu morālu pamatvērtību atzīšanas jebkurai sabiedrībai būs grūti eksistēt" (Viķe-Freiberga, 2010, 213), norādot uz liberālisma tirā formā ierobežojumiem. Arī republikānisma kritiķi norāda, ka tirā formā šāds pašatdeves ideāls visiem sabiedrības locekļiem ir nesasniedzams mērķis, ja vien tas netiek uzspiests ar militārām metodēm (kā Spartā) vai atbrīvojot pilsoņus no citiem pienākumiem (kā Atēnās, kur pilsoņu vīriešu praktiskos un ekonomiskos jautājumus risināja sievietes un vergi). Tāpēc jebkurai demokrātijai, lai kur tā atrastos liberālisma–republikānisma spektrā, valsts stabilitātei un valsts uzplaukumam jātiecas uz tādu pilsonisko

sabiedrību, kurā ir šo abu komponentu klātbūtne.

Apzinoties nepieciešamību kombinēt abas ievirzes, pētnieki arvien vairāk runā ne tikai par pilsonību kā statusu, bet arī pilsonību kā praksi. Tā ir pāreja no stāvokļa “būt par pilsoni” uz stāvokli “rīkoties kā pilsonim”. Jo nepietiek formāli būt pilsonim, ir arī jārīkojas kā pilsonim, tas ir, jāuzņemas (līdz)atbildība par savu apkārtni jeb aktīvi un atbildīgi jālīdzdarbojas sabiedriskajos procesos kopīga labuma vārdā.

Svarīgs pilsoniskas sabiedrības izpausmes veids ir spēja pašorganizēties noteiktu uzdevumu veikšanai jeb spēja rīkoties kolektīvi. Tas paredz izpratni par valsts (pilsoniskas sabiedrības) un valdības nošķirumu, veidojot ne tikai vertikālu atbildības dimensiju (pilsoņa un valsts pārvaldes savstarpējo atbildību), bet arī horizontālu (pilsoņu savstarpēju ieinteresētību sadarboties un arī savstarpēju atbildību par savu rīcību vai bezdarbību attiecībā uz kopīgu mērķi – labi organizētas valsts ilgtermiņa stabilitāti). Šādā aspektā pilsoniskuma un pilsoniskas sabiedrības izpratne ir saistīta ar valsti, nevis konkrētu valdību.

Cits mūsdienu debatē nozīmīgs aspekts, runājot par pilsoni un pilsonisku sabiedrību, ir jautājums par identitāti. Identitāte iedalās (1) lokālā (piemēram, sava ģimene, ciems vai profesijas pārstāvji), (2) nācijvalsts un (3) pārnacionālā vai globālā. Lai arī pilsoņu regulējuma kontekstā joprojām dominē nācijvalstis, tomēr sabiedrības dzīvi arvien nepastarpinātāk ietekmē gan lokāli, gan globāli procesi. Taču konstruktīvai pilsoniskai dalībai svarīga ir tieši nācijvalsts identitāte, vēl vairāk – lai apvienotu valsts pilsoņus, tai ir jābūt stiprākai par pilsoņu dažādu atsevišķu grupu vai globālu kustību.

Pilsonisko vērtību teorētiķis Ričards Dagers savā grāmatā (Dagger, 1997) konstatē, ka mūsdienu Rietumu sabiedrībās dominē liberālā ievirze, vairāk uzsverot individuālās tiesības un personisko autonomiju, kas tiek darīts uz sabiedrības kopīgu interešu rēķina, kā rezultātā ir izjaukts līdzsvars starp tiesībām un atbildību. Ričards Dagers norāda, ka, protams, juridiskā dimensija ir absolūti nepieciešama pilsoņa jēdziena izpratnē. Tomēr tā nav pietiekama, jo var novest pie divām problēmām. Pirmā: pārmērīgs individuālisms un pilsoniska bezatbildība, visu akcentu liekot tieši uz individuālo tiesībām. Kad cilvēks uzstāj uz savām tiesībām, vairs nepaliek vietas kompromisiem ar citiem cilvēkiem un viņu tiesībām, jo tiesību koncepts pats par sevi ir individuālistisks un nepieņemams. Tā ir pilsoņa kā patērētāja pieeja. Līdz ar to persona, kura ir pārņemta ar savām tiesībām, “aizmirst”, ka juridiskais statuss paredz ne tikai tiesības, bet arī noteiktus pienākumus – nodokļu maksāšana, obligātais militārais dienests u. tml. Iespējams, ka attieksme pret pilsonību kā tikai juridisko statusu un uzsvars uz individuālo tiesībām ir novedis arī pie otrās problēmas, proti, politiskās apātijas jeb situācijas, kad daudziem cilvēkiem pilsonības ideja ir tukša skaņa, neko nozīmīgu neizsakošs koncepts.

Ričards Dagers savu argumentāciju par pilsoniskām vērtībām veido, sākot ar nostāju par cilvēka autonomijas nepieciešamību. Autonomija ir personas spēja pašai vadīt savu dzīvi, savas izvēles iespējas apzināšanās. Protams, pilnīga autonomija ir ilūzija, indivīds ir dažādos veidos atkarīgs no sabiedrības. Pašpilnveidošanās izkopšanā un uzturēšanā persona ir atkarīga no kopienas. Piemēram, cilvēks Rietumu kultūrā var būt brīvs tikai pateicoties konkrētai sabiedrībai, kas ir nodrošinājusi šos apstākļus. Turklāt ne tikai indivīds ir atkarīgs no sabiedrības, bet arī otrādi – sabiedrības funkcionēšana (un tās kvalitāte) ir atkarīga no ikviena cilvēka rīcības un sadarbības. Neviena valsts nevar pastāvēt, ja tās iedzīvotāji nepakļaujas likumiem ikreiz, kad pakļaušanās likumam nav viņu personiskajās interesēs vai vēlas baudīt politiskās un sociālās iekārtas labumus (kā tīrs gaiss vai valsts aizsardzība, tas ir, pilsoņa tiesības), pašiem neveicinot to uzturēšanu un kārtību (pilsoņa pienākumi). Tādējādi var izsecināt, ka personiska autonomija kā pilsoniska vērtība ir vajadzīga un nozīmīga, bet tā ir personiska autonomija, kas realizēta sabiedrības ietvaros un veicina konkrētās kopienas, šajā gadījumā valsts, sasniegtā uzturēšanu un

tālāku plaukšanu.

Ričards Dagers jautā, vai ir iespējams apvienot personīgo autonomiju, kas ietver brīvas un kritiskas domāšanas veicināšanu un valdošo uzskatu apšaubīšanu, ar kopienas konceptu, kas paredz likt sabiedrisko (kopīgo) labumu augstāk par savu privāto labumu. Tā Dagers nonāk pie priekšlikuma izmantot republikāniskā liberālisma ievirzi. Šis pilsoniskuma koncepts apvieno cilvēka autonomiju un tiesības (sasaucas ar liberālo ievirzi) ar rūpēm par kopienas labumu (atbalsojas republikāniskā ievirzē). Ričards Dagers uzskata, ka cilvēka tiesībām un kopienas saitēm nav jābūt savstarpēji naidīgām, turklāt, vēsturiski raugoties, liberālisms un republikānisms neizslēdz viens otru. Viņš republikāniskā liberālisma pilsoniskuma izpratnes pamatā piedāvā likt divas vērtības: autonomiju un solidaritāti. Šīm vērtībām var piekrist gan republikāņi, gan liberāļi.

Lūkojoties pēc citiem pilsonisko vērtību piemēriem, redzams, ka pētnieki visbiežāk kā pilsoniskas vērtības uzskaita autonomiju, cieņu pret likuma varu un cilvēka tiesībām, drosmi, pilsoniskās atmiņas kopšanu, sabiedrisko līdzdalību, taisnīgumu, toleranci pret dažādiem viedokļiem un uzskatiem. Tātad, izvēršot autonomijas un solidaritātes vērtības, var rezumēt, ka pilsonisko vērtību koncepts paredz aktīvus (līdzdalības princips), autonomus, atbildīgus, cieņpilnus un kritiski domājošus sabiedrības locekļus, kuriem ir izteikta piederības jeb identitātes sajūta un izpratne par kontekstu (kultūru, kopīgo labumu, vēsturisko mantojumu), un kas savu personīgo interešu īstenošanā ņem vērā kopienas kopīgā labuma intereses.

Izmantotā literatūra:

- Dagger, Richard. (1997). *Civic Virtues: Rights, Citizenship, and Republican Liberalism*. Oxford University Press
- Ījabs, Ivars. (2012). *Pilsoniskā sabiedrība: epizodes politiskās domas vēsturē*. LU Akadēmiskais apgāds
- Jones, Emma; Gaventa, John. (2002). *Concepts of Citizenship: A Review*. IDS Development Bibliography 19, Institute of Development Studies
- King, Edward. (2010). Civic Republicanism // M. Bevir (Ed.) *Encyclopedia of Political Theory*, Volume 1. Sage Publications, 193–200
- Lovett, Frank. (2014). Civic Virtue // M. Gibbons (Ed.) *The Encyclopedia of Political Thought*. John Wiley & Sons, Ltd.
- Smith, Rogers. (2002). Modern Citizenship // E. Isin; B. Turner (Eds.) *Handbook of Citizenship Studies*. SAGE Publications, 105–116
- Viķe-Freiberga, Vaira. (2010). *Kultūra un latvietība*. Karogs

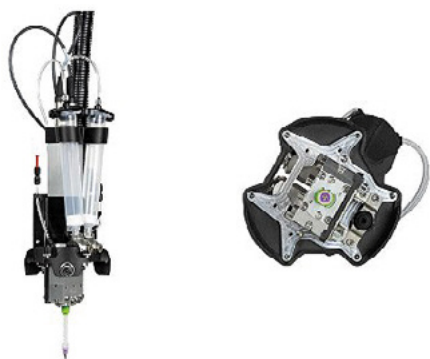
Valters Lācis,

NAA Aizsardzības tehnoloģiju un inovācijas centra viespētnieks

3D DRUKAS TEHNOLOĢIJU (ADDITIVE MANUFACTURING) PIELIETOJUMS MŪSDIENU KAUKAS APSTĀKĻOS

Kā pierāda vēsture un mūsdienu karadarbība Ukrainā, lai bruņotie spēki būtu efektīvi, ir vitāli svarīgi sekot zinātniski tehniskajam progresam. Vēl jo vairāk – aizsardzības sfērai ir jākļūst par militāro inovāciju līderi, no kuras jaunākās tehnoloģijas tikai pēc tam ieviešas civilajā dzīvē. Lai arī uzmanības centrā pašsaprotamu iemeslu dēļ atrodas bezpilota tehnoloģijas, līdzīgi strauji attīstās arī ierīces, kurām būtiskākā ir atbalsta funkcija. Pie šādām tehnoloģijām ir pieskaitāma arī trīsdimensionālā (3D) druka, lai gan šāds termins pēc būtības ir pārāk šaurs un pareizāk būtu tās dēvēt par “Additive Manufacturing” (turpmāk tekstā AM) tehnoloģijām. Lai gan šis termins ir anglicisms, korektais apzīmējums latviešu valodā pagaidām vēl nav ticis definēts.

Saskaņā ar definīciju AM ir metode sarežģītu ģeometrisku struktūru ražošanai, uzklājot materiālu slāņu veidā, izmantojot ģeometriskos 3D modeļa datus. AM var dēvēt arī par ātro prototipēšanu, ražošanu pēc pieprasījuma, digitālo ražošanu, brīvo formēšanu, slāņu ražošanu, tiešo ražošanu, kā arī, protams, 3D drukāšanu. Eksistē dažādas AM metodes: stereolitogrāfija (SLA), digitālā gaismas apstrāde (DLP), selektīvā lāzerapstrāde (SLS), elektronstaru kausēšana (EBM), fusijas modelēšana (FDM), selektīvā lāzerkausēšana (SLM), laminēto objektu ražošana (LOM) u. c. Šīs tehnikas ļauj izmantot visdažādākos materiālus, piemēram, keramiku, plastmasu, metālu, polimēra šķidrumus, pulverus vai pat dzīvas šūnas.

Lynxter S600D silikona drukas mehānisms
(avots: Komersants)

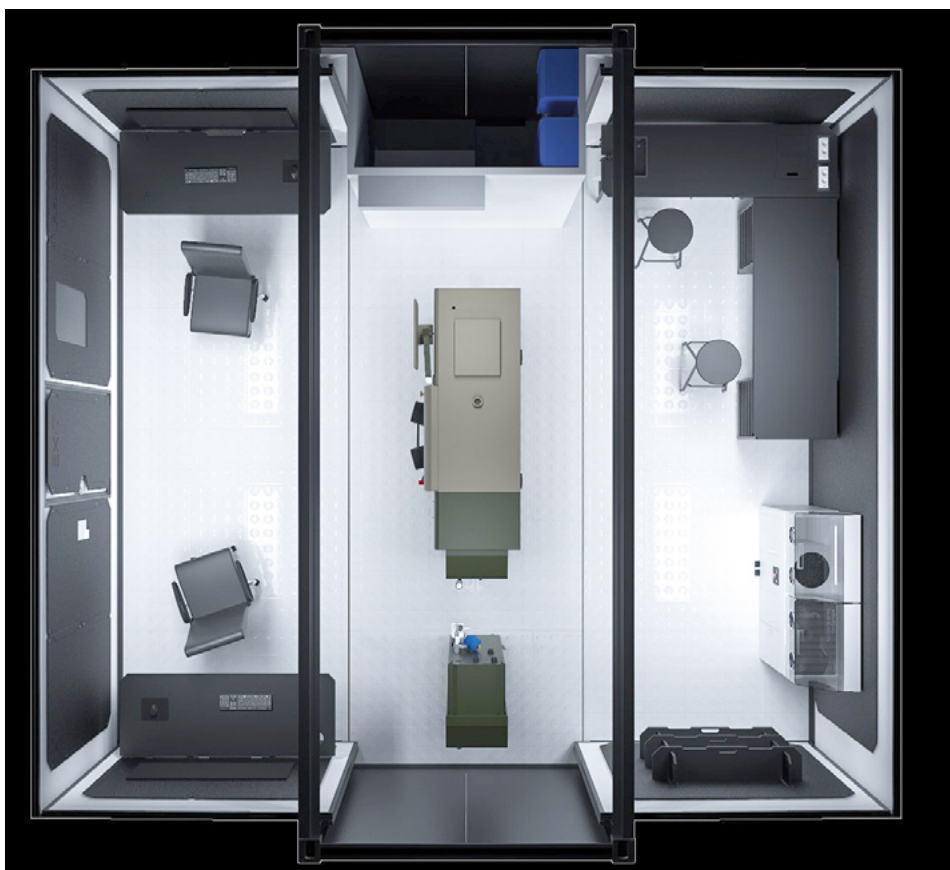
Lynxter S600D daudzmateriālu 3D drukātājs
(avots: Komersants)

Teorētiski, izmantojot AM, var izgatavot jebkādas sarežģītības detaļas jebkurā formā, vadoties tikai no digitāliem 3D modeļa datiem, ko ar ierastajām tehnoloģijām nav iespējams izdarīt¹. Spilgts piemērs tam ir SIG SLX šāviena trokšņa slāpētāji, kas ietilpst ASV bruņojumā pieņemto XM sērijas triecienšautēju un ložmetēju standarta komplektācijā². Vienā no attēliem ir piemērs uzņēmuma FN MAG izstrādātajam ierocim ar metāla 3D drukas elementiem. AM sakarā ir jāatzīst: neskatoties uz visām priekšrocībām, šāda veida ražošanas uzsākšana prasa lielas investīcijas un kompetentu personālu. Īpaši dārgs process ir metāla SLM druka, kurā iespēju robežās metāla vietā ir ieteicams izmantot alternatīvus polimēra materiālus.

Neskatoties uz izmaksām, AM tehnoloģijām ir liels izmantošanas potenciāls NBS. Pirmkārt, lielai daļai NBS rīcībā esošo transportlīdzekļu un MTL ražotājs vairs neveic servisu, kā arī oriģinālās rezerves daļas ir grūti pieejamas. Otrkārt, aktīvas karadarbības apstākļos var tikt nopietni apdraudētas piegādes ķēdes, un ar AM metodēm ražotās rezerves daļas ļautu saglabāt tehnikas un MTL cīņas spējas (vismaz līdz brīdim, kad tiek piegādātas ražotāja oriģinālās rezerves daļas). Šīm tēzēm par labu runā arī Ukrainas pieredze, kur AM izmantošana tehnikas remontam pašlaik tiek aktīvi ieviesta, ļaujot mazināt loģistisko slogu darbā ar dažādu ražotāju un izcelsmes tehnikas modeļiem. Lai arī saprotams, ka reālas kaujas apstākļos šādi drukāto detaļu lietošanas periods būtu īsāks, tās ļautu saglabāt militārās tehnikas cīņas spējas. Ukrainas bruņotajiem spēkiem pašlaik ir nodoti vairāki aprīkoti 3D drukas konteineri, kā arī sadarbībā ar Eiropas Aizsardzības aģentūru tiek pilnveidotas un izstrādātas jaunas AM metodes kaujas apstākļos bojāta MTL un transporta remontam. Kā praktisku piemēru AM metožu izmantošanai šādas tehnikas remontam var izcelt ar šķembām bojātas IVECO bruņumašīnas bremžu šķidruma tvertnes aizvietošanu ar 3D drukātu detaļu, kuras korpuss 15 stundu laikā tika izdrukāts, izmantojot oglekļa kvēldiegu, savukārt tvertnes korķis no komerciāli pieejamā PETG materiāla tika izdrukāts piecu stundu laikā un elastīgā blīve no TPU materiāla – 30 minūšu laikā. Šādi mazāk nekā diennakts laikā transporta līdzeklis tika saremontēts pietiekamā mērā, lai saglabātu mobilitāti un spētu pildīt kaujas funkcijas. Jāņem vērā arī tas, ka pat šāda veida remonta veikšanai tehniku ir nepieciešams transportēt uz atbilstoši aprīkotiem remonta depo, kuru maksimālais dislokācijas termiņš vienā punktā nepārsniedz 48 stundas, un 3D drukas ierīcēm jābūt spējīgām darboties arī pārvietošanas laikā. Izmēru un enerģijas patēriņa dēļ 3D drukas ierīces ir salīdzinoši viegli atklāt, un tādēļ tās būtu jāizvieto ēku pagrabos, nevis atklātā laukā vai mežā. Konteinerizētie risinājumi arī nebūtu jāuztver kā mobili, jo to transportēšanai nepieciešams nodrošināt vismaz kravas automašīnu un divus karavīrus, un šie noteikumi vairāk atbilst Afganistānas, nekā Ukrainas kara reālijām un pieredzei.

¹ Rakesh Kumar, Manoj Kumar, Jasgurpreet Singh Chohan, The role of additive manufacturing for biomedical applications: A critical review, Journal of Manufacturing Processes, Volume 64, April 2021, Page 828. Pieejams: <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S1526612521001080>

² <https://www.sigsauer.com/slx-suppressor.html>

Fieldmade 3D drukas konteineru Nomad 03 iekārtojums (avots: Komersants)

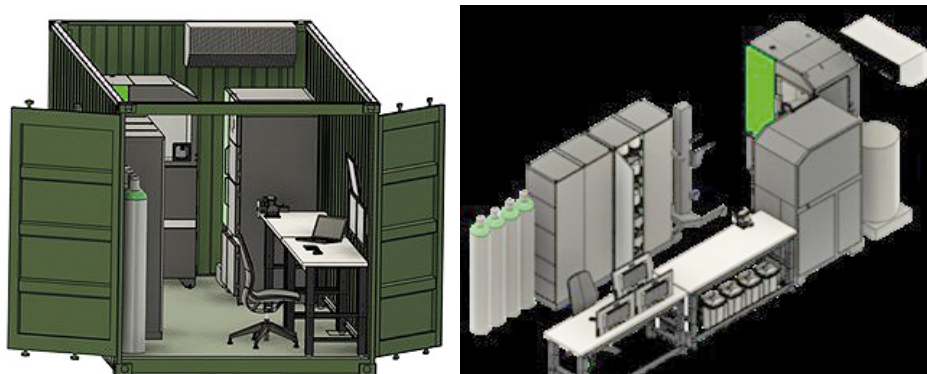
Fieldmade 3D drukas konteineru Nomad 03 (avots: Komersants)

Uzņēmuma Constructions-3D betona drukas ierīce MaxiPrinter. Foto: Valters Lācis

Uzņēmuma Constructions-3D betona drukas ierīces MaxiPrinter radītais nocietinājums Foto: Valters Lācis

One Click Metal metāla detaļu drukas ierīces uzbūve (avots: Komersants)

Ar One Click Metal metāla detaļu drukas ierīci drukātas ložmetēja M249 SAW detaļas.
Foto: NBS delegācija

Neskatoties uz to, ka 3D drukātās rezerves daļas, visticamāk, būs īslaicīgs risinājums, tām ir jāatbilst noteiktiem kvalitātes standartiem, un efektīvi ir tos pārbaudīt, piemēram, ar rentgena ierīces palīdzību. Lai nodrošinātu 3D drukāto rezerves daļu maksimālu kvalitāti, optimālais risinājums būtu ražotāja sertificētu modeļu datubāzu izveide, kas testa režīmā pašlaik tiek izmēģināti NATO līmenī. Šajā gadījumā gan ir virkne neskaidrību ar autortiesību jautājumiem. Kā piemēru var minēt uzņēmumu "Rheinmetal AG", kas ne tikai liedz lietotājiem drukāt rezerves daļas savai produkcijai, bet arī ir panācis tiesisko aizsardzību savas produkcijas dizainam. Ar aizsardzības industriju saistītie juristi – gan no komersantu, gan arī NATO un Eiropas Savienības dalībvalstu bruņoto spēku puses – līdz ar tehnikas iepirkumiem izskata iespēju līgumos ražotājiem noteikt punktus, kas paredz nodot gala lietotājiem arī datu paketes un detaļu modeļus, kuri pēc līgumā paredzētā ražotāja servisa beigām nonāktu bruņoto spēku rīcībā. Ja ražotājs nespētu nodrošināt detaļu piegādi noteiktā laikā, būtu jāparedz iespējas tās drukāt patstāvīgi. Miera laika apstākļos eksistē pārāk daudz kvalitātes standartu un normu, kas bremzē šāda veida detaļu ieviešanu un testēšanu, un, piemēram, Vācijas bruņotajiem spēkiem nav skaidrības, kā risināt šos un virkni citu juridisko jautājumu.

Tā kā autortiesību jautājums kara apstākļos būs mazsvarīgs, lai nodrošinātu neatkarību no ražotājiem, būtu vēlams savlaicīgi izveidot Latvijas (vai, piemēram, Baltijas valstu mēroga) detaļu modeļu datubāzi, skenējot un pielāgojot 3D drukas ražošanas tehnoloģijām tās detaļas, kuras biežāk iziet no ierindas. Kvalitātes standarti un autortiesības uz drukātajiem izstrādājumiem ir saistošas tikai miera apstākļos, tāpat nav arī nozīmes sertificēt pašas drukas ierīces, jo divu gadu laikā tās gandrīz noteikti tiks aizvietotas ar jaunākām un efektīvākām.

AM metožu ieviešana bruņotajos spēkos paredz izmaiņas arī stratēģiskā un plānošanas līmenī. Ir vitāli svarīgi sagatavot ne tikai primāros ierīču operatorus, bet arī rezervisus. AM tehnoloģijām ir jābūt viegli saprotamām un personāla darba apstākļiem – labiem. 3D drukas tehnoloģiju jautājumā kopumā pārāk liels akcents tiek likts uz piegādes ķēdēm, jo pēc būtības tās ir paredzētas situācijām, kad ierastās piegādes ķēdes nestrādā un steidzamības kārtā ir nepieciešams veikt remontu vai modificēšanu, vai arī ir vajadzīgi specifiski instrumenti. Detaļu izgatavošana 24–48 stundu laikā ir uzskatāma par pieņemamu, jo tiek apsteigtas eksistējošās piegādes ķēdes. Ir nepieciešams lemt un vērtēt komandieru atbildību, pieņemot lēmumus par drukāto detaļu izmantošanu. Militāro vadību ir grūti pārliecināt par nepieciešamību izmantot 3D drukātas detaļas, tāpēc pašlaik pamatā tiek izmantotas 3D drukātas drošību neietekmējošas detaļas, kuras ražotājs vairs nepiegādā (dažāda veida tvertņu vāki, spoguļu balsti utt.).

Kopumā AM tehnoloģiju izmantošana Latvijā un NATO valstu bruņotajos spēkos strauji attīstās, un komersantu piedāvātie risinājumi mūsdienās spēj veikt dažādu materiālu drukāšanu augstā kvalitātē. NBS kaujas spēju nodrošināšanai un paaugstināšanai apgrūtinātas loģistikas apstākļos būtu nepieciešama pieredzes pārņemšana no citām valstīm, piemēram, Lielbritānijas un Vācijas, kā arī komersantu piedāvājumu izvērtēšana un ieviešana RSV.

*Liāna Pļaviņa,
NAA Aizsardzības tehnoloģiju un inovācijas centra
vadošā pētniece*

ANTROPOMETRISKO RĀDĪTĀJU VĒRTĒJUMS KAUJAS IZTURĪBAS KURSA SLODZES IETEKMĒ

Nacionālās aizsardzības akadēmijas (NAA) kadetu studiju programmā ir iekļauts Kaujas izturības kurss (KIK). Šis kurss ir izaicinājums nākamajiem virsniekiem. Desmit dienu laikā kursa dalībnieki veic uzstādītos uzdevumus īpašos apstākļos ar palielinātu fizisko un psihoemocionālo slodzi un strādājot komandā. Kadeti saskaras ar vairākiem ierobežojumiem: gan ēdināšanas, gan miega trūkumu, gan intensīvu un nepārtrauktu 24 stundu apmācību, stingru disciplīnu utt. Kurša laikā kadeti ir standarta ekipējums ar kopējo aprīkojuma svaru virs 25 kg, ar ko tiek noiet 250 km. Šāda situācija prasa no dalībniekiem spēju pielāgoties jaunam darbības veidam, izaicinājumiem pārvarēt grūtības un pārbaudīt savu fizisko kapacitāti un psiholoģisko noturību, kas nepieciešama tālākā dienestā. Pirms KIK, kurā plānotas augstas intensitātes slodzes, nozīmīgs ir sagatavošanās posms ar regulāriem treniņiem un maršiem. Fiziskās sagatavotības līmenis ir svarīgs lielas fiziskās slodzes vingrinājumiem. Dinamiskā un statiskā slodze indivīdam ar neatbilstošu fiziskās sagatavotības līmeni var izraisīt pārslodzi ar augstu veselības traucējumu, muskuļu un skeleta sistēmas patoloģiju, kā arī psiholoģiskās pārslodzes risku. Enerģijas patēriņš lielas fiziskās slodzes treniņos noved pie noguruma un spēku izsīkuma (Bukhari, 2020). Ķermeņa uzbūve un fiziskā sagatavotība ir saistīta ar militārā dienesta prasībām (Hauschild, 2017; Nindl, 2018).

Pētījuma mērķis ir sniegt vērtējumu kadetu ķermeņa uzbūves izmaiņām sagatavošanās posmā un to novērtējumu Kaujas izturības kursa laikā.

Materiāls un metodes

Antropometrisko rādītāju invertējums tika veikts 66 kadeti, kuri piedalījās Kaujas izturības kursā, no kuriem 14 bija sievietes (21,2 %) un 52 vīrieši (78,7 %) un kuru vecums bija no 21 līdz 35 gadiem. Kurša dalībniekiem trīs reizes tika veikts ķermeņa kompozīcijas vērtējums: pirmoreiz – uzsākot KIK sagatavošanās posmu, otro reizi – noslēdzot sagatavošanās posmu pirms KIK, un trešo – pēc KIK. Ķermeņa kompozīcijas vērtējumā tika fiksēta ķermeņa masa un to veidojošie komponenti: kopējais tauku saturs un viscerālo tauku daudzums, muskuļu masa, hidratācijas līmenis, kaulu masa, pamata vielmaiņas līmenis. KIK laikā dalībniekiem tika noteiktas ķermeņa masas izmaiņas (katras dienas noslēgumā).

Rezultāti

Sākumposmā fiksētie antropometriskie rādītāji variēja plašās robežās: auguma rādītāji bija no 164 līdz 197 cm, ķermeņa masas rādītāji – no 45 līdz 122,5 kg. Dalībnieku ķermeņa kompozīcijas vērtējumā tika fiksēts, ka tauku saturs standarta normatīvu robežās bija 68,2 % (n=45) dalībnieku, bet paaugstināts – 27,3 % (n=18); tomēr tika konstatēts arī tas, ka 4,5 % (n=3) dalībnieku tauku saturs bija pazemināts (zem standarta normatīviem). Negatīvs vērtējums attiecināms uz hidratācijas līmeni, kas zem standarta normatīviem tika noteikts 75,7 % (n=50) dalībnieku, un tikai 24,2 % (n=16) tas atbilda standarta normatīviem.

KIK sagatavošanas posms ilga no janvāra līdz maijam. Iegūto ķermeņa sastāva komponentu rādījumu salīdzinošā analīze uzrādīja, ka KIK sagatavošanas posmā piedāvātās slodzes ietekmē 45,4 % (n= 30) kadetu ķermeņa masa samazinājās, 30,3 % (n=20) palika nemainīga, bet 24,2 % (n=16) kadetu palielinājās. Tauku satura rādījumu analīze uzrādīja, ka KIK sagatavošanas posmā piedāvātās slodzes ietekmē 33,3 % (n= 22) kadetu tauku saturs samazinājās, 25,7 % (n=17) tas palika nemainīgs, bet 40,9 % (n=27) palielinājās. Plānotā un realizētā KIK sagatavošanas posmā fiziskā slodze atstāja neviennozīmīgu ietekmi uz ķermeņa masas komponentu kvantitatīvajiem rādītājiem. Novērtējot muskuļu masas izmaiņas KIK sagatavošanas posmā, fiksēts, ka 46,9 % (n= 31) kadetu muskuļu masa samazinājās, 33,3 % (n=22) palika nemainīga, bet 19,6 % (n=13) kadetu – palielinājās. Tomēr regulāra fiziska slodze (rīta rosme), kā arī plānotie marši veicināja kvalitatīvās izmaiņas muskuļaudos, ceļot kursa dalībnieku fizisko izturību.

Kaujas izturības kursa augstas intensitātes slodzes ietekmē dalībniekiem samazinājās ķermeņa masas rādījumi: jo lielāka slodze, jo lielākas izmaiņas. Vislielākās ķermeņa masas izmaiņas (samazinājums) noteiktas ceturtajā kursa dienā: 50 % (n=33) dalībnieku tā pazeminājusies par 2 kg, 40,9 % (n=27) dalībnieku kritusies par 4 kg, bet 4,5 % (n=6) dalībnieku zaudējuši līdz 6 kg, salīdzinot ar pirmās KIK dienas rādījumiem.

Noslēguma posmā pēc Kaujas izturības kursa (uz piekto dienu) dalībniekiem tika noteikti ķermeņa sastāva komponentu rādījumi: kopējais tauku saturs un viscerālo tauku daudzums, muskuļu masa, hidratācijas līmenis, kaulu masa, pamata vielmaiņas līmenis. Iegūto ķermeņa sastāva komponentu rādījumu salīdzinošā analīze ar rādījumiem pirms KIK uzrādīja, ka KIK posmā piedāvātās slodzes ietekmēja visus ķermeņa sastāva komponentus. Muskuļu masas rādījumu kāpums fiksēts 79,6 % (n=51) dalībnieku, tomēr izmaiņas nav fiksētas 12,9 % (n= 11) kadetu, bet muskuļu masa samazinājās 4,5 % (n=6) dalībnieku. KIK dalībniekiem noteikts tauku satura pazeminājums, lielākajai dalībnieku daļai – 68,2 % (n=45) – tauku saturs pazeminājās līdz 4,0 %, bet 25,7 % (n=17) kadetu tas noslīdēja par 8 %. Noslēguma mērījumos kursa dalībniekiem tika noteikts hidratācijas līmeņa kāpums. Arī kaulu masas rādītāju pieaugums noteikts lielākajai daļai KIK dalībnieku – 60,6 % (n=40).

Medicīnisko atbalstu KIK dalībniekiem sniedza militārās medicīnas speciālisti un NMPD speciālisti. Dati par veselības problēmām 2024. gada KIK dalībniekiem no NMDP dienesta speciālistiem ir ierobežoti. Galvenās KIK dalībniekiem konstatētās veselības problēmas saistītas ar kāju pēdu veselību – tūlznām un to aprūpi, daudziem dalībniekiem sniegta palīdzība ērcu noņemšanā, aktuālas bijušas arī locītavu sāpes un muguras problēmas.

Secinājumi

Kadetu fiziskās aktivitātes plānotās sagatavošanās posmā no janvāra līdz maijam nav būtiski ietekmējušas ķermeņa kompozīcijas parametrus. Novērota ķermeņa masas kāpuma tendence un līdz ar to arī tauku (kopējā) satura pieauguma tendence, t. sk. mainoties viscerālo (iekšējo, ap orgāniem izvietoto) tauku daudzumam, kas ir būtiski un nozīmīgi veselības kapacitātes uzturēšanai. 2024. gada kursa slodze būtiski ietekmējusi ķermeņa kompozīcijas parametrus, samazinoties ķermeņa masai novērots arī kopējā tauku satura samazinājums. Vienlaikus konstatēts muskuļu masas pieaugums, kas apstiprina vienu no kursa uzdevumiem – kāpināt fizisko sagatavotību un izturību. Ķermeņa kompozīcijā ietvertie kaulu masas rādītāji un ķermeņa hidratācijas līmenis KIK laikā ir būtiski paaugstinājies.

*Liāna Pļaviņa,
NAA Aizsardzības tehnoloģiju un inovācijas centra
vadošā pētniece*

BIOTEKSTILS: RISINĀJUMI BRUŅOTO SPĒKU PERSONĀLA DZĪVOTSPĒJU PAAUGSTINĀŠANAI DIENESTA/TAKTISKĀ VIDĒ

Militārpersonu kaujas spējas un efektīva uzdevumu izpilde ir cieši saistīta ar to, cik labi tās ir nodrošinātas ar mūsdienu kara prasībām atbilstošu ekipējumu. NBS karavīriem tiek izsniegts individuālais aizsardzības ekipējums, tai skaitā apģērbs, kas ir piemērots Latvijas klimatam un nodrošina karavīra uzdevuma izpildei nepieciešamās pārvietošanās un kustību spējas. Ekipējuma sastāvā ietilpst arī zābaki un zeķes, kas paredzētas kāju (pēdu) veselības uzturēšanai dažādos klimatiskajos un apkārtējās vides apstākļos. Arī NAA kadeti apmācību laikā ir jāveic uzdevumi, kas saistīti ar specifisku fizisko slodzi, kas dažādos studiju posmos ir atšķirīga. Epizodiskas, lielas fiziskās slodzes, dažādas fiziskas aktivitātes ar aktīvu pārvietošanos, veicot mācību uzdevumu, izraisa dažādas ar kāju pēdu veselību saistītas problēmas (Pļaviņa, 2021). Apavi un zeķes ietekmē to valkātāja spējas veikt fizisku slodzi, kā arī kustības un ķermeņa stāvokli kopumā (Pļaviņa, Golovačova, 2021). Regulāra zeķu maiņa un higiēnas ievērošana ir būtiska, lai izvairītos no kāju pēdu sēnīšu infekcijas sakarā ar pastiprinātu pēdu ādas svīšanu slēgtos apavos (zābakos).

NBS karavīriem individuālā aizsardzības ekipējuma (zeķu) izmantošanas laikā regulāri nākas sastapties ar dažādiem klimatiskajiem faktoriem un atšķirīgu ārējās vides ietekmi. Daudzos gadījumos izsniegtās zeķes nenodrošina kāju veselību, un nākas izjust diskomfortu, ko izraisa tūlnas, kāju sēnīšu slimības, problēmas ar kāju nagiem un ādu, traumas, kas ietekmē karavīra pārvietošanās spējas. Daudzos gadījumos to izraisa zeķu struktūras neatbilstība indivīda pēdai un veiktajām kustībām, kā arī zeķes nespēja pietiekami aizsargāt pret ārējo faktoru ietekmi. Šādās situācijās karavīrs izvēlas pirkt zeķes pats.

Lai identificētu galvenās problēmas kāju komforta nodrošināšanā un to, kādu labumu dod zeķes, 2023. gadā NAA tika izstrādāts un aizstāvēts bakalaura darbs (Kristaps Matisons. Lauka formas tērpa zābaku un zeķu piemērotība Latvijas klimatiskajiem apstākļiem, 2023). Darba autors, bakalaura darba ietvaros 2023. gadā veicot aptauju par zeķu piemērotību Latvijas klimatiskajiem apstākļiem, ir ietvēris atbildes uz desmit vērtējuma jautājumiem un diviem brīviem jautājumiem par zeķu valkāšanas pieredzi un zeķu kvalitāti. Jautājumā par zeķu kvalitāti, kas nepieciešama, lai nodrošinātu pietiekamu komfortu kājām dienesta pienākumu pildīšanas laikā, 56 % respondentu sniedza negatīvu vērtējumu un vēl 19 % – daļēji negatīvu.

Rīgas Tehniskās universitātes pārstāvji izteica gatavību sniegt nozīmīgu ieguldījumu valsts aizsardzības jomā, pilnveidojot un attīstot tehnoloģijas un piedāvājot inovatīvus produktus, kas sniegtu atbalstu karavīriem, veicot valsts aizsardzības uzdevumus. Aizsardzības ministrija, ņemot vērā RTU tehnisko zināšanu bāzi un pieredzi, šo priekšlikumu atbalstīja.

Lai izvērtētu Latvijā izstrādātu (t. sk. ražošanā esošu) zeķu prototipu atbilstību NBS vajadzībām, Nacionālās aizsardzības akadēmijas Aizsardzības tehnoloģiju un inovāciju centrs (NAA ATIC) organizēja tirgus izpēti, lai identificētu ražotājus, kas piedāvā izstrādājumus no biotekstila ar aizsargājošām īpašībām, paredzētus bruņoto spēku personāla individuālam ekipējumam, lai nodrošinātu un paaugstinātu dienesta pienākumu izpildi dažādos klimatiskajos apstākļos un vidēs. Konkrētu piedāvājumu sniedza RTU Mehānikas un biotekstilmateriālu zinātniskā laboratorija, piedāvājot ražošanā esošu zeķu prototipu, kas

izgatavots no biotekstila ar aizsargājošām īpašībām un ar tekstila struktūrā integrētām mikro/nano (organiskām/neorganiskām) daļiņām (Lem, K., et al., 2012; Windler L., et al., 2013). Semināra laikā, ko organizēja NAA ATIC, dalībniekiem bija iespēja iepazīties ar RTU Mehānikas un biotekstilmateriālu zinātniskajā laboratorijā izstrādātajiem tekstilizstrādājumiem – zeķēm – gan prezentācijās, gan piedāvāto izdales materiālu veidā.

Atbilstoši RTU sniegtajam aprakstam piedāvātās zeķes no tekstilmateriāla ar kokvilnas un sudraba pavedienu izstrādātas, ņemot vērā militārās vides risku faktorus, īpaši militārpersonu vajadzībām. Tās nodrošina komfortablu stāvokli pēdai slēgtos apavos 24 stundu garumā, neskatoties uz dažādu klimatisko faktoru ietekmi. Tekstilmateriālam ir antibakteriālas īpašības, kā arī mitrumu uzsūcošas (hidroskopiskas) spējas. Zeķes materiāls neveic papildu spiedienu uz pēdas pirkstiem, neapgrūtinā pēdas asinsriti, kā arī nerada berzi un neizraisa ādas kairinājumu. Zeķes pirkstu un papēža daļā tekstilmateriāls ir blīvāks un izturīgāks. Šis produkts ir izplatīts Itālijā, Somijā, Latvijā un ir ieguvis ES kvalitātes kontroles sertifikātu (AITEK Nm2013TM0258). Zeķes "AMBELIKA", pateicoties īpašā tekstilmateriāla kvalitātei un īpašībām, samazina mitrumu, kas veidojas svīšanas rezultātā, un sakarā ar vides faktoru ietekmi nodrošina aizsardzību pēdai.

Tāču, lai izpētītu, kā zeķes funkcionē dažādos karavīru darbības veidos un klimatiskajos apstākļos, cik ilga ir izstrādājuma funkcionalitāte un izturība, u. c. faktorus, ir nepieciešams tās testēt gan pašiem NBS karavīriem, gan laboratorijā, un novērtēt to atbilstību NBS vajadzībām.

Šos pasākumus plāno veikt NAA ATIC, kura viens no uzdevumiem ir veidot zinātnes un tehnoloģiju bāzi, lai sniegtu atbalstu militārpersonu veselības saglabāšanas un veicināšanas, kā arī karavīru kaujas spēju uzturēšanas jomā.

LATVIEŠU VIRSNIEKU APVIENĪBA

Latviešu Virsnieku apvienība (LVA) vēlas vērst žurnāla lasītāju uzmanību vairākiem notikumiem, kuriem 2024. gadā aprit nozīmīgas vēsturiskas gadskārtas un kurus apvienība organizējusi vai turpinājusi tajos piedalīties.

*Fl. admirālis (atv.) Andrejs Mežmalis,
LVA biedrs*

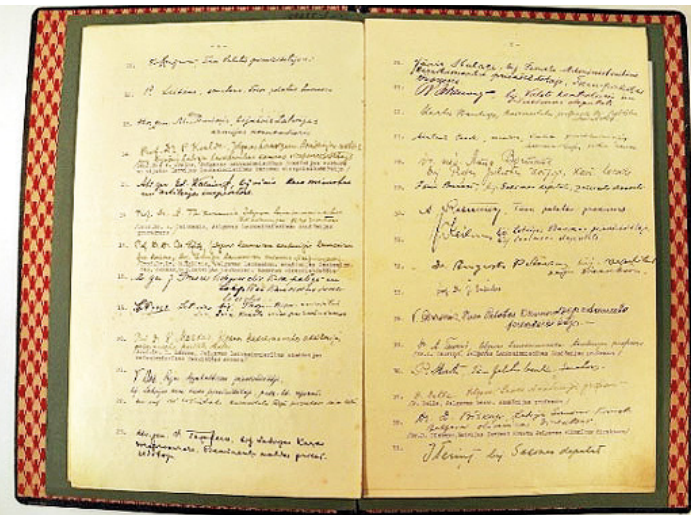
LATVIJAS CENTRĀLĀS PADOMES MEMORANDAM – 80

Latvijas Centrālās padomes Memorands ir vēsturisks dokuments, ko Otrā pasaules kara laikā 1944. gada 17. martā pieņēma Latvijas Centrālā padome (LCP) un parakstīja 188 Latvijas politiskie un kultūras darbinieki. Memorands deklarēja nepieciešamību nekavējoties atjaunot Latvijas Republikas faktisko suverenitāti un izveidot Latvijas valdību. Šis dokumentārā liecība ir nozīmīgs piemērs latviešu pretošanās kustības darbībai un nozīmīgākais dokuments, kas tapis Otrā pasaules kara laikā Latvijā. 17. martā to iesniedza Latviešu leģiona ģenerālinspektoram ģenerālleitnantam Rūdolfam Bangerskim.

Memoranda 188 parakstītāju vidū bija Pauls Kalniņš, 4. Saeimas priekšsēdētājs un *de facto* Valsts prezidents no 1940. līdz 1945. gadam, Augustīns Pētersons, Latvijas pareizticīgo baznīcas metropolīts, Jāzeps Rancāns, katoļu baznīcas bīskaps, Teodors Grīnbergs, ev. lut. baznīcas arhibīskaps, kā arī 13 militārpersonas un daudzi sabiedrībā zināmi izglītības, kultūras, tautsaimniecības nozaru pārstāvji un Saeimas deputāti.

2009. gadā Memorands tika iekļauts UNESCO programmas “Pasaules atmiņa” Latvijas nacionālajā reģistrā.

Kopš 2021. gada 17. marta Latvijā tiek atzīmēta Nacionālās pretošanās kustības pieņemšanas diena.

1944. gada 17. marta Latvijas Centrālās padomes Memoranda parakstu lapa

LCP uzskatīja, ka Latvijā ir spēkā 1922. gada 15. februāra Satversme un saskaņā ar to pēdējais Saeimas priekšsēdētājs un LCP loceklis Pauls Kalniņš ir likumīgs Latvijas Valsts prezidenta vietas izpildītājs līdz jauna prezidenta ievēlēšanai; tāpat Padome atzina, ka nākamo valsts iekārtu noteiks brīvi un demokrātiski vēlētā Saeima.

1944. gada 8. septembra LCP sēdē Pauls Kalniņš parakstīja Deklarāciju par Latvijas valsts atjaunošanu. Pēc viņa nāves trimdā esošās LCP sesijas laikā 1947. gadā Valsts prezidenta funkcijas apstiprināja Saeimas priekšsēža biedram Jāzepam Rancānam, kas bija arī LCP priekšsēdis.

Nacistiskās Vācijas un PSRS okupācijas iestādes arestēja un notiesāja vairākus LCP locekļus un tās Memoranda parakstītājus.

Paslēptais Memoranda oriģināls

Visu pēckara PSRS okupācijas laiku Memoranda oriģināls bija paslēpts zem grīdas dēļiem namā Peldu ielā 19, Vecrīgā, kur kādu laiku mitinājās nacionālās pretošanās kustības dalībniece advokāte Valija Veščūna-Jansone (1902–1990), kuras vīrs inženieris Vilhelms Jansons bija viens no Memoranda parakstītājiem. Iespējams, ka kara beigās viņa ar dokumenta oriģinālu devās uz Kurzemi, lai pārvestu to uz rietumvalstīm, taču atgriezās Rīgā.

Paslēpto Memoranda oriģinālu nejauši atrada 2001. gadā, veicot remontdarbus. Tas tika nodots glabāšanā Latvijas Kara muzejam. Par godu 70 gadiem pēc Memoranda parakstīšanas muzejs 2014. gada martā rīkoja īpašu izstādi un sāka veidot Memoranda parakstītāju biogrāfisko vārdnīcu “Ar parakstu par Latviju. Latvijas Centrālās Padomes Memoranda parakstītāju biogrāfijas”, kuras atvēršana notika 2015. gada 25. februārī.

Memoranda pamatteksts¹

“[...] Ienaidnieks no austrumiem atkal draudoši tuvojas Latvijas zemei. Tas ir tas pats ienaidnieks, kura bruņotie spēki 1940. gada 17. jūnijā militāri okupēja Latvijas Republiku, tā pati vara, kas drīzi pēc okupācijas izdeva it kā mūsu tautas vārdā Latvijas Saeimas vēlēšanu likumu, bet pēc tam pati šo pēc formas it kā demokrātisko vēlēšanu likumu neievēroja, rupji pārkāpa, pielaižot tikai vienu komunistu un viņu līdzskrējēju sarakstu un turklāt vēl viltojot balsošanas rezultātus. Iznākums, protams, nevarēja dot un nedeva tautas pārstāvjus, bet krievu okupācijas varas ieceltņus. Šie ieceltņi lēma un lūdza Padomju Savienību neatkarīgo Latvijas Republiku uzņemt tās sastāvā. Pēc tam paziņoja visai pasaulei, ka Latvijas Republika brīvprātīgi tai pievienojusies. Tas pats, tādā pašā veidā un tanī pašā laikā notika ar neatkarīgo Igaunijas un Lietuvas Republiku. Latvijas varmācīgā pievienošana Padomju Savienībai izdarīta, rupji pārkāpjot Latvijas Republikas Satversmi un laužot Latvijas un Padomju Savienības savstarpējos līgumus, Tautu Savienības paktu un veselu virkni starptautisku līgumu. Latvijas pievienošana Padomju Savienībai nav arī atzīta starptautisko tiesību nozīmē. No sacītā neapstrīdami izriet, ka pēc starptautiskām tiesību normām Latvijas Republika tiesiski turpina pastāvēt. Tāpēc Padomju Savienības valdības un preses oficiālam viedoklim, kā arī dažu ārvalstu laikrakstu paustam uzskatām, it kā Latvija būtu Padomju Savienības sastāvdaļa un tāpēc tā tagad atkal būtu no jauna iekļaujama Padomju Savienībā, nav nekāda tiesiska pamata. Tāpat neapšaubāmi izriet, ka nepamatota ir arī pašreizējā vācu okupācijas varas nostāja, it kā Latvija būtu Padomju Savienības sastāvdaļa. Šīs nostājas praktiskā izpausme konstatējama visā vācu

¹ Citētajā tekstā lietota mūsdienu latviešu valodas rakstība, bet atstāta sākotnējā leksika.

okupācijas varas politiskā un saimnieciskā rīcībā. Šāds viedoklis nav arī savienojams ar vācu okupācijas varas uzdevumā izdarīto Latvijas iedzīvotāju mobilizāciju Vācijas bruņotiem spēkiem. Tāda vācu okupācijas varas rīcība dziļi aizvairo mūsu tautu un rada tānī dibinātu neapmierinātību. Latvijas nācijas tiesiskai apziņai un nacionālai pašcieņai atbilstu tāda mobilizācija Latvijas armijai, kas būtu izsludināta Latvijas valsts likumīgo orgānu vārdā un Latvijas valsts aizsardzībai. Tikai tāda mobilizācija lietderīgi veidotu mūsu militāro spēku, ievērojami veicinātu un kāpinātu tā kaujas spējas. Pēc mūsu izpratnes Otrā pasaules kara tagadējā norisē ir tiešām pienācis brīdis, kad apdraudēta mūsu tautas dzīvība, pati tautas esamība – pienācis liktenīgais brīdis: būt vai nebūt. Pēc visiem dabas un cilvēctības likumiem neviens mums nevar apstrīdēt tiesības aizstāvēties, ja tiek apdraudēta mūsu nācija un tās esamība. Pamatojoties uz šīm atziņām, mēs deklarējam Latvijas tautas gribu un gatavību aizstāvēt visiem mums iespējamiem spēkiem un līdzekļiem Latvijas valsts robežas pret uzbrūkošo ienaidnieku.

Saīto ievērojot, mēs, apakšā parakstījušies, Latvijas nācijas vārdā deklarējam sekojošo mūsu tautas vienoto gribu:

Nekavējoties atjaunojama Latvijas Republikas faktiskā suverenitāte.

Sastādāma, saskaņā ar spēkā esošo Latvijas Republikas 1922. g. Satversmi, Latvijas valdība uz koalīcijas pamatiem, kas pulcētu ap sevi visu Latvijas tautu.

Latvijas valdības tuvākiem galveniem uzdevumiem jābūt: valsts aparāta un Latvijas armijas atjaunošana, Latvijas valsts teritorijas aizstāvēšana pret draudošo Padomju Savienības armiju iebrukumu un – cik tālu tas kara apstākļos iespējams – diplomātisko sakaru nodibināšana ar ārvalstīm un pirmā kārtā ar tām, kas atzītu šo mūsu deklarēto nācijas gribu un atbalstītu priekšā stāvošo militāro uzdevumu – Latvijas valsts aizsargāšanu.

Pēc mūsu ieskata sekmējama arī ciešas savienības nodibināšana ar Igauniju un Lietuvu un šīs savienības pārveidošana Baltijas valstu konfederācijā, ja minētās valstis tam piekrīst. [...]”

Deklarācija par Latvijas valsts atjaunošanu

Savu pēdējo sēdi Latvijā LCP noturēja Jāzepa Rancāna dzīvoklī Rīgā 1944. gada 8. septembrī. Sēde bija sasaukta sakarā ar Dr. Paula Kalniņa nodomu evakuēties uz Zviedriju un arī LCP darbību pārcelt uz šo valsti. Sēdē piedalījās Verners Tepfers, Jānis Breikšs, Jāzeps Rancāns, Dr. Pauls Kalniņš, Mintauts Čakste u. c. Šajā sēdē Pauls Kalniņš parakstīja Deklarāciju par Latvijas valsts atjaunošanu:

“Latvijas tauta pārņēmusi suverēno varu no svešas varas atbrīvotā Latvijas valsts teritorijā un atjaunojusi Latvijas Republiku kā suverēnu valsti. Uz Latvijas Republikas Satversmes pamata (52. pants) uz mani kā pēdējās likumīgi ievēlētās un līdz šim laikam tiesiski pilnvarotās Saeimas priekšsēdētāju pārgājusi Valsts Prezidenta vietas izpildīšana. Ar šo dienu es stājos pie Valsts Prezidenta vietas izpildīšanas līdz jauna Valsts Prezidenta ievēlēšanai Satversmē paredzētā kārtībā. Kā Latvijas Republikas Valsts Prezidenta vietas izpildītājs uz Satversmes man piešķirtās varas pamata (56. pants) esmu uzdevis N. N. sastādīt Ministru kabinetu...”

Iespējamās valdības vadītāja vārds šajā dokumentā nebija ierakstīts, taču sēdes atsevišķā protokolā norādīts, ka par Ministru prezidentu aicināms profesors Konstantīns Čakste, bet gadījumā, ja viņš nebūtu Latvijā, – senators Mintauts Čakste.

LCP un sūtņa Stokholmā Voldemāra Salnā ieceres iegūt militāro palīdzību ārzemēs, uz vietas pārņemt varu un deklarēt Latvijas neatkarības atjaunošanu brīdī, kad Vācijas armija aizietu, bet PSRS armija vēl nebūtu ieņēmusi Rīgu, izrādījās nesekmīgas. Tomēr atkāpjoties vācu karaspēka pavēlniecība novirzīja Latviešu leģiona vienības apkārteļos.

LCP tā arī nevarēja izmantot latviešu militāro vienību potenciālu, lai īstenotu šos neatkarības centienus un publiskotu deklarāciju par Latvijas neatkarības atjaunošanu un Pagaidu valdības izveidi. (avots: https://lv.wikipedia.org/wiki/Latvijas_Centr%C4%81%C4%81_padome)

LATVIEŠU VIRSNIEKU APVIENĪBAS JAUNUMI

Aizsardzības ministrs tiekas ar militāri patriotisko organizāciju pārstāvjiem

25. aprīlī piecu karavīru sabiedrisko organizāciju vadītāji Aizsardzības ministrijā tikās ar aizsardzības ministru Andri Sprūdu, izklāstīja ministram ilgstoši krājušās problēmas, kas traucē organizāciju darbu un tās biedru labbūtību, kā arī uzklusēja ministra redzējumu par karavīru organizāciju vietu un lomu valsts aizsardzības sistēmā

Aizsardzības ministrs Andris Sprūds (no labās) sasveicinās ar maj. (atv.) Gunāru Rusiņu. Foto: Gatis Dieziņš

Valdes priekšsēdētāji savstarpējā sarunā (no kreisās): Emīls Gailis (LNKB) un Gunārs Rusiņš (LVA). Foto: Gatis Dieziņš

Tikšanās dalībnieki Aizsardzības ministrijas sēžu zālē. Foto: Gatis Dieziņš

LATVIEŠU VIRSNIECĪBAS ATCERE IR SVĒTA

Komunistiskā genocīda upuru piemiņas dienu, 14. jūniju, LVA ik gadu atzīmē Gulbenē un Litenē. Šogad sarīkojuma pirmā daļa notika laukumā pie Gulbenes stacijas, noliekot ziedus Induļa Rankas veidotā pieminekļa pakājē un godinot 1940. gada jūnijā un 1949. gada martā deportētos Latvijas iedzīvotājus. Turpinājumā visi atceres dalībnieki klausījās koncerta priekšnesumus, dzejas vārdus Gulbenes stacijas otrā pusē, blakus peroniem un dzelzceļa sliedēm, uz kurām savulaik stāvēja aizrestoti lopu vagonu ešeloni.

Nogalinātos latviešu virsniekus godina (no kreisās):
lt. (atv.) Vladimirs Voicehovskis, plt. (atv.) Gunārs Goba, plt. (atv.) Jānis Baškers. Foto: no LVA arhīva

Sarīkojuma otrā daļa notika Litenē, pie memoriāla padomju okupantu noslepkavotajiem 11 Latvijas armijas virsniekiem. Šo atceres dienas daļu savstarpējā sadarbībā rīkoja Aizsardzības ministrija, NBS un Zemessardze.

Šogad LVA pārstāvji neaizbrauca uz atceres noslēgumu bijušās Latvijas armijas vasaras nometnes vietā Sitas silā, bet kopā ar LSA pārstāvjiem devās nolikt ziedus Latvijas armijas virsnieka, LVA biedra Roberta Kalniņa (1916–1998) atdusas vietā. Savam skolotājam Robertam Kalniņam ziedu velti nolika LSA valdes priekšsēdētājs Jānis Aivars Baškers.

Vēl pirms atceres brīža Gulbenes stacijā LVA un LSA pārstāvji Gulbenes bibliotēkā piedalījās grāmatas atvēršanā – klātesošie tika iepazīstināti ar Roberta Kalniņa “Atmiņām” (personīgs izdevums, datorizdruka). Tēva atmiņas apkopojusi viņa meita, skolotāja Dace Linga-Bērziņa. Šī grāmata ir vērtīga vēstures liecība, kurai jāatrod ceļš pie lasītājiem.

Gulbenes bibliotēkas zālē interesentu ir daudz.
Pirmā no kreisās – Dace Linga-Bērziņa.
Foto: no LVA arhīva

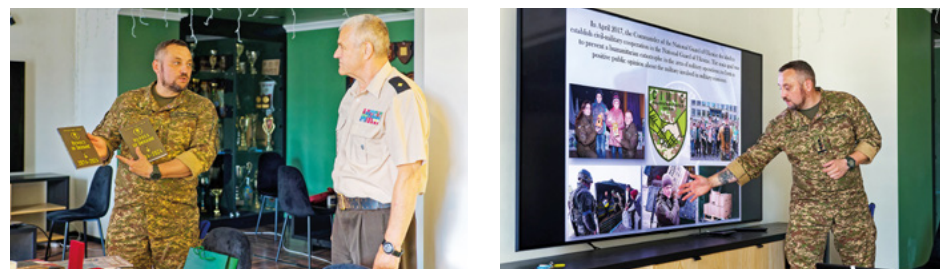

Dace Linga-Bērziņa (trešā no labās) pēc grāmatas atvēršanas. Foto: no LVA arhīva

TIKŠANĀS AR UKRAINAS KARAVĪRIEM

18. jūlijā vairāku Latvijas karavīru sabiedrisko organizāciju pārstāvji NBS dienesta viesnīcā “Oskars” tikās ar Ukrainas Nacionālās gvardes (NG) pulkvedi Viktoru Holumbivski, kurš pavadīja ukraiņu bērnu grupu atpūtā Latvijā. Šo ukraiņu bērnu tēvi krita Krievijas izprovocētā kara frontē, atrodas gūstā Krievijā vai pazuduši bez vēsts.

Sīrnīgā un draudzīgā sarunā ar klātesošajiem pulkvedis Holumbivskis dalījās pieredzē un atziņās par NG civilmilitāro sadarbību ar dažādām sabiedrības grupām Ukrainā. Tika rādīti slaidi par darbības jomām, t. sk. bojā gājušo identificēšanas problēmām.

Ukrainas NG plkv. Viktors Holumbivskis rāda vizuālus materiālus. Foto: no LVA arhīva

Dzirdētais rosina arī Latvijā pievērst uzmanību apskatītajām problēmām. Pulkvedim Viktoram Holumbivskim tika pasniegta LVA simtgades Piemiņas zīme.

Latvijas sabiedrības pārstāvjiem bija iespēja tikties arī ar ukraiņu karavīru Olekseju Anulju 23. augustā Ogres Valsts ģimnāzijā. Oleksejs ir karavīrs, kurš izdzīvoja krievu okupantu gūstā. Savā stāstījumā Oleksejs dalījās ar pieredzēto un piedzīvoto, atklājot brīvības cenu un Krievijas noziedzīgā režīma patieso seju.

Fotogrāfija tikšanās noslēgumā. Vidū – plkv. Viktors Holumbivskis. Foto: no LVA arhīva

Kopš pilna mēroga iebrukuma Ukrainā 2022. gada 24. februārī Ogres pilsētas un novada kopiena uz Ukrainu ir nogādājusi jau vairāk nekā 130 dažādu transporta līdzekļu – apvidus auto, kravas auto, autobusus, kvadraciklus, motociklus un medicīniskās palīdzības mašīnas. Automašīnas netiek vestas tukšas – tās piepilda ar dažādām humānās palīdzības precēm, kā arī Ukrainas karavīriem nepieciešamo ekipējumu un droniem. Palīdzību nogādā iespējami tuvāk fronteī, nododot to tieši Ukrainas karavīriem.

Līdz šim notikuši 18 humānās palīdzības braucieni, un šogad paredzēts vēl viens. Humānās palīdzības sarūpēšanā un nogādāšanā uz Ukrainu, personīgi stūrējot vienu no automašīnām konvoja kolonnā, aktīvi piedalās Latviešu Virsnieku apvienības priekšsēdētājs majors (atv.) Gunārs Rusiņš.

Par lielu personīgo ieguldījumu majors (atv.) Rusiņš šogad apbalvots ar medaļu “Varoņiem bez ieročiem”.

Ukrainas Radas apliecinība un medaļa “Varoņiem bez ieročiem”. Foto: A. Meikulāns

VOLEJBOLISTES SARUNĀJAS AR PULKVEDI

Stāsta LVA biedrs, kapteinis (atv.) Andris Kļaviņš:

25. jūlijā tikāmies ar pulkvedi Aivi Mirbahu, kurš, būdams NAA kadets, pirms daudziem gadiem spēlēja manis trenētā NAA komandā, kļūdams par vairākkārtēju NBS čempionu volejbolā. Tagad mācu volejbolu Rīgas Volejbola skolā, un meitenēm ir treniņnometne Rīgā. Cenšos vidusskolniecēm ne tikai sniegt fizisko rādītāju un volejbola prasmes, bet arī paplašināt redzesloku uz dzīvi, aicinot uz tikšanos savus bijušos audzēkņus.

Uzskatu, ka mana trenera misija ir audzināt un pārliecināt jaunatni, ka nopietna trenēšanās kādā sporta veidā nevis traucē, bet palīdz veidot personību. Tāpēc uz tikšanos ir tikuši aicināti gan Eiropas Volejbola konfederācijas viceprezidents Māris Pēkalis, gan Latvijas volejbola izlases spēlētājas – ārstes Dr. Monta Urbāne un Dr. Linda Steinberga – u. c.

Tā kā ar nākamo mācību gadu mūsu valsts skolu programmās iekļauts aizsardzības mācības priekšmets, meitenes tikās ar Jaunsardzes centra direktoru pulkvedi Aivi Mirbahu. Tā bija interesanta saruna par personības veidošanu, sieviešu militāro dienestu, patriotismu un jauna cilvēka dzīvi un sapņiem.

Plkv. Aivis Mirbahs (vidū) un kpt. (atv.) Andris Kļaviņš (otrais no kreisās). Foto: Emma Lismane

APSARDZĪBAS MINISTRAM JĀNIM ZĀLĪTIM – 150

27. jūlijā Rīgā, Brāļu kapos notika Latviešu Virsnieku apvienības organizēts atceres brīdis, kas bija veltīts pirmā Latvijas Republikas apsardzības ministra, Lāčplēša Kara ordeņa kavaliera Jāņa Zālīša (27.07.1874.–09.12.1919.) piemiņai. Kopā ar LVA pie ministra apbedījuma vietas plāksnes ziedus nolika arī Latvijas Kara muzeja un Latviešu Strēlnieku apvienības pārstāvji.

Ziedi apsardzības ministram Jānim Zālītim.
Foto: A. Meikulāns

26. KAROGA SVĒTKI LIEPSALĀS

13. septembrī pulkveža Oskara Kalpaka dzimtas mājās “Liepsalās” 26. reizi pulcējās Madonas novada skolu jaunieši un jaunsargi, lai sacenstos militāra rakstura vingrinājumos, orientēšanās un pirmās palīdzības prasmēs, dziedātu patriotiskas dziesmas, atpazītu latviešu etnogrāfiskas zīmes un simbolus.

Diena sākās ar svinīgu ierindu un Latvijas karoga pacelšanu karoga mastā. Sacensības vadīja NBS Alūksnes Instruktoru skolas instruktori, skolotāji, kā arī valsts un Madonas Sarkanā krusta pārstāvji. Dienas noslēgumā notika lāpu gājiens uz laukumu, kurā iekārtoja Ticības liesma. Skolu komandas sacentās trīs vecuma grupās: 5.–7., 8.–9. un 10.–12. klašu grupās. Pirmās trīs uzvarētājkomandas katrā vecuma grupā devās mājup ar LVA sarūpētiem kausiem un medaļām, Madonas novada un Ošupes pagasta pašvaldības diplomiem un Latvijas Sarkanā Krusta pārsteiguma balvām. Karoga svētki vieno paaudzes!

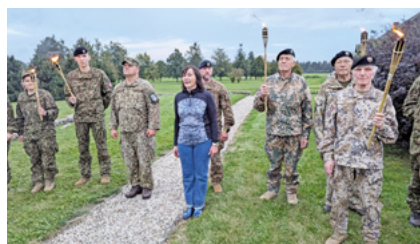
26. karoga svētki Liepsalās atklāti.
Foto: A. Meikulāns

LVA sarūpētās balvas. Foto: A. Meikulāns

Pirms lāpu gājiena. No kreisās: plt. (atv.) Jānis Staņko, vlt. (atv.) A. Meikulāns

Ceļā uz Ticības liesmu. Vidū: sarīkojuma vadītāja, plkv. Oskara Kalpaka fonda valdes locekle Edīte Zaube. Foto: no LVA arhīva

IZSTĀDE "VAROŅSTĀSTS"

2024. gada 8. novembrī Latvijas Kara muzejs sadarbībā ar kolekcionāriem Gunāru Rusiņu (majors (atv.), LVA valdes priekšsēdētājs) un Jāni Vīgupu atklāja izstādi, dodot iespēju pirmo reizi Kara muzeja vēsturē vienuviet publiski apskatīt visas trīs Lāčplēša Kara ordeņa šķiras.

I šķiras Lāčplēša Kara ordenis ir ārkārtīgi rets apbalvojums, kas tā pastāvēšanas vēsturē piešķirts tikai 11 personām; izstādītais oriģināls piešķirts Francijas armijas ģenerālim Marī Ežēnam Debenē (Marie-Eugène Debeney) 1922. gadā.

Izstādē aplūkojams arī Latvijas armijas pulkvedim Kārlim Šepko piešķirtā Lāčplēša Kara ordeņa II un III šķira un citu Latvijas militārpersonu, t. sk. ģenerāļu Rūdolfa Klinsona, Roberta Kļaviņa un Oto Ūdentiņa apbalvojumi.

Tāpat izstādē redzami arī Latvijas valsts un ārvalstu militārpersonu apbalvojumi, krūšu nozīmes, gleznas, formas tērpi un citi priekšmeti, kopskaitā ap 100 unikālu lietišķu, kas raksturo Bermontiādes varoņus un Latvijas armijas vēsturi.

Izstādes afiša

Izstādes atklāšana. No labās: Latvijas Kara muzeja direktore Kristīne Skrīvere, Jānis Vīgups un maj. (atv.) Gunārs Rusiņš. Foto: A. Meikulāns

Maj. (atv.) Gunārs Rusiņš iepazīstina izstādes apmeklētājus ar eksponētajiem apbalvojumiem. Foto: A. Meikulāns

Maj. (atv.) Gunārs Rusiņš (no kreisās) sarunā ar ZS komandieri brģen. Kasparu Pudānu. Foto: A. Meikulāns

KARAVĪRU ORGANIZĀCIJAS ATZĪMĒ VALSTS SVĒTKUS

Šogad jau otro gadu 15. novembrī Rīgas Latviešu biedrības nama Baltajā zālē Latviešu Virsnieku apvienība, Latvijas Nacionālo Karavīru biedrība, Latviešu Strēlnieku apvienība un Latvijas Rezerves virsnieku asociācija ar svētku pusdienām atzīmēja Lāčplēša dienu un Latvijas Republikas proklamēšanas 106. gadadienu. Sarīkojumu atklāja un vadīja Latviešu Virsnieku apvienības valdes priekšsēdētājs, majors (atv.) Gunārs Rusiņš.

Pasākumā piedalījās Latvijas Republikas aizsardzības ministrs Andris Sprūds, NBS komandieris ģenerālleitnants Leonīds Kalniņš, Valsts aizsardzības un patriotisma fonda "Namejs" priekšsēdētājs ģenerālleitnants Raimonds Graube, "Daugavas Vanagu" pārstāvis flotiles admirālis (atv.) Andrejs Mežmalis un citi lūgtie viesi.

Pirmajā daļā koncertu sniedza Jaunpiebalgas entuziastu grupa Jāņa Majenieka vadībā, runājot Aleksandra Čaka dzeju "Aizgāja latvietis pasaulē tālu."

Turpinājumā klātesošos uzrunāja aizsardzības ministrs, NBS komandieris, Raimonds Graube, NBS Mācību vadības komandieris/NAA rektors pulkvedis Māris Utināns. Andrejs Mežmalis pievērsa klausītāju uzmanību vēsturiskam dokumentam – Latvijas Centrālās padomes Memorandum (vairāk lasiet 111. lpp.).

Rīgas Latviešu biedrības priekšsēdētājs Guntis Gailītis sanākušajiem viesiem atgādināja vēsturiskus faktus par Rīgas Latviešu biedrības un arī paša vēsturiskā nama lomu un nozīmi latviešu sabiedrības kopības izveidē, uzsverot nākotnes virzību uz izglītību, da-

līšanas panākumos un pieredzē.

Sarīkojuma viesus priecēja NBS ZS orķestra sekstets un kopīgi dziedātās dziesmas profesora Arvīda Platpera aizrautīgās akordeona spēles pavadībā.

Noslēgumā četru sabiedrisko organizāciju vadītāji simboliski grieza gardu, LVA burtu formā ceptu kliņģeri, visi baudīja kafiju un fotografējās.

Sarīkojuma dalībniekus uzrunā aizsardzības ministrs Andris Sprūds. Foto: A. Meikulāns

LVA biedra-veicinātāja, profesora Arvīda Platpera akordeona atraktīvā spēle aizrauj klausītājus. Foto: A. Meikulāns

No kreisās: maj. (atv.) Gunārs Rusiņš, RLB priekšsēdētājs Guntis Gailītis un maj. Raimonds Krasinskis uzklausa LNKB valdes priekšsēdētāja Emīla Gaiļa teikto. Foto: A. Meikulāns

LVA virsnieki svētku pēcpusdienas noslēgumā. Foto: A. Meikulāns

No kreisās: NBS komandieris ģlt. Leonīds Kalniņš, aizsardzības ministrs Andris Sprūds, maj. (atv.) Gunārs Rusiņš un maj. Raimonds Krasinskis pie svētku kliņģera. Foto: A. Meikulāns

LATVIJAS ARMIJAS VIRSNIKAM, MAJORAM ALFRĒDAM PORIETIM – 115

Majoram Alfrēdam Porietim (30.09.1909.–15.05.2009.) 99 gadu vecumā bija divdesmitpiecgadīga virsnieka stāja, galanta pieklājība, gaišs un skaidrs prāts. 2024. gada 30. septembrī Latvijas Karaskolas (LKS) 1929. gada absolventam apritētu 115 gadi. Viņš bija vecākais LKS virsnieks, kurš 1992. gada 26. novembrī iestājās LVA, ieguva lielu autoritāti LVA biedru vidū un aizrautīgi iesaistījās Latvijas Karaskolas tradīciju atjaunošanā NAA, kā arī Zemessardzes 56. Jēkabpils Kājnieku bataljona izveidē.

Pēc LKS beigšanas Alfrēds Porietis dienējis Latgales Artilērijas pulkā Krustpilī. Bijis izcils audzinātājs un paraugs padotajiem. 1943. gadā iesaukts Latviešu leģiona 19. divīzijā, par varonību apbalvots ar I un II šķiras Dzelzs krustu. 10 gadus pavadījis Intas soda nometnē Komi APSR, pēc atgriešanās Latvijā 22 gadus nostrādājis par mežkopi Rubenes pagasta kolhozā "Slate". Īsi pirms aiziešanas mūžībā 2009. gadā Alfrēds Porietis apbalvots ar Viestura ordeni.

[Vairāk: <https://www.jekabpilslaiks.lv/lv/zinas/piemin-latvijas-brivvalsts-armijas-virsnieku-alfredu-porieti/>]

Kapteine (atv.) **Sarma Līne**,
LVA biedre

Maj. Alfrēda Porieša atceres brīdis Rubenes pagasta Bēru kapos. Foto: no LVA arhīva

LVA biedri, Jēkabpils novada domes, Zemessardzes 56. bataljona pārstāvji, tuvinieki un draugi godināja Latvijas patriota piemiņu Rubenes pagasta Bēru kapos un solīja šo tradīciju turpināt.

GRĀMATAS PAR PULKVEDI ARVĪDU KRĪPENU ATVĒRŠANA

2024. gada 12. marta pēcpusdienā Latvijas Kara muzeja zāle bija ļaužu pilna. Visi pulcējās uz grāmatas "Pulkvedis Arvīds Krīpens. Ar zobenu un rakstāmspalvu par Latviju" (apgāds Jumava, Rīga, 2024) atklāšanu. Sarīkojumu vadīja LNKB valdes priekšsēdētājs Emīls Gailis. Klausītāju vidū bija karavīru organizāciju pārstāvji, NAA kadeti, mācībspēki un rektors, Latvijas Kara muzeja pētnieki, citi interesenti.

Grāmatas atvēršanas plakāts

Pulkvedis Arvīds Krīpens no 1935. gada līdz 1940. gadam bija Latvijas Kara skolas priekšnieks un Latviešu Virsnieku apvienības vadītājs.

Par pulkveža tēvzemes mīlestību, zināšanām, militāro vienību vadītprasmi, pašuzupurēšanos un nopelniem "Daugavas Vanagu" izveidē lai liecina LVA biedra, kapteiņa (atv.) Andra Kļaviņa raksts (saīsināts).

Klausītājus uzrunā grāmatas izveides iniciators, LNKB valdes priekšsēdētājs Emīls Gailis. Foto: A. Meikulāns

VĀRDI "SAVAM GODAM" SVĒTI JĀTUR DZĪVĒ UN DARBĀ, UN TĒVIJAI GRŪTOS BRĪŽOS

Ai, zemīte, tēvu zeme, kā es tevi pasargāšu?
Met, Dieviņ(i), robežās savu zelta zobentiņu.
Andrejs Eglītis

[..] atvēršanas svētki sākās kopā ar karavīru kori "Tēvija" nodziedāto "Svēts manojums", goda sardzē pie karogiem stāvēt studentu korporācijas "Vendia" pārstāvjiem. Emīls Gailis, kura dzimtā ir senas karavīru saknes, savos Krīpena dzimtas koka pētījumos atklājis radniecību ar slavenā pulkveža dzimtu. Interesants ir Emīla stāsts par pārsteidzošiem atklājumiem, pētot Arvīda Krīpena un viņa senču biogrāfiju, kas iestiepjas krievu-japāņu karā un nonāk līdz mūsdienām un nesen aizsaulē aizgājušā basketbola stratēģa Armanda Krauliņa radniecībai ar Krīpena dzimtu.

Grāmatas sastādītājs, Latvijas Kara muzeja vēsturnieks, Mg. hist. Jānis Tomaševskis pakavējās pie izdevuma ilgās tapšanas vēstures un Krīpena dzimtas biogrāfijas, atklājot, ka tajā bija trīs brāļi, un visi – virsnieki.

[..] gan Latvijā, gan trimdā iznākušās vairākas viņa [Arvīda Krīpena] sarakstītas grāmatas. Sastādītājs atgādināja, ka nule izdotā balstās gan uz agrākām paša Krīpena publikācijām, gan jauniem pētījumiem. Sevišķi vērtīgi ir izvilkti no trimdā izdotajām grāmatām, kas Latvijā ir bibliogrāfiski retumi. Nepārstāstot visu saturu, gribas apstāties pie Latvijas okupācijas laika, jo Arvīds Krīpens tad bija pašā mūsu valsts militārās vadības iekšienē.

Kāpēc tautu nesauca pie ieročiem?

Arvīds Krīpens vēlāk, jau emigrācijā, mēģināja atbildēt uz jautājumu, kāpēc tautu nesauca pie ieročiem, par ko vēl šodien domas dalās: "1939. g. 14. sept. Padomju Savienība izsludināja savu bruņoto spēku vispārēju mobilizāciju, un divas dienas vēlāk mūsu izlūkošana konstatēja, ka sarkano tanku kolonnas tuvojas Latvijas robežai. Tas neapšaubāmi bija naidīgs solis, kam varēja būt tikai viena atbilde – Latvijas armijas mobilizācija, pilnīgi automātiska, bez jebkādas prātošanas. Bet mobilizācija [..] Latvijā tomēr nenotika. Līdz ar to jau šinī brīdī mēs bijām kapitulējuši [..], jo vēlāk, kad Liepājā un Ventspilī un zemes iekšienē līdz pat Ezerei jau bija novietotas sarkanarmijas daļas, īstais brīdis mobilizācijai bija palaists garām..."

Nemiera dzīts, Krīpens dodas pie armijas komandiera ģen. Berķa. "Uz manu jautājumu par mobilizāciju ģenerālis atbildēja: "Es tikko biju kopā ar padomju sūtni Zotovu, un viņš mani nomierināja". Sastapis Štāba operatīvās daļas priekšnieku plkv. Oto Ūdentiņu, Krīpens saņem skaidrojumu, ka padomju militārais atašejis plkv. Zavjalovs esot apgalvojis, ka padomju spēku mobilizācija nevēršoties pret Latviju.

Visi nebija tik vientiesīgi. Mobilizācijas daļas priekšnieks plkv. Jānis Streips kopā ar visu daļu priekšniekiem izdarīja demaršu pie štāba priekšnieka ģen. Mārtiņa Hartmaņa. Bez panākumiem. Tālāk Arvīds Krīpens raksta: "Izpaliekot mobilizācijai, Latvijas militārā situācija 1939. gada septembrī kļuva smaga. Sarkanarmijas kolonnas izaicinoši manevrēja mūsu robežu tuvumā, bet mūsu armija uzturējās miera laika kazarmās. Padomju spēki, kas bija koncentrēti pie mūsu zemes, nebūs bijuši sevišķi stipri. Bija ziņas par kādu viņu tanku kolonnu, ka tā, apmetusi līkumu, atkārtoti braukājusi gar robežu. Sākumā koncentrētais padomju spēku daudzums arī varēja izrādīties par nepietiekamu, un ar tiem mūsu armija būtu tikusi galā. Par spīti smagajam militārajam stāvoklim, mūsu (virsnieku) apņemšanās palika – bez cīņas nepadoties."

Tomēr dažu Armijas komandieru uzticēšanās krievu melīgajiem apgalvojumiem, piedāvā vēl Kārļa Ulmaņa pārliecība, ka "krievi pildīs līgumu godīgi", un notikumu tālākā attīstība saistībā ar Polijas sakāvi noveda pie Latvijas brīvības zaudēšanas, tikai "melnā bruņinieka vietā nu stājies sarkanais".

Kur notika izšķirošais lēmums pret mobilizāciju un cīņai ar iebrucēju, arī pēc Krīpena vēstītā nav [skaidrs]. Atliek tikai minēt, kas vairāk pārliecināja Ulmani kā Bruņoto spēku virspavēlnieku – vai ārlietu ministrs Vilhelms Munters, vai Kara ministrs Jānis Balodis, un kas notika Ministru kabineta sēdēs?

Vēsturnieks Dr. hist. Rihards Treijs gan apgalvo, ka esot dokuments, kas liecina, ka pēc Maskavas ultimāta saņemšanas un vēl pirms valdības sēdes Ulmanis bija ticies ar Munteru un divatā (!) izlēmuši kapitulēt. Ulmanis bija tautsaimnieks, ne militārists. Un tajās liktenīgajās dienās mums ļoti pietrūka tāda vadoņa, kāds somiem bija Karls Gustavs Mannerheims. Varbūt paies laiks un mēs uzzināsim, kāpēc tāda ranga vīrs kā Jānis Balodis palika dzīvs, kāpēc Oto Ūdentiņš nēsāja Sarkanās armijas ģenerālmajora uzplečus un pasniedza militārās zinības kara akadēmijā Maskavā un Latvijas Universitātē? Tā negribas ticēt versijai par nodevību, vēl jo vairāk, lasot Latvijas armijas kpt. A. Krimuldēna liecību par Latvijas armijas delegācijas atgriešanos Rīgā 17. jūnija pēcpusdienā: "Torņakalnā Rīgas pagriņdieki bija izsūtījuši savus posteņus krievu tanku sagaidīšanai un apsveikšanai. Aiz pārskatīšanās mūsu mašīnai iznāca pretī un pasniedza rozes Ūdentiņam Rīgas židiete. Ūdentiņš iemeta rozes pasniedzējai acīs. Pasniedzēja lādēdamās aizskrēja."

Nobeigumā citēšu pulkveža vārdus, kas skan kā testaments: "Brīvību mēs dārgi pirkām – ar savu labāko dēlu asinīm, tikai par tādu pašu maksu tā bija atdodama. Ja nākotnes Latvijas brīvības dienās vēl kāda tauta mēģinātu tuvoties mūsu zemei ar cīņai

paceltiem ieročiem, neticēsim šo trešo reizi vairs nevienam, pat labam draugam ne, bet bez kādas prātošanas par cīņas izredzēm droši pacelsim savu cīņas karogu.”

Šos pulkveža vārdus vajadzētu ņemt vērā šodienas politiķiem un arī militārajiem komandieriem, kas mūs ikdienā mierina un “kušina”.

Degt un sadegt par tēvu zemi un saviem karavīriem

“Latviešu virsniekam ir jābūt pie saviem kareivjiem, lai kopā ar tiem dalītos priekos un bēdās, kopīgi cīnītos un arī kopīgi mirtu par savu tēvzemi, ja Liktenis tā būtu lēmis,” tā pulkvedis pamato savu izvēli stāties Latviešu leģiona rindās. Un viņš kā ieroču SS grenadieru pulka komandieris piedalās arī slavenajā kaujā par augstieni 93,4. 1944. gada martā volhovieši sastapās ar Krīpena pulku Veļikajas (Latvijā – Mudes) upes krastos, kaujā, kad vienīgo reizi II pasaules kara laikā blakus cīnījās abas latviešu vienības – 2. brigāde (19. divīzija) un 15. divīzija. Plkv. Kārlis Lobe, maj. Vilis Hāzners, maj. Eduards Stīpnieks, vltņ. Vilks un daudzi kareivji par varonību saņēma Vācijas kara ordeni – Dzelzs krustu. Tas tika pasniegts arī Krīpenam, bet kapt. Žanis Butkuss tika apbalvots ar Vācijas augstāko kara ordeni – Bruņinieka krustu. Tie ir tikai daži no Latviešu leģiona slavenākajiem virsniekiem. Par latviešu cīņas prasmi liecina Krīpenam piekomandētā vācu trieciena baterijas komandiera vārdi pēc kaujas: “Piedodiet, virspulkveža kungs, ka es kā jauns virsleitnants iedrošinos jums izteikt savu apbrīnu. Esmu ar savu bateriju piedalījies daudzos uzbrukumos, bet tik spīdoši izdarītu vēl neesmu piedzīvojis!”.

Grāmatā ir liecības par Arvīda Krīpena sirsnīgo attieksmi pret padotajiem. Savās vēstulēs Vilis Hāzners atceras, ka pirms kaujām nav dabūjis nemaz gulēt, jo Krīpens no rīta visiem vienību komandieriem prasījis, lai katrs kaujas sākums rūpīgi tiktu plānots un ziņmēts uz kartēm, shēmām, pavēlēm. Un vēlme bijusi viena – “iespējami pasargāt mūsu dēlu dzīvības”.

Krīpena pašaieliedzību un dzelzaino principu, ka virsnieks nedrīkst atstāt savus karavīrus nelaimē, apliecina notikumi gūstekņu nometnēs Putlosā un Zedelgemā. Krīpens ir ticis uz brīvām kājām un dzīvo pie ģimenes Lībekā, kad, karavīru aicināts, pamet ģimeni un brīvprātīgi ierodas latviešu divīzijas nometnē Putlosā, uzņemoties vadību cīņā par leģionāru izdzīvošanu, viņiem esot pusbadā, aukstumā un krievu atriebības jūgā. Tas viņam gandrīz maksā dzīvību. Zedelgemas nometnē Arvīds Krīpens izšķiras par drosmīgu rīcību – upurējot sevi, izglābt latviešu leģionārus no izdošanas krieviem. Krīpens: “Bieži biju stāstījis, it sevišķi Kara skolā, par karavīra goda un slavas pilno nāvi... Nu bija šis brīdis pašam pienācis, it kā lai dzīve manu paša vārdu patiesību pārbaudītu pie manis... Savu lēmumu par pašnāvību centos realizēt ar naža dūrienu sirdī, bet biju mazliet kļūdījies. Šī kļūdīšanās atdeva man dzīvību, tomēr ar visu to mērķi biju sasniedzis, pārvelkot svītru visiem krievu viltīgajiem nolūkiem. Satrauktie nometnes prāti nomierinājās tikai tad, kad angļu komandants bija apsolījis, ka nevienam nedraud piespiedu izdošana.” Līdz ar to ap 12 tūkstoši leģionāru tika glābti no mocībām un nāves Sibīrijas lēģeros.

Vēl cīņa nav galā! Arvīda Krīpena sabiedriskā darbība

Pāršķirstot grāmatas lappuses, gan “Daugavas Vanagu” Centrālās valdes priekšnieks Aivars Sinka, gan NAA rektors plkv. Māris Utināns uzsvēra pulkveža kā-skolotāja un izcila organizatora talantus. Kad Zedelgemā dibināja organizāciju “Daugavas Vanagi”, pulkvedis bija tās veidotāju vidū. Vēlāk, jau dzīvodams Austrālijā, viņš kā organizācijas Austrālijas nodaļas pārstāvis 1952. gadā piedalījās Centrālās valdes sēdē Londonā, kad 16. marts tika izvēlēts par leģionāru piemiņas dienu.

Latviešu Virsnieku apvienības kapt. (atv.) Sarma Līne atzīmēja Arvīda Krīpena nopelnus LVA atjaunošanā mītnes zemēs, viņa ievēlēšanu par LVA Valdes prezidija priekšsēdi un to, ka viņš vadīja 1956. gadā dibināto Sidnejas nodaļu līdz pat aiziešanai mūžībā.

Pulkvedis Kārlis Lobe raksta kauju biedram Arvīdam Krīpenam: “...Mūsu morālais liels, kas piešķirts mums kā Tēvzemes brīvības kareivjiem, pavēl šo dzīvi likt ķīlā Tēvzemes, cilvēcības un brīvības vārdā. Pirms nāk jaunais laikmets, ir jāsatricē varmācība. Ar sātānu kā sabiedroto neviens kopā sadzīvot nevar. Brīvību nevar iegūt ar patiesības pierādīšanu, jo varmācībai patiesības nav, varmācībai dievišķās līdzjūtības nav. Iekarošana nav uzvarēšana. Brīvība jāpaņem ar asinīm. Cita ceļa uz brīvību nav.” To šodien atgādina pulkveža Arvīda Krīpena dzīves un cīņas ceļš.

*Kapteinis (atv.) Andris Kļaviņš,
LVA biedrs*

*Mēs, vīri rūdīti no latvju leģiona,
Nu esam leģenda, kas pieder vēsturei.
Valentīns Lakstīgala*

IZDŽIVOJUŠO UN MORES KAUJĀS KRITUŠO PIEMIŅAI

Par Mores kauju stratēģisko nozīmi Otrā pasaules kara beigu posmā vienisprātis ir gan militāristi, gan vēsturnieki. No 1944. gada 25. septembra līdz 6. oktobrim Latviešu leģiona 19. divīzija pie Mores pagasta valdes un Kārtūžiem sīvās kaujās aizstāvēja savas pozīcijas pret lielā pārspēkā uzbrūkošo pretinieku. Nekad vēl latviešu karavīri nebija izcīnījuši tik asiņainas kaujas kā pie Mores.

Sarkanās armijas augstākās virspavēlniecības stratēģiskais plāns bija sašķelt vācu spēku ziemeļu grupējumu trijās daļās. Lubānas pusē, koncentrējot spēkus, veidoja uzbrukuma smaili Rīgas jūras līča virzienā, lai no grupējuma “Nord” atšķeltu 18. armiju, kas atradās Dienvidigaunijā. Otra uzbrukuma smaile virzījās rietumos no Rīgas, no Lietuvas puses. Ja pretinieka plāns izdotos, Kurzemes cietokšņa nebūtu, daudzi iedzīvotāji paliktu šaipus jūras un tiktu izvesti uz Sibīriju. Deportācijās cilvēku zaudējumi bija lielāki nekā karā.

Mores kauja ir tikai noslēgums lielajai cīņai, kas sākās pie Lubānas klāniem. Ienaidnieka pārspēks bija pat piecpadsmitkārtīgs, bet visur bolševiki atdūrās pret latviešu cīnītājiem kā pret mūri. Ne visiem brašajiem un arī pieredzējušajiem karavīriem izdevās dzīvot izklūt no asiņainajām kaujām. Mores kaujās krita vai pazuda bez vēsts 186 latviešu karavīri. Viens no izdzīvojušajiem bija vltņ. Rolands Kovtuņenko, kurš, godinot kritušos cīņu biedrus un neaizmirstot arī dzīvos cīnītājus, uzrakstīja grāmatu “Neatzītie karavīri”. Tā ir vērtīga vēstures liecība, jo, kā uzsver autors, kaujas virsnieki pēc cīņām parasti klusē divu iemeslu dēļ: vai nu tāpēc, ka ir krituši, vai arī tāpēc, ka vēsturnieki smeļas informāciju no augstākajiem virsniekiem.

Pēc kara tika veikti pētījumi par kaujas virsnieku iespēju izdzīvot frontē. Vidējais izdzīvošanas ilgums vada komandierim pirmajās cīņu līnijās ir viena nedēļa, rotas komandierim – divas, bet bataljona komandierim – trīs nedēļas. Kovtuņenko bija viens no retajiem, kuram laimējās izdzīvot visās kaujās, komandējot gan vadu, gan rotu. Pēc Prāgas Junkur-skolas beigšanas Rolands Kovtuņenko tika norīkots par vada komandieri vispirms 15., tad 19. divīzijā, un ar saviem vīriem izgāja visas Vidzemes kaujas, divreiz par varonību saņemot apbalvojumu – Dzelzs krustu.

Pēta leģionāru cīņas prasmi un taktiku

2000. gadā Morē ieradās NATO ģenerālis Veslijs Klarks un augstas ASV militārpersonas. Pulkvedis Kars (Carr) interesējās par kauju vietām, un, tā kā vēl bija saglabājušies leģionāru ierakumi un Rolands Kovtuņenko bija mūsu vidū, viņš varēja pulkvedim izstāstīt par prettanku lielgabalu izvietojumu pozīcijās un kaujas taktiku.

ASV militārās mācību iestādes pēta arī latviešu leģionāru kaujas taktiku. 2001. gadā Mori apmeklēja Bundesvēra majors, kuru interesēja ģen. Šatilova komandētās krievu divīzijas taktika, jo viņš kaujās pielietoja vācu uzbrukuma taktiku. Morē ieradās arī ģen. Šteina tanku korpusa "Viking" tankisti no tanku divīzijas "Gotz von Berlichingen" u. c.

Atceras tie, kuriem sāp

Pārcietis gūstu, izsūtījumu un GULAG, Rolands Kovtuņenko Trešās atmodas laikā iesaistījās cīņā par Latvijas neatkarību. Šajā dzīves posmā nozīmīga vieta ir viņa nerimtīgajam darbam kauju biedru piemiņas saglabāšanā. Būdam latviešu Virsnieku apvienības, Nacionālo karavīru biedrības un organizācijas "Daugavas Vanagi" biedrs, sadarbojoties ar Siguldas novada Domi un Mores pagasta vadību, viņš rosināja un piedalījās latviešu leģionāru brāļu kapu tapšanā pie Roznēnu ozola, kur atdusas 116 karavīri un viens nezināms vācu virsnieks. Tika uzstādīts Piemiņas akmens Mores centrā, kā arī Piemiņas akmens kritušajiem latviešu karavīriem pie Salmiņu mājām, un ierīkots Mores kaujas Piemiņas parks. Par to, kā katras armijas komandieri vērtēja savus karavīrus, var spriest no tā, ka Sarkanarmijas kritušo kapos apglabāti vairāk nekā divi tūkstoši karavīru. Tā gan ir tikai daļa apbedīto, jo, pēc Kovtuņenko vārdiem, kauju atelpas brīžos krievi uzbrukumu priekšlauku esot līdzinājuši ar buldozeriem.

Ar šķembu pie sirds

Laiks aizritējis. 2004. gadā, kad tika atzīmēta Mores kauju 60. gadadiena, vēl šajā saulē satikās trīs virsleitnanti, Mores kaujas rotu komandieri. Kovtuņenko komandēja 44. pulka 2. bataljona 1. rotu, laidzēnietis Teodors Kalnājs – 3. rotu, bet Vācijā dzīvojošais Atis Homka – 4. rotu. "Tam slaidajam puikiņam toreiz bija tikai divdesmit, es jau biju baigais vecis, man – divdesmit deviņi," stāvēt pie Mores kaujas pozīciju maketa Kalnakaņēnu muzejā, toreiz sacīja Teodors Kalnājs un rādīja uz Rolanda Kovtuņenko fotoattēlu. Viņi jokojot par sevi teica, ka ir karavīri ar sīkstu dzīvību, jo katrs ievainots trīs reizes, bet Atis Homka joprojām nēsā "kara suvenīru" – netālu no sirds iestrēgušu šķembu.

Un arī šogad, atzīmējot Mores kaujas 80. gadadienu, 28. septembrī Latviešu Virsnieku apvienība kopā ar Nacionālo bruņoto spēku vienību komandieriem, Siguldas Domes un Mores pagasta pašvaldības vadītājiem godināja kaujās kritušos varoņus pie Roznēnu ozola un Mores kaujas Piemiņas parkā.

Rotu komandieri Mores kaujā: LVA biedri, virsleitnanti (visi atv., no kreisās): Rolands Kovtuņenko, Teodors Kalnājs un Atis Homka. Foto: no LVA arhīva

Kapteinis (atv.) **Andris Kļaviņš**,
LVA biedrs
Kapteinis (atv.) **Sarma Līne**,
LVA biedre

IN MEMORIAM

MAIJA ZĀLĪTE (08.01.1938. – 16.09.2024.)

Maija Zālīte dzimusi 1938. gada 8. janvārī Rīgā, Latvijas Kara skolas kadeta, vēlāk – Latvijas Kara skolas 13. izlaiduma (1939. g.) virsnieka Eduarda Stauvera ģimenē. Mācījusies Turaidas pamatskolā, Inčukalna 7-gadīgajā skolā, Valmieras pedagoģiskajā skolā, un 1962. gadā absolvējusi LU Ģeogrāfijas fakultāti. No 1961. gada līdz pensionēšanai strādājusi Rūpniecības un pilsētu projektēšanas institūtā par inženieri-ģeoloģi un grupas vadītāju.

1997. gada jūlijā Maija sāka strādāt Latviešu Virsnieku apvienībā (LVA), pārņemot apvienības sekretāres pienākumus. 1999. gadā viņu izņēmuma kārtā kā civilpersonu uzņēma LVA, kuras biedrs bija arī Maijas tēvs Eduards Stauvers, leģionārs, kauju pie Berlīnes Reihskanzleles dalībnieks (miris 2007. gada 6. februārī). Iesniegumā Maija rakstīja: "Gribu veltīt savus spēkus Latviešu Virsnieku apvienības darbam un izaugsmei", un šo apņemšanos viņa ar augstāko atbildības sajūtu pildīja vairāk nekā 20 gadus.

Maija Zālīte labāk par visiem apvienībā zināja nesalauzto, Latvijai mūžam uzticīgo virsnieku dzīves gaitas un likteņa līkločus. Te arī rodama atbilde viņas augstajai pienākuma apziņai, cieņai, mīlestībai un uzmanības izpaušmei, tiekoties un rūpējoties par sirmajiem vīriem. Leģionāri un Latvijas armijas virsnieki dēvēja Maiju par apvienības Labo gariņu. Ar sirsnīgo smaidu Maija prata piepulcēt apvienībai arī virsnieku ģimenes. Tie ir gan Latvijā un ārzemēs bijušie, nu jau aizsaules pulkos iesaukto, latviešu virsnieku ģimeņu locekļi, gan esošo apvienības biedru ģimeņu pārstāvji. Maijai Zālītei pieder nu jau vairākus gadus pēc kārtas īstenota ideja – iepazīstināt Pļaviņu vidusskolniekus ar Latvijas armijas vēsturi un atjaunotās Latvijas Nacionālajiem bruņotajiem spēkiem.

Maija visu dzīvi bija uzticīga sava tēva – Latvijas armijas virsleitnanta un 15. divīzijas leģionāra Eduarda Stauvera Latvijas Karaskolā audzinātiem ideāliem: latviskā gara skaidrībai, ziedošanās tikumam un Dzimtenes mīlestībai.

Maija Zālīte saņēmusi daudzus apbalvojumus: Viestura ordeņa Zelta goda zīmi, aizsardzības ministra Atzinības goda zīmi, piemiņas medaļu "Sekmējot Latvijas dalību NATO", NBS komandiera 2. pakāpes Goda zīmi "Par nopelniem", Zemessardzes komandiera 1. pakāpes Goda zīmi "Par kalpošanu tautai un Latvijai", Latvijas valsts Aizsardzības fonda "Lāčplēsis" Goda zīmi, kā arī LVA Jubilejas medaļu "LVA 90 / 1922–2012" un LVA simtgades Piemiņas zīmi.

Sēru vēstī laikrakstā "Diena" par Maijas Zālītes aiziešanu LVA biedri iekļāva Ārijas Elksnes vārdus:

Tu arvien būsi šai pusē,
Tai gaismā, ko atstāji mums.

Saulainā 2024. gada 24. septembra pēcpusdienā tuvinieki, arī mazmazdēls Eduards, LVA biedri, Latvijas Ordeņu brālības pārstāvji, kursabiedri un draugi guldīja Maiju Zālīti dzimtas kapulaukā blakus mātei, tēvam un dēlam Siguldas novada Krimuldas pagasta Turaidas kapos. Ar mīlestību nestie vaināgi un ziedi, tuvinieku aizdegtās sveces palika kapsētā godināt stipras latviešu sievietes un Latvijas patriotes mūžu.

Gaišu Tev Aizsaules ceļu, mūsu Maija!

LVA 2025. GADĀ SVEIC SAVUS JUBILĀRUS
DAUDZ BALTU DIENIŅU, LAIMIŅA, DOD(I)

90 gadi	Virsliecinants (atv.)	Ģirts OZOLIŅŠ	19. martā
80 gadi	Viceadmirālis (atv.)	Gaidis Andrejs ZEIBOTS	26. jūnijā
70 gadi	Majors (atv.)	Rolands ZEMMERS	18. janvārī
	Pulkvežleitnants (atv.)	Valerians SUPE	13. maijā
	Majors (atv.)	Dzintars POLNA	11. jūnijā
	Kapteinis (atv.)	Jānis REKE	28. jūnijā
65 gadi	Virsseržants (atv.)	Kārlis ZARIŅŠ	25. janvārī
	Majors (atv.)	Gunārs RUSIŅŠ	16. martā
	Virsliecinants (atv.)	Raits VALTERS	6. aprīlī
	Leitnante (atv.)	Līana PĻAVIŅA	25. augustā
60 gadi	Pulkvežleitnants (atv.)	Valdis JURGELĀNS	14. janvārī
	Kapteinis (atv.)	Ilmārs STIVRIŅŠ	29. oktobrī
	Pulkvežleitnants (atv.)	Dainis VUŠKĀNS	5. novembrī
55 gadi	Kapteinleitnants	Haralds DARGUZIS	19. maijā
	Pulkvedis (rez.)	Mārtiņš LIBERTS	8. augustā
	Ģenerālmajors	Andis DILĀNS	27. septembrī
50 gadi	Majors	Raivo ZEMĪTIS	5. jūnijā
	Majors	Aivis VĀCERS	14. decembrī
35 gadi	Kapteinis	Toms KURSIŠS	18. maijā

*Sagatavoja kapteine (atv.) **Sarma Līne**,
LVA biedre*

PIELIKUMI

*Aļona Brence,
NAA Mācību plānošanas un atbalsta pārvaldes
Mācību daļas lietvedības pārzine*

LATVIJAS NACIONĀLĀS AIZSARDZĪBAS AKADEMIJAS ABSOLVENTI 2024. GADĀ

NAA pirmā cikla Profesionālās augstākās izglītības studiju programma Komandējošā sastāva virsnieks

Jānis Kadiķis
Artūrs Ķīsis
Kitija Liepiņa
Emīls Matvejevs
Ilmārs Pastars
Līga Safronova
Agrita Timofejeva

Filips Buhtujevs
Aigars Čišs
Norberts Dāniels Dovgāns
Armands Galdiņš
Roberts Emīls Kalnietis
Miks Kalvis Kalvišķis
Ints Lejnieks
Nikita Materevs
Edvīns Mekšs
Alvis Pundurs
Raigards Rancāns
Edgars Rižais
Jānis Semjonovs
Juris Spruksts
Edgars Urbāns
Guntars Valainis
Anna Zara
Rītavš Žīgurs

NAA pirmā cikla Profesionālās augstākās izglītības bakalaura studiju programma Jūras spēku militārā vadība

Artis Čiževičs
Kirils Kārklis
Gaits Lapsa
Ēriks Tārauds

Jūras spēku vidējā līmeņa vadības un štāba virsnieka kurss

Jānis Balčūns
Raitis Ezeriņš
Gvidas Grīnijs (LIT)
Mantas Kasparas (LIT)
Vilmantas Kazlauskis (LIT)
Tauno Kuusik (EST)
Rūdolfs Ozols
Mārcis Strazdiņš
Egidijus Šeputis (LIT)
Haroldas Uznys (LIT)

NAA pirmā cikla Profesionālās augstākās izglītības bakalaura studiju programmas Gaisa spēku militārā vadība

Mārcis Bogdānovs
Toms Boļšakovs
Sandis Homenko
Žanis Kilaitis
Rūdis Lamberts
Elīna Pinne
Rinalds Puriņš
Artūrs Šternbergs
Sintija Višņevska

Vidējā līmeņa komandējošā sastāva un štāba virsnieka kurss

Ingars Aizpurs
Margarita Auguste
Ritvars Bērziņš
Aivars Brezinskis
Arvis Briediņš
Matīss Caune
Sandis Cinītis
Gints Graudums
Toms Grīnbergs

NAA pirmā cikla Profesionālās augstākās izglītības bakalaura studiju programma Sauszemes spēku militārā vadība

Renārs Apiņš
Gustavs Bērziņš
Daniels Bramanis
Ričards Brālēns
Edvards Broļītis

Emīls Kivlāns
 Mikus Kodols
 Jānis Kokins
 Edijs Edgars Lasenbergs
 Edmunds Lazdāns
 Ivo Mačuļskis
 Artūrs Mudelis
 Roberts Naglis
 Artūrs Oņiščenko
 Madars Ozoliņš
 Jānis Piuss
 Ervīns Stepens
 Vilis Tālbergs
 Kristīne Vītoļiņa

Zemessardzes vada komandiera kurss

Aldis Bērziņš
 Jānis Bloks
 Artūrs Martinsons
 Jānis Ratkevičs
 Vitālijs Romanovskis
 Anete Šakina
 Luīze Tjarve
 Kaspars Zudrags

Virsnieka speciālista pamatkurss

Heinrihs Cinkmanis
 Igors Čerņavskis
 Rihards Kokins
 Marija Kraule
 Ingmārs Ļakas
 Gints Alberts Norlinds
 Kitija Pērkona
 Vladlens Rodionovs
 Laura Vēbere-Krastiņa
 Viesturs Zauls
 Marta Nikola Zīle
 Jānis Žagars

SAĪSINĀJUMI

2. RNC - 2. reģionālais nodrošinājuma centrs
 3D – trīs dimensiju
 AIK - Augstākā instruktora kurss
 AIKA - Augstākās izglītības kvalitātes aģentūra
 AM – Aizsardzības ministrija
 APSR – Autonomā Padomju Sociālistiskā Republika
 ASV- Amerikas Savienotās Valstis
 ATIC – Aizsardzības tehnoloģiju un inovācijas centrs
 Atv. – atvaļināts
 BALTDEFCOL – Baltic Defence College (Baltijas aizsardzības koledža)
 BPLA - Bezpilota lidaparāti
 CMO - Crisis management operations
 Dr. - doktors (zinātņu grāds)
 DSPC – Drošības un stratēģiskās pētniecības centrs
 Erasmus – ES programma izglītības, apmācības, jaunatnes un sporta atbalstam Eiropā
 ES – Eiropas Savienība
 FIBUA - Fighting in built-up areas
 FI – flotiles
 FTX - Field Training Exercise
 GS – Gaisa spēki
 GS MV – Gaisa spēku militārā vadība
 ILIAS – Integriertes Lern-, Informations - und Arbeitskooperations - System (Integrēta mācību, informācijas un sadarbības sistēma)
 IT - Information Technology (Informācijas tehnoloģijas)
 JLK - Jaunākā līdera kurss
 JS – Jūras spēki
 JSMC - Jūras spēku mācību centrs
 JS MV – Jūras spēku militārā vadība
 JS VLVŠVK – Jūras spēku Vidējā līmeņa vadības un štāba virsnieka kurss
 JSMC – Jūras spēku mācību centrs
 KIK – Kaujas izturības kurss
 KNK – Kājnieku nodaļas komandiera kurss
 KS – Kājnieku skola
 KSV – Komandējošā sastāva virsnieka (kurss)
 LATABA - Latvijas Akadēmisko bibliotēku asociācija
 LDP - Leadership Development program
 LKS – Latvijas Karaskola
 LPP - Lēmuma pieņemšanas process
 LNKB – Latviešu Nacionālā karavīru biedrība
 LTOC - Land Tactical Operations Course
 LU - Latvijas Universitāte
 LUIS – Latvijas Universitātes Informācijas sistēma
 LSA – Latviešu Strēlnieku apvienība
 LVA – Latviešu Virsnieku apvienība
 LZA – Latvijas Zinātņu akadēmija
 Mg. hist. – vēstures zinātņu maģistrs
 MI – mākslīgais intelekts
 MKE – Mīnu kuģu eskadra

MOC - Mountain Order of Colombo
MTL – materiāltehniskie līdzekļi
MV – Militārā vadība
MVP – Mācību vadības pavēlniecība
NAA - Nacionālā aizsardzības akadēmija
NATO – North Atlantic Treaty Organization (Ziemeļatlantijas līguma organizācija)
NBS – Nacionālie bruņotie spēki
NG – Nacionālā garde
NICSC – Baltic Naval Intermediate Command and Staff Course
NKVD – Народный комиссариат внутренних дел (PSRS Iekšlietu Tautas komisariāts)
NMPD - Neatliekamās medicīniskās palīdzības dienests
N. N. - vārdā neminēta persona
PSRS - Padomju Sociālistisko Republiku Savienība
RISEBA - Biznesa, mākslas un tehnoloģiju augstskola
RKUKK – Rotas komandiera kvalifikācijas uzturēšanas kurss
RLB – Rīgas Latviešu biedrība
RNA - Romanian Naval academy
RSU - Rīgas Stradiņa universitāte
RTU – Rīgas Tehniskā universitāte
SPECOP – Speciālo operāciju pavēlniecība
SSTOK – Sauszemes spēku taktisko operāciju kurss
SzS – Sauszemes spēki
SzS MKBde - Sauszemes spēku mehanizētā kājnieku brigāde
SzS MV – Sauszemes spēku militārā vadība
TLP - Troop leading procedures
TSI - Transporta un sakaru institūts
UNG - University of North Georgia
VAD – Valsts aizsardzības dienests
VBS - Virtual Battle Space
VIK - Vecākā instruktora kurss
VK – vada komandieris
VLKS ŠVK – Vidējā līmeņa komandējošā sastāva un štāba virsnieka kurss
VLN – Vasaras lauka nometne
VRK - Valsts Robežsardzes koledža
VS – Valodu skola (arī vada seržants)
VTC – videotelekonference
VVS - Vecāko virsnieku speciālistu kurss
VSK - Vecāko virsnieku speciālistu kurss
ZS – Zemessardze
ZS VKK – Zemessardzes vada komandiera kursst

Dienesta pakāpes: kareivis (kar.), dižkareivis (dkar.), kaprālis (kpr.), seržants (srž.), virsseržants (vsrž.), štāba virsseržants (štvsrž.), galvenais virsseržants (gvsrž.), augstākais virsseržants (avsrž.), leitnants (lt.), virsleitnants (vlt.), kapteinis (kpt.), majors (maj.), pulkvežleitnants (plt.), pulkvedis (plkv.), brigādes ģenerālis (brģen.), ģenerālmajors (ģmaj.), ģenerālleitnants (ģlt.).

Jūras spēku dienesta pakāpes: matrozis (mtr.), dižmatrozis (dmtr.), kaprālis (kpr.), seržants (srž.), bocmanis (bcm.), štāba bocmanis (štbcm.), galvenais bocmanis (gbcm.), augstākais bocmanis (abcm.), leitnants (lt.), virsleitnants (vlt.), kapteinleitnants (kptlt.), komandleitnants (klt.), komandkapteinis (kkpt.), jūras kapteinis (jkpt.), flotiles admirālis (fadm.), kontradmirālis (kadm.), viceadmirālis (vadm.).